

Ministarstvo ekonomije

Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2014. godinu

Mart, 2015.

I UVODNE NAPOMENE

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima Ministarstva ekonomije i izvještaji o radu organa iz njegove nadležnosti za 2014. godinu urađen je u skladu sa Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl. list Crne Gore", broj 05/12) a shodno Programu rada Vlade Crne Gore za 2015. godinu.

II NADLEŽNOST I ORGANIZACIJA RADA

Shodno članu 15 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl. list Crne Gore", broj 05/12) Ministarstvo ekonomije vrši poslove uprave koji se odnose na: utvrđivanje predloga i sprovođenje strategije razvoja Crne Gore; utvrđivanje predloga i sprovođenje strategije i politike regionalnog razvoja Crne Gore; pripremu i ocjenu razvojnih investicionih projekata koji su od interesa za Crnu Goru, a koji su u nadležnosti ovog ministarstva, koordinaciju aktivnosti u sprovođenju politike regionalnog razvoja Crne Gore, saradnju sa jedinicama lokalne samouprave i ostalim nosiocima politike regionalnog razvoja u pripremi i sprovođenju razvojnih programa i projekata; učešće u pripremi strateških i operativnih dokumenata za korišćenje sredstava pretprikladnih fondova Evropske unije i ostalih međunarodnih izvora finansiranja namijenjenih regionalnom razvoju; stvaranje uslova za održiv i uravnotežen rast i razvoj crnogorske ekonomije i njene konkurentnosti; politiku usmjerenu na podršku razvoju ekonomije i preduzetništva, malih i srednjih preduzeća i zanatstva; tranziciju privrede; strukturno prilagođavanje privrede; iniciranje, utvrđivanje i ocjenjivanje programa transformacije i izvještaja o procjeni vrijednosti preduzeća sa metodologijom procjene i davanje ili uskraćivanje saglasnosti na ovaj proces; praćenje ugovora sa savjetnicima za privatizaciju za potrebe Savjeta za privatizaciju i tenderskih komisija; nove proizvodne i poslovne tehnologije; industrijsku proizvodnju po sljedećim sektorima i podsektorima: proizvodnja električne energije i gasa, eksploatacija ruda i kamena (eksploatacija energetske sirovine, eksploatacija ostalih sirovina i materijala) i prerađivačka industrija (proizvodnja osnovnih metala i metalnih proizvoda, proizvodnja mašina i uređaja, proizvodnja tekstila i tekstilnih proizvoda, proizvodnja kože i predmeta od kože, proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa, proizvodnja proizvoda od ostalih nemetalnih minerala); energetska politika; sprovođenje politike i koordinaciju implementacije projekata u oblasti energetske efikasnosti, vršenje stručnih i upravnih poslova iz oblasti energetske efikasnosti, utvrđivanje pravaca i dinamike razvoja energetike; pripremu energetske bilance Crne Gore; promet naftnih derivata; sistem koncesija i dodjelu koncesija iz nadležnosti ovog ministarstva; eksploataciju mineralnih i drugih sirovina; geološka istraživanja; istraživanje i proizvodnju ugljovodonika; praćenje stanja i razvoj unutrašnje i spoljne trgovine; pripremu i ažuriranje plana interventnih nabavki; zaštitu potrošača; politiku konkurencije; praćenje, analiziranje i prognoziranje konjunktura tržišta u dijelu nadležnosti ministarstva; sagledavanje robnih tokova i snabdjevenosti tržišta u dijelu nadležnosti ministarstva; međunarodne ekonomske odnose; praćenje uticaja ekonomske politike i relevantne zakonske regulative na ekonomske odnose sa inostranstvom; sistemske promociju razvojnih projekata u drugim državama iz nadležnosti ministarstva; povezivanje domaćih poslovnih asocijacija i privrednih subjekata sa ino partnerima, korespondentnim ino udruženjima i potencijalnim investitorima; predlaganje, pregovaranje, zaključivanje i praćenje implementacije međunarodnih ekonomskih, trgovinskih i ugovora o uzajamnom podsticanju i zaštiti investicija; koordinaciju rada mješovitih komiteta i komisija o ekonomskoj i trgovinskoj saradnji; koordinaciju odnosa sa pojedinim državama u vezi praćenja i unapređenja ekonomske saradnje; režim i kontrolu spoljne trgovine naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene (kontrolisanom robom) kao i vršenje nadzora nad obavljenim poslovima spoljne trgovine kontrolisanom robom; praćenje i predlaganje mjera za liberalizaciju trgovine robama i uslugama koje se odnose na članstvo u međunarodnim privredno-ekonomskim asocijacijama; koordinaciju saradnje sa regionalnim i međunarodnim ekonomskim organizacijama i institucijama, naročito sa Svjetskom trgovinskom organizacijom (STO), Organizacijom za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), Centralnoevropskim sporazumom o slobodnoj trgovini (CEFTA) i dr, kao i sa drugim multilateralnim inicijativama kroz programe za unapređenje ekonomske saradnje; infrastrukturu kvaliteta (standardizacija, akreditacija, metrologija, sistem kontrole predmeta od dragocjenih metala, sistem ocjene usaglašenosti, tehnički propisi iz nadležnosti ministarstva); industrijsku svojinu; autorsko i srodna prava; proizvodnju, komercijalno umnožavanje i promet optičkih diskova; analizu postojeće vrijednosti i pozicije crnogorskog brenda i predlaganje mjera za jačanje njegove vrijednosti i razvoj specifičnih brendova; saradnju sa međunarodnim i domaćim organizacijama u cilju promocije i valorizacije nacionalnog brenda; vođenje registra brendova i njihovih vlasnika u Crnoj Gori; praćenje i proučavanje uslova privređivanja i ekonomskog položaja privrednih subjekata iz nadležnosti ministarstva; međunarodnu saradnju u oblastima iz nadležnosti ovog ministarstva; poboljšanje regulatorno-administrativnog okvira, promocijno djelovanje, pripremanje i ostvarivanje planova razvoja, kao i druga pitanja iz oblasti ekonomskog i privrednog razvoja; upravni nadzor u oblastima za koje je ministarstvo osnovano; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost. Organ uprave u sastavu Ministarstva ekonomije je Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća. Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća vrši poslove koji se odnose na: definisanje strategije razvoja malih i srednjih preduzeća, pripremanje i realizaciju programa i projekata za razvoj malih i srednjih preduzeća,

koordinaciju programa, mjera i aktivnosti koje se odnose na razvoj malih i srednjih preduzeća; istraživanje uticaja zakonskih i drugih akata na razvoj malih i srednjih preduzeća; pripremanje programa za edukaciju preduzetnika, izradu projekata i staranje o organizovanju regionalnih i lokalnih centara za podršku razvoja malih i srednjih preduzeća, predlaganje i obezbjeđivanje realizacije specijalnih programa za podsticaj razvoja malih i srednjih preduzeća (podsticaj franšizinga, lizinga, tehnoloških parkova, inkubatora, itd.); kao i druge poslove koji su joj određeni u nadležnost.

Ministarstvo vrši nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada:

- Agencije za zaštitu konkurencije,
- Zavoda za metrologiju,
- Zavoda za intelektualnu svojinu.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, koji je Vlada utvrdila na sjednici od 18. decembra 2013. godine, unutrašnje organizacione jedinice Ministarstva su:

- Direktorat za transformaciju i investicije;
- Direktorat za energetiku;
- Direktorat za energetska efikasnost;
- Direktorat za rudarstvo i geološka istraživanja;
- Direktorat za industriju i preduzetništvo;
- Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju;
- Direktorat za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom;
- Direktorat za razvoj;
- Direktorat za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača
- Odjeljenje za unutrašnju reviziju;
- Kabinet ministra;
- Služba za opšte poslove, ljudske resurse i finansije.
- Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, kao organ uprave u sastavu Ministarstva ekonomije.

IZVJEŠTAJI PO UNUTRAŠNJIM ORGANIZACIONIM JEDINICAMA

DIREKTORAT ZA TRANSFORMACIJU I INVESTICIJE

1. Realizacija obaveza iz Programa Vlade Crne Gore za 2014. godinu

Shodno Programu rada Vlade za 2014. godinu, od strane Direktorata za transformaciju i investicije, kvartalno su dostavljane:

- Informacije o realizaciji izgradnje vjetroelektrana "Krnovo" i "Možur" ; I kvartal (27. marta 2014.), II kvartal (26. juna 2014.), III kvartal (25. septembar 2014.) i IV kvartal (25. decembra 2014.) i
- Informacije o izgradnji malih hidroelektrana; I kvartal (3. aprila 2014. «INTERNO»), II kvartal (26. juna 2014. «INTERNO»), III kvartal (16. oktobar 2014.), i IV kvartal (25. decembra 2014.)

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2013. godinu

Tematski dio

I. Obnovljivi izvori energije

- Izvještaj o sprovedenom postupku javnog nadmetanja za davanje koncesije za korišćenje vodotoka za izgradnju malih hidroelektrana u Crnoj Gori s predlozima odluka o davanju koncesija i Predlogom ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotocima: **Bistrica-pritoka Ljuboviđe, Đurička rijeka sa pritokama, Kaludarska i Vrbnica** (30. januar 2014. godine);
- Izvještaj o sprovedenom postupku javnog nadmetanja za davanje koncesije za korišćenje vodotoka Kutska i Mojanska rijeka za izgradnju malih hidroelektrana s predlozima odluka o davanju koncesija i predlozima ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na **vodotocima Kutska i Mojanska rijeka** (30. januar 2014. godine);
- Izvještaj o postupku davanja koncesije na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane **"Raštak 2"** na vodotoku Raštak s Predlogom odluke o davanju koncesije za izgradnju male hidroelektrane "Raštak 2" na vodotoku Raštak na osnovu energetske dozvole i Predlogom ugovora o koncesiji (6. februar 2014. godine);
- Informacija o realizaciji Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane na lokalitetu **Krnovo s Predlogom aneksa Ugovora** (3. april 2014. godine);
- Informacija o sporazumnom raskidu Ugovora o koncesiji po kombinovanom DBOT aranžmanu za istraživanje vodotoka **Zaslavnica** s Predlogom sporazuma o raskidu Ugovora o koncesiji (8. maj 2014. godine);
- Informacija o realizaciji ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku **Crnja** s Predlogom aneksa 1 Ugovora o koncesiji po kombinovanom DBOT aranžmanu za istraživanje vodotoka Crnja i tehno-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama (8. maj 2014. godine);
- Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji po kombinovanom DBOT aranžmanu za istraživanje vodotoka **Šekularska** i tehno-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama s Predlogom Aneksa br.2 Ugovora o koncesiji po kombinovanom DBOT aranžmanu za istraživanje vodotoka Šekularska i tehno-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama (10. jul 2014. godine);
- Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji po kombinovanom DBOT aranžmanu za istraživanje vodotoka **Bistrica** i tehno-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama s Predlogom Aneksa br.2 Ugovora o koncesiji po kombinovanom DBOT aranžmanu za istraživanje vodotoka Bistrica i tehno-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama (10. jul 2014. godine);
- Informacija o realizaciji projekata izgradnje malih hidroelektrana i drugih energetskeg projekata od javnog interesa (18. septembar 2014. godine);
- Informacija o realizaciji Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane na lokalitetu **Krnovo sa Predlogom direktnog ugovora i s Predlogom aneksa br.2 Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane na lokalitetu Krnovo** (16. oktobar 2014. godine);
- Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji po kombinovanom DBOT aranžmanu za istraživanje vodotoka **Babinopoljska** i tehno-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije, Predlog ugovora o koncesiji i Predlog aneksa broj 2 ugovora (4. decembar 2014. godine).

Direktorat je na osnovu Zaključaka Vlade Crne Gore, sa sjednice održane 26. juna 2014. godine, nastavio sa prijemom zahtjeva za izdavanje energetske dozvole. Do kraja 2014. godine je pristiglo 39 zahtjeva za izgradnju energetskih objekata instalisane snage do 1MW. Dostavljene zahtjeve razmatra Komisija za izdavanje energetske dozvole, formirana u okviru Ministarstva ekonomije sa zadatkom da ocijeni ispunjenost uslova i kriterijuma predviđenih Pravilnikom o kriterijumima za izdavanje energetske dozvole, sadržini zahtjeva i registru energetskih dozvola.

II. Investicije

Program podsticaja razvoja malog i srednjeg biznisa u pojedinačnim biznis zonama

Biznis zona - Podgorica - Na Skupštini Glavnog grada Podgorice, dana 30. aprila 2014. godine, usvojena je Odluka o utvrđivanju zone KAP-a biznis zonom. U obuhvatu biznis zone KAP-a, posebnim odlukama će se definisati podsticajne mjere za potencijalne investitore, u skladu sa posebnim režimom poslovanja.

Biznis zona - Mojkovac - Prostorno Urbanističkim Planom Opštine Mojkovac do 2020. godine od 27.05.2011, definisan je poslovni ambijent.

Opština Mojkovac je na Skupštini opštine donijela odluku o proglašenju „Babića Polja“ za biznis zonu otvorenu za ulaganje 24.06.2014. godine. Ukupna površina zone iznosi 84556m² i nalazi se na katastarskim parcelama br. 164, 165, 424, 425, 426/1 i 426/3, upisane u Listu nepokretnosti br. 269 KO Gornja Polja. Biznis zona se nalazi uz Regionalni put Mojkovac-Đurđevića Tara na drugom kilometru od Mojkovca.

Budući investitori biznis zone „Babića Polja“ će moći zakupiti zemljište po cijeni od 0,05€/m² na godišnjem nivou, za obavljanje proizvodne djelatnosti, na period od 10 godina sa mogućnošću produženja za isti period.

Nadalje, korisnicima zone će biti obezbijeđen zakup zemljišta po cijeni od 0,05€/m² na godišnjem nivou, za obavljanje djelatnosti trgovine na veliko, na period od 10 godina sa mogućnošću produženja na još 10 godina.

Korisnici će biti oslobođeni od naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta propisane odlukom koja uređuje ovu oblast, i to za investitore koji zaposle više od 10 radnika. Ukoliko zaposle od 6 do 10 radnika, naknada će se smanjiti za 85%. Za zapošljavanje od 3 do 5 radnika, naknada se smanjuje za 70%. Porez na nepokretnosti će biti smanjen za 80% u odnosu na visinu utvrđenu odlukom koja uređuje ovu oblast, za vrijeme zakupa zemljišta.

Program jačanja kapaciteta lokalnih samouprava u upravljanju i promociji biznis zona

Ministartvo ekonomije je na osnovu Sporazuma o zajedničkom finansiranju sa UNDP kancelarijom u Crnoj Gori pripremlilo 'Program jačanja kapaciteta lokalnih samouprava u upravljanju i promociji biznis zona' u cilju podrške jedinicama lokalne samouprave u Crnoj Gori i olakšane primjene odluka o uspostavljanju i upravljanju biznis zonama. U cilju realizacije projekta djelovalo se u tri pravca:

- Jačanje kapaciteta menadžment kadra odgovornog za upravljanje biznis zonama,
- Uspostavljanje standardizovanog upravljanja biznis zonama,
- Promocija ponude odobrenih biznis zona.

Osnovni cilj projekta je da se ubrza i olakša proces uspostavljanja i upravljanja biznis zonama u jedinicama lokalne samouprave u Crnoj Gori, kroz razvoj kapaciteta odgovornih predstavnika lokalnih samouprava, sistematsko upravljanje i aktivniju promociju, a sve u cilju privlačenja investitora, smanjenja regionalnih razlika i pospješivanja lokalnog razvoja u Crnoj Gori.

Pilot projekat je realizovan u četiri lokalne samouprave, koje su uzele aktivno učešće i to: Berane, Bijelo Polje, Kolašin i Mojkovac. Realizacija projekta je sprovedena u četiri faze.

Prva faza – Prikupljanje podataka i informacija, sistematizacija, analiza i sinteza. U ovoj fazi sagledavanje relevantnih podataka i njihova sistematizacija, analiza i sinteza rađena je uporedo kroz:

- Studijske posjete ekspertskeg tima opštinama;
- Informacije o biznis zoni, privrednim, ljudskim i opštinskim resursima koje je direktno pružila opštinska administracija;
- Sagledavanje svih strateških dokumenata na nacionalnom i lokalnom nivou;
- Upoznavanje sa svim dostupnim informacijama o biznis zonama.

Druga faza – Stvaranje zakonskog i institucionalnog okvira za realizaciju projekta. U okviru ove faze predstavljena su iskustva drugih zemalja, koja su u prethodnom periodu ostvarile značajne rezultate u implementaciji biznis zona kao mehanizma ekonomskog razvoja.

Treća faza – Jačanje kapaciteta postojeće administracije za upravljanje biznis zonom. Na osnovu rezultata dobijenih u prvoj i drugoj fazi, radilo se na jačanju postojeće administrativne strukture za projekat uređenja, uspostavljanja i upravljanja biznis zonama.

Radiće se na uspostavljanju opšteg modela za upravljanje biznis zonom, koji bi pomogao da se, korak po korak, aktivnosti vezane za realizaciju sprovede planirano, efikasno i sistemačino.

Trodnevni trening menadžera biznis zona je, po pripremljenom planu treninga, realizovan u saradnji sa lokalnim samoupravama i Ministarstvom ekonomije, a u cilju sprovođenja Modela za upravljanje biznis zonom.

Četvrta faza – Izrada akcionih planova. U ovoj fazi osnivači i upravljači biznis zone konkretno rade, uz sugestije i podršku, akcione planove pojedinačnih koraka, pri čemu je predviđena i izrada Marketing plana za promociju Biznis Zone. Metodologija za realizaciju projekta je data kao dokument i predstavljena Ministarstvu ekonomije i UNDP-u, 31. oktobra 2014. godine.

Promocija investicionih ulaganja

Pripremljen je promotivni paket za investitore:

- vodič – Why to invest in Montenegro?;
- aktuelni investicioni projekti Ministarstva ekonomije;
- program podsticajnih mjera za potencijalne investitore;
- prezentacija – Montenegro Investment Opportunities.

III. Privatizacija i transformacija

U Direkciji za transformaciju se radilo na praćenju privatizacionih ugovora gdje je jedan od potpisnika bila Vlada Crne Gore, prije svega za preduzeća: 'MMK Standard' AD Nikšić, '4. Novembar' AD Mojkovac, 'Sindčel' DOO Nikšić.

Takođe, radilo se na obezbjeđivanju dokumentacije u vezi svojinske i upravljačke transformacije i privatizacije za potrebe Radne grupe Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte za pripremu Prijedloga mišljenja u skladu sa članom 419 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima.

IV. Međunarodne i ostale aktivnosti

Investicioni projekti Ministarstva ekonomije su predstavljeni na više internacionalnih biznis foruma i konferencija.

Normativni dio

I. Uredba o podsticanju direktnih investicija

Pripremljen je model podsticanja direktnih investicija obuhvaćen Uredbom o podsticanju direktnih investicija i predložen od strane ekspertskeg tima angažovanog od strane Programa Ujedinjenih nacija za razvoj u Crnoj Gori (UNDP), a na osnovu Sporazuma o zajedničkom finansiranju koji je potpisan sa Vladom Crne Gore.

Uredba o podsticanju direktnih investicija definiše finansijske podsticaje za nove investicije u Crnoj Gori i ima za cilj unapređenje poslovnog ambijenta države i povećanje konkurentnosti privrede. Pomenuti akt teži privlačenju novih investitora, povećanju zaposlenosti, naročito u manje razvijenim područjima Crne Gore, kao i uravnoteženju regionalnih razlika. Kroz obezbjeđivanje adekvatnih podsticaja direktno će se uticati na investicione odluke potencijalnih investitora koji razmatraju da se pozicioniraju na tržištu Crne Gore.

Sredstva za podsticanje investicija se dodjeljuju na osnovu javnog oglasa i to za investicione projekte čija je minimalna vrijednost ulaganja 500.000 eura i kojima se obezbjeđuje otvaranje najmanje 20 novih radnih mjesta u roku od tri godine, od dana zaključivanja ugovora o korišćenju sredstava, a strani investitor može biti korisnik sredstava ako osnuje privredni subjekat u Crnoj Gori.

Kriterijumi za dodjelu sredstava za podsticanje investicija, propisani ovom uredbom su:

- 1) reference investitora;
- 2) efekat investicionog projekta na produktivnost dobavljača i drugih privrednih subjekata iz Crne Gore koji posluju u istom sektoru industrije;
- 3) održivost investicionog projekta;
- 4) efekti investicionog projekta vezani za istraživanje i razvoj;
- 5) efekti investicionog projekta na ljudske resurse;
- 6) ocjena uticaja na životnu sredinu;
- 7) obim međunarodnog prometa;
- 8) efekti investicionog projekta na razvoj manje razvijenih jedinica lokalne samouprave;
- 9) pismo o namjerama lokalne samouprave u kojoj investitor namjerava da ulaže.

Sredstva se dodjeljuju zavisno od broja bodova koji se stiču na osnovu ocjene kriterijuma. Visina sredstava za podsticanje investicija koja mogu biti dodjeljena je:

- 1) 3.000 eura po novom radnom mjestu, za broj bodova od 76 do 85;
- 2) 4.000 eura po novom radnom mjestu, za broj bodova od 86 do 95;

- 3) 5.000 eura po novom radnom mjestu, za broj bodova od 96 do 105;
- 4) 6.000 eura po novom radnom mjestu, za broj bodova od 106 do 115;
- 5) 7.000 eura po novom radnom mjestu, za broj bodova od 116 do 125;
- 6) 8.000 eura po novom radnom mjestu, za broj bodova od 126 do 135;
- 7) 9.000 eura po novom radnom mjestu, za broj bodova od 136 do 145;
- 8) 10.000 eura po novom radnom mjestu, za broj bodova od 146 do 150.

Sredstva se isplaćuju u tri rate koje prate investicioni ciklus. Isplaćena sredstva pokrivena su bankarskom garancijom na prvi poziv, što podrazumijeva da se sredstva mogu nesmetano povući ukoliko se pojave nepravilnosti u realizaciji investicionog projekta. Prava i obaveze detaljno se regulišu ugovorom između Vlade Crne Gore i investitora.

Uredbom se uvodi i mogućnost refundacije izgradnje infrastrukture koja je neophodna za realizaciju investicionog projekta.

Administriranje uredbe u smislu promocije, objavljivanja javnog poziva, davanja informacija, prikupljanja investicionih projekata i njihove analize, predviđeno je da obavlja Sekretarijat za razvojne projekte.

Finansijska sredstva za sprovođenje uredbe su obezbjeđena u budžetu za 2015 godinu, dok će Uredba o podsticanju direktnih investicija biti objavljena u Službenom listu Crne Gore tokom I kvartala 2015. godine.

DIREKTORAT ZA ENERGETIKU

Aktivnosti i rad **Direktorata za energetiku** tokom 2014. godine odvijale su se u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2014. godinu i utvrđenim nadležnostima i obavezama koje proističu iz Zakona o energetici, drugih zakona, Strategije razvoja energetike Crne Gore do 2025. godine, Strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine, podzakonskih akata i drugih propisa.

U toku 2014. godine realizovan je niz aktivnosti u okviru značajnih projekata, i to:

- Projekat izgradnje hidroelektrana na Morači,
- Projekat izgradnje HE Komarnica,
- Projekat izgradnje podmorskog interkonektivnog kabla jednosmjerne struje između elektroenergetskih sistema Crne Gore i Italije,
- Projekat izgradnje II bloka Termoelektrane Pljevlja.

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade CG za 2014. godinu

Tematski dio

U toku 2014. godine realizovane su sljedeće obaveze utvrđene Programom rada Vlade CG za 2014. godinu:

- Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine (10. jul 2014. godine)
- Energetski bilans Crne Gore za 2015. godinu (11. decembar 2014. godine)
- Informacije o prioritetnim razvojnim projektima: Povezivanje Crne Gore i Italije podmorskim kablom i Izgradnja II bloka Termoelektrane Pljevlja (za svaki kvartal 2014. godine).

2. Aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade CG za 2014. godinu

2.1. Tematski dio

- Zahtjev za davanje saglasnosti Vlade u skladu sa članom 8 Odluke o kriterijumima za utvrđivanje visine naknade za rad člana radnog tijela ili drugog oblika rada („Službeni list CG“, br. 26/12, 34/12 i 27/13); (11. septembar 2014. godine);
- Nacionalni akcioni plan korišćenja energije iz obnovljivih izvora do 2020. godine (11. decembar 2014. godine);
- Predlog mišljenja za izbor zamjenika direktora Regulatorne agencije za energetiku (27. novembar 2014. godine);
- Predlog za izmjenu Programa rada Vlade Crne Gore za 2014. godinu u dijelu koji se odnosi na pripremu Predloga zakona o energetici (25. decembar 2014. godine);
- Predlog za izmjenu Programa rada Vlade Crne Gore za 2014. godinu u dijelu koji se odnosi na pripremu Predloga zakona o uslovima za pristup mreži za prekograničnu razmjenu električne energije i prenosnim mrežama prirodnog gasa (25. decembar 2014. godine).

NORMATIVNI DIO

- 1) Predlog uredbe o naknadi za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije (23. januar 2014. godine)
- 2) Predlog uredbe o izmjeni Uredbe o tarifnom sistemu za utvrđivanje podsticajne cijene električne energije iz obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije (8. maj 2014. godine)

- 3) Predlog uredbe o izmjeni Uredbe o načinu sticanja statusa i ostvarivanja prava povlašćenog proizvođača električne energije (8. maj 2014. godine)
- 4) Predlog zakona o potvrđivanju Ugovora o Energetskoj povelji (25. septembar 2014. godine)
- 5) Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o energetici (18. decembar 2014. godine)

3. ZNAČAJNI PROJEKTI

3.1. Projekat izgradnje hidroelektrana na Morači

Prema postojećoj tehničkoj dokumentaciji EPCG, sistem hidroelektrana na Morači obuhvata četiri elektrane: HE Andrijevo, HE Raslovići, HE Milunovići i HE Zlatica, ukupne instalisane snage 238 MW i procijenjene prosječne godišnje proizvodnje 694 GWh.

Na osnovu usvojenih strateških dokumenata: Vodoprivredne osnove Crne Gore (2001. godina), Strategije razvoja energetike Crne Gore do 2025. godine (2007. godina), Akcionog plana 2008-2012. godina za realizaciju Strategije razvoja energetike (2008. godina), Prostornog plana Crne Gore do 2020. godine (2008. godina), kao i brojnih analiza, studija i dokumentacije koju su u prošlosti radili EPCG, kao nacionalna elektroprivredna kompanija, i Ministarstvo ekonomije, pristupilo se razvoju Projekta izgradnje hidroelektrana na Morači kroz međunarodni dvostepeni tenderski postupak dodjele koncesije.

Ministarstvo ekonomije je 26.02.2010. godine objavilo Javni oglas za pretkvalifikaciju za davanje koncesije za hidroelektrane na Morači. S obzirom da u roku za dostavljanje ponuda (30.09.2011. godine) nijedan kvalifikovani ponuđač nije dostavio ponudu, Vlada Crne Gore je 10.11.2011. godine proglasila tenderski postupak neuspjelim. Nakon toga, kroz saradnju Ministarstva ekonomije i EPCG realizovane su određene aktivnosti.

Na sastanku Ministarstva ekonomije i EPCG, održanom 20.12.2013. godine, dogovoreno je da će EPCG predati dokumentaciju svog Tehničkog rješenja za HE na Morači, a da će do kraja januara 2014. godine "uraditi analizu svojih mogućnosti za izgradnju HE na Morači prema tehničkom rješenju koje smatra optimalnim, uz direktnu dodjelu koncesije, sa definisanim obavezama EPCG i Vlade Crne Gore".

Ministarstvo ekonomije i EPCG su 24.01.2014. godine potpisali Ugovor o čuvanju poslovne tajne, kojim je takođe precizirano da se dokumentacija Tehničkog rješenja može koristiti isključivo za inoviranje i dopunu Detaljnog prostornog plana i Strateške procjene uticaja na životnu sredinu za HE na Morači na kojima radi Ministarstvo održivog razvoja i turizma, te da se ne može davati trećim licima. Nakon potpisivanja Ugovora, EPCG je Ministarstvu ekonomije predala dokumentaciju Tehničkog rješenja, koji pod naslovom "Tehnička ponuda" nosi datum 30.09.2011. godine. Na sastanku Ministarstva ekonomije i EPCG, održanom 20.12.2013. godine, dogovoreno je da će EPCG predati dokumentaciju svog Tehničkog rješenja za HE na Morači, a da će do kraja januara 2014. godine "uraditi analizu svojih mogućnosti za izgradnju HE na Morači prema tehničkom rješenju koje smatra optimalnim, uz direktnu dodjelu koncesije, sa definisanim obavezama EPCG i Vlade Crne Gore".

Ministarstvo ekonomije i EPCG su 24.01.2014. godine potpisali Ugovor o čuvanju poslovne tajne, kojim je takođe precizirano da se dokumentacija Tehničkog rješenja može koristiti isključivo za inoviranje i dopunu Detaljnog prostornog plana i Strateške procjene uticaja na životnu sredinu za HE na Morači na kojima radi Ministarstvo održivog razvoja i turizma, te da se ne može davati trećim licima. Nakon potpisivanja Ugovora, EPCG je Ministarstvu ekonomije predala dokumentaciju Tehničkog rješenja, koji pod naslovom "Tehnička ponuda" nosi datum 30.09.2011. godine.

U međuvremenu, predstavnici Ministarstva ekonomije su obavili razgovore sa više potencijalnih investitora iz Italije, Turske, Azerbejdžana i Kine u vezi dostavljanja njihove ponude za izgradnju HE na Morači. U tu svrhu, svima njima dostavljena je odgovarajuća dokumentacija za HE na Morači, ali ni od jednog od njih nakon toga nije dobijena ponuda, pa čak ni bilo kakav zahtjev za razjašnjenje dostavljene dokumentacije.

3.2. Projekat izgradnje HE Komarnica

Strateškim dokumentima: Vodoprivredna osnova Crne Gore (2001. godina), Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2025. godine (2007. godina), Akcioni plan 2008-2012. godina za realizaciju Strategije razvoja energetike (2008. godina), Prostorni plan Crne Gore do 2020. godine (2008. godina), Nacrt strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine (2013. godina) predviđena je izgradnja HE Komarnica.

Tehničkom dokumentacijom koja je izrađena 1973. godine HE Komarnica je planirana kao čeona hidroelektrana sa akumulacijom u slivu rijeke Pive, zapremine 260 miliona m³ sa kotom normalnog uspora 816 mnm, lučnom betonskom branom visine 176 m, pribranskom mašinskom zgradom, dva agregata instalisane snage 168 MW i prosječne godišnje proizvodnje 232 GWh. Predviđeni period izgradnje bio je šest godina, a procijenjeni troškovi oko 183 miliona €.

U toku javne rasprave na Nacrt detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici i Nacrt izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, koja je realizovana u maju i junu 2012. godine, došlo se do saznanja da treba sniziti kotu normalnog uspora akumulacije sa 816 mnm na 810 mnm.

Varijanta sa kotom 816 mm je povoljnija od varijante sa kotom 810 mm sa tehničkog i ekonomskog aspekta, ali je nepovoljnija u pogledu zaštite životne sredine. Naime, varijanta sa kotom 810 mm nema nikakav uticaj na kanjon Nevidio (koji bi u varijanti sa kotom 816 mm bio poplavljen), niti na Šavnik (koji bi u varijanti sa kotom 816 mm bio ugrožen u slučaju velikih voda). U oktobru 2013. godine Ministarstvo održivog razvoja i turizma je Ministarstvu ekonomije dostavilo radne verzije predloga Detaljnog prostornog plana i finalnog Izvješaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, prema kojima bi HE Komarnica sa kotom normalnog uspora 810 mm imala akumulaciju zapremine 196,4 miliona m³, dva agregata instalisane snage 172 MW i prosječnu godišnju proizvodnju 227 GWh. Troškovi izgradnje su procijenjeni na 179 miliona €.

Nakon što su krajem 2011. godine završeni istražni radovi, urađena je i revidovana Hidrološka studija, dok je Elaborat o rezultatima geoloških istraživanja, koji je trebao biti urađen do sredine 2012. godine, završen u julu 2013. godine. U toku su aktivnosti EPCG i Elektroprivrede Srbije na formiranju zajedničke komisije koja će izvršiti reviziju Elaborata.

EPCG i EPS-a su u martu 2014. godine formirali zajedničku Komisiju za reviziju Sinteznog elaborata. Nakon što je Komisija konstatovala da je Energoprojekt-Hidroinženjering izvršio korekciju i dopunu Svodnog elaborata u skladu sa njenim primjedbama, isti je usvojen u septembru 2014. godine.

Komisija se saglasila sa stavom Obradivača da je za potrebe izrade Idejnog projekta HE „Komarnica“ neophodno uraditi dodatna geološka istraživanja i izvršiti dodatna hidrološka mjerenja.

U toku su aktivnosti EPCG i EPS-a sa Energoprojekt-Hidroinženjeringom na sagledavanju troškova izvođenja dodatnih istražnih radova sa relevantnim projektima, studijama i elaboratima, kao i troškova izrade Idejnog projekta sa Studijom opravdanosti i Elaboratom o procjeni uticaja na životnu sredinu, u cilju potpisivanja odgovarajućeg aneksa uz Ugovor o zajedničkom finansiranju.

EPS je saglasna da dokumentaciju koja je urađena, ili će se raditi u skladu sa Ugovorom o zajedničkom finansiranju, EPCG može da stavi na uvid potencijalnim investitorima HE Komarnica.

U prethodnom periodu, predstavnici Ministarstva ekonomije su obavili razgovore sa potencijalnim investitorima iz Italije, Turske, Azerbejdžana i Kine u vezi dostavljanja njihove ponude za izgradnju HE Komarnica. U tu svrhu, svima njima dostavljena je odgovarajuća dokumentacija za HE Komarnica, ali ni od jednog od njih nakon toga nije dobijena ponuda, pa čak ni bilo kakav zahtjev za razjašnjenje dokumentacije. Najozbiljniji razgovori obavljani sa Sinohydro Corporation Limited iz Kine, od koga je dobijena informacija da ponudu ne mogu uraditi prije nego što im se dostavi Elaborat o rezultatima geoloških istraživanja.

Nakon usvajanja Detaljnog prostornog plana i Izvješaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu (ili utvrđivanja definitivnog predloga ovih dokumenata od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma), kao i izvođenja dodatnih istražnih radova i izrade njihove relevantne dokumentacije, potencijalni investitori će biti u mogućnosti da izrade svoje ponude za izgradnju HE Komarnica, a Vlada Crne Gore će biti u mogućnosti da donese odluku o načinu realizacije Projekta.

3.4 Projekat izgradnje podmorskog interkonektivnog kabla jednosmjerne struje između elektroenergetskih sistema Crne Gore i Italije

Nakon donošenja Detaljnog prostornog plana za projekat, uspostavljanja javnog interesa, obezbjeđivanja najvećeg dijela zemljišta potrebnog za realizaciju projekta, obezbjeđivanja kreditnih sredstava (KfW i EBRD) od strane CGES-a potrebnih za realizaciju projekta, angažovanja glavnog izvođača od strane CGES-a za izvođenje radova TS Lastva u skladu sa međunarodnim procedurama, tokom 2014. godine je u skladu s međunarodnim procedurama angazovan izvođač radova za izgradnju dalekovoda 400 kV i 2x400 kV Lastva. Nakon sprovođenja i evaluacije tendera za angažovanje izvođača za dalekovod 400 kV dionica Čevo-Pljevlja, u skladu sa međunarodnom procedurom, angažovan je izvođač. Izvođači su po angažovanju nastavili aktivnosti na pripremi projektne dokumentacije. Za sva tri segmenta projekta su obezbijeđene građevinske dozvole.

3.5. Izgradnja drugog bloka TE Pljevlja

U cilju realizacije projekta izgradnje drugog bloka TE „Pljevlja“, ponude je dostavilo devet kompanija. Nova jedinica treba da bude snage u opsegu 220 – 300 MW, na lokaciji postojeće jedinice TE „Pljevlja“-I. Neto električna efikasnost bloka II ne može biti manja od 38 %, dok je projektom predviđena i obavezna toplifikacija Pljevalja. Novi blok će se graditi uz primjenu najsavremenije tehnologije i u skladu sa najnovijim uslovima za zaštitu okoline prema normama EU i Crne Gore.

Tokom 2014. godine vršena je evaluacija ponuda, kako sa finansijskog, tako i sa tehničkog aspekta, i Odbor direktora Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić treba da donese odluku ko će graditi drugi blok TE Pljevlja od 3 kompanije koje su ostale u trci - češka Škoda Praha, dvije kompanije iz Kine Powerchina Hubei Electric Power Survey & Design Institute i China Machinery Engineering Corporation (CMEC).

Javnosti je poznato da su razgovori između strateških partnera u EPCG, Vlade i italijanske kompanije A2A, u toku i da se pregovara o uslovima buduće saradnje, gdje posebno mjesto u pregovorima zauzima izgradnja drugog

bloka TE Pljevlja, kao jedan od najvažnijih energetske projekata Vlade. Očekivanje je da pregovori uskoro budu zaključeni i da Odbor direktora EPCG donese odluku o tome ko će graditi drugi blok TE Pljevlja.

DIREKTORAT ZA ENERGETSKU EFIKASNOST

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2014. godinu

1.1 Tematski dio

U toku 2014. godine realizovane su sve obaveze utvrđene Programom rada Vlade CG za 2014. godinu:

- Izveštaj o sprovođenju Akcionog plana energetske efikasnosti u 2013. godini (tačka 51 Programa), koji je prihvaćen zaključkom Vlade CG br. 08-610/3 od 27. marta 2014. godine;
- Izveštaj o realizaciji aktivnosti na poboljšanju energetske karakteristika javnih objekata po osnovu namjenskih kredita (tačka 96 Programa), koji je prihvaćen zaključkom Vlade CG br. 08-2187/3 od 02.10.2014. godine;
- Izveštaj o realizaciji projekata za obezbjeđenje podsticaja za korišćenje obnovljivih izvora energije na strani potrošnje (tačka 98 Programa), koji je prihvaćen zaključkom Vlade CG br. 08-2191/3 od 02.10.2014. godine;
- Operativni plan poboljšanja energetske efikasnosti organa državne uprave za 2015. godinu (tačka 121 Programa), koji je prihvaćen zaključkom Vlade CG br. 08-2881/3 od 25.12. 2014. godine;

1.2 Normativni dio

U normativnom dijelu Programa rada Vlade CG za 2014. godinu, u tački 49, bila je predviđena izrada Predloga zakona o efikasnom korišćenju energije. Ova obaveza je takođe uspješno realizovana, a o čemu postoji Zaključak Vlade CG, br. 08-748/3 od 10. aprila 2014. godine. Skupština Crne Gore je na 25. sazivu, na četvrtoj sjednici drugog (jesenjeg) zasijedanja u 2014. godini, dana 16. decembra 2014. godine, donijela Zakon o efikasnom korišćenju energije koji je objavljen u "Sl. listu Crne Gore", br. 57 od 26. decembra 2014. godine.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade za 2014. godinu

2.1 Tematski dio

Direktorat za energetske efikasnosti je kao posebna organizaciona jedinica u okviru Ministarstva ekonomije, koja ima centralnu ulogu u provođenju politike energetske efikasnosti u Crnoj Gori, je redovno sprovodio aktivnosti na koje ih prevashodno obavezuje Zakon o energetske efikasnosti, kao i strateška planska dokumenta u ovoj oblasti. Najvažnije realizovane aktivnosti 2014. godini su:

- Vođenje namjenskih projekata energetske efikasnosti, monitoring, analiza i promovisanje postignutih rezultata;
- Aktivno učešće u radu Koordinacione grupe za energetske efikasnosti u okviru Energetske zajednice;
- Učešće u radu Radne grupe za poglavlje 15 – Energetika, u procesu pristupanja EU.
- Učešće u radu Odbora za energetske efikasnosti i zaštitu životne sredine pri Privrednoj komori Crne Gore;
- Učešće u Regionalnom programu energetske efikasnosti – REEP, finansiranom od strane Evropske banke za razvoj (EBRD) sa ciljem uspostavljanja okvira za ESCO projekte u Crnoj Gori i uvođenje kriterijuma energetske efikasnosti u postupku javnih nabavki roba i usluga;
- Sprovođenje tenderske procedure za izbor: konsultanta za izradu softvera za proračune energetske karakteristika zgrada i njihovo sertifikovanje (po osnovu norveške podrške u iznosu 546,061.00 €) i konsultanta za unapređenje energetske efikasnosti u jedinicama lokalnih samouprava (opredijeljena sredstva iz državnog budžeta su u iznosu 35.000 €);
- Učešće u izradi Strategije razvoja energetike u Crnoj Gori do 20130. godine, u dijelu koji se odnosi na problematiku energetske efikasnosti na strani finalne potrošnje;
- Učešće u regionalnom projektu ENERES – Program postdiplomskih akademskih magistarskih studija u oblasti energetske efikasnosti, obnovljivih izvora energije i zaštite životne sredine, koji se finansira iz sredstava TEMPUS podrške;
- Davanje mišljenja na više dostavljenih strateških i planskih dokumenata koji su relevantni sa stanovišta energetske efikasnosti: Predpristupni ekonomski program - PEP, Akcioni plan Strategija regionalnog razvoja u Crnoj Gori u periodu 2014-2020, Izveštaj o stanju uređenja prostora u Crnoj gori u 2013. godini, Akcioni plan nacionalne strategije stanovanja do 20120. godine i dr.;
- Učešće u kontinuiranoj i sveobuhvatnoj javnoj kampanji za promovisanje energetske efikasnosti (održavanje javnih i stručnih manifestacija i priprema različitog promotivnog materijala namijenjenog široj javnosti i plasiranje istog putem javnih medija i Veb sajta Ministarstva ekonomije www.energetska-efikasnost.me;
- Izdavanje ovlaštenja za vršenje energetske pregleda zgrada i energetske pregleda sistema za grijanje i sistema za klimatizaciju;
- Saradnja sa Institutom za standardizaciju Crne Gore - ISME, na izradi i objavljivanju standarda u oblasti energetske efikasnosti;

- Drugi redovni poslovi u okviru Ministarstva ekonomije.

2.2 Normativni dio

U cilju daljeg razvoja osnovnog pravnog okvira u oblasti energetske efikasnosti na strani finalne potrošnje, kao i harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU, Ministarstvo ekonomije je, na osnovu Zakona o efikasnom korišćenju energije, u toku 2014. godine pripremio nacрте sljedećih pravilnika:

- Pravilnik o označavanju potrošnje energije i drugih resursa proizvoda koji utiču na potrošnju energije,
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti električnih pećnica,
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti mašina za pranje posuđa u domaćinstvu,
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti mašina za pranje veša u domaćinstvu
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti rashladnih uređaja za domaćinstvo,
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti električnih sijalica i svjetiljki,
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti televizora,
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti uređaja za klimatizaciju.

Takođe su, u okviru pomenutog regionalnog projekta REEP pripremljeni akti kojim su bliže uređena pojedina pitanja iz Zakona o energetske efikasnosti, a koji će biti usvojeni u narednom periodu i to:

- Modeli ugovora o energetskom učinku,
- Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje stepena energetske efikasnosti u postupku javnih nabavki roba i usluga, kao i uputstvo za primjenu ovog pravilnika.

Najvažniji projekti koji se realizuju u Direktoratu za energetske efikasnost

1. MEEP AF - projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori - dodatno finansiranje"

Međunarodna banka za obnovu i razvoj odobrila je zajam Vladi Crne Gore u iznosu od 5 miliona € za finansiranje projekta „Energetska efikasnost u Crnoj Gori-dodatno finansiranje“ (u daljem tekstu MEEP AF), a u cilju povećanja energetske efikasnosti u 12 do 14 zdravstvenih objekata. MEEP AF je počeo sa implementacijom u aprilu 2014. godine, i on predstavlja nastavak projekta "Energetska efikasnost u Crnoj Gori" (u daljem tekstu MEEP), koji se takođe implementirao po osnovu zajma, koji je Vlada Crne Gore dobila od Međunarodne banke za obnovu i razvoj, u iznosu od 6,5 miliona €, sa ciljem poboljšanja energetske karakteristika 15 zdravstvenih i obrazovnih objekata (6 bolnica, 8 škola i 1 studentski dom), kao i povećanja obavještenosti javnosti o mjerama energetske efikasnosti. Realizacija MEEP projekta završila se 20. decembra 2014. godine, dok će se realizacija MEEP AF završiti 30. marta 2017. godine.

U toku 2014. godine, sprovedene su sledeće aktivnosti:

- Obavljeni su detaljni energetski pregledi i urađena projektna dokumentacija za rekonstrukciju 5 zdravstvenih objekata: Opšta bolnica "Danilo I" Cetinje, Dom zdravlja Cetinje, Opšta bolnica Kotor, Dom zdravlja Kotor (u daljem tekstu I set objekata) i Institut za bolesti djece Kliničkog centra Crne Gore.
- Sprovedeni su tenderski postupci za dodjelu ugovora za rekonstrukciju:
 - građevinsko-zanatskih i termo-tehničkih radova I seta objekata i Instituta za bolesti djece Kliničkog centra Crne Gore.** Za izvođenje građevinsko-zanatskih radova vrijednost ugovora je 890.839 EUR-a, a za izvođenje termo-tehničkih radova vrijednost ugovora je 753.911 EUR-a. Potpisivanje ugovora se očekuje tokom februara 2015. godine.
 - termo-tehničkih instalacija sa pratećim elektro radovima u objektima Kliničkog centra Crne Gore.** Vrijednost Ugovora iznosi 591.521 EUR-a. Potpisivanje Ugovora se očekuje tokom februara 2015. godine.
- Takođe je sproveden tenderski postupak za odabir konsultantske firme za dodjelu ugovora za:
 - izvođenje tehničkog monitoringa i evaluacije i vršenje usluge nadzora nad izvođenjem radova za objekte Kliničkog centra Crne Gore (glavna zgrada i Institut za bolesti djece) i I seta objekata, i
 - obavljanje detaljnih energetske pregleda, izradu projektne dokumentacije, izvođenje tehničkog monitoringa i evaluacije i vršenje usluge nadzora nad izvođenjem radova za objekte: Dom zdravlja Andrijevića, Dom zdravlja Berane, Dom zdravlja Kolašin i Dom zdravlja Nikšić (u daljem tekstu II set objekata). Potpisivanje ugovora se očekuje tokom februara 2015. godine.
- Započeta je procedura odabira Konsultanta za izvođenje socijalnog monitoringa i evaluacije mjera energetske efikasnosti. Planirano je da se ugovor potpiše tokom februara 2015. godine.
- Započeta je procedura odabira Konsultanta za obavljanje poslova revizije projektne dokumentacije za rekonstrukciju II seta objekata. Planirano je da se ugovor potpiše tokom marta 2015. godine.

2. EEPB - program energetske efikasnosti u javnim zgradama

U januaru 2012. godine počela je realizacija projekta „Program energetske efikasnosti u javnim zgradama“ (EPPB), koji se finansira iz sredstava kredita i finansijskog doprinosa, obezbjeđenih od strane Njemačke razvojne banke (KfW), u iznosu od 13,44 miliona eura, od čega su 1,94 milion eura bespovratna novčana

sredstva. Rok za završetak projekta je decembar 2015. godine. Kroz projekat će biti finansirana primjena mjera energetske efikasnosti u objektima koji su u nadležnosti Ministarstva prosvjete.

Od početka realizacije projekta do sada sprovedene su sledeće aktivnosti:

- izvršeni su preliminarni energetske pregledi za 40 objekata sa aspekta mogućnosti primjene mjera energetske efikasnosti, kako bi se izvršio odabir 30 objekata koji će biti razmatrani u okviru projekta EEPFB;
- izvršeno je snimanje postojećeg stanja za svih 30 objekata i priprema podloga za vršenje detaljnih energetskih pregleda i izradu projekta;
- obavljeni su detaljni energetske pregledi za 30 objekata;
- urađena je projektna dokumentacija za 26 objekata;
- pripremljena tenderska dokumentacija za 21 objekat;
- završeni su radovi na rekonstrukciji i adaptaciji prve grupe od 5 obrazovnih ustanova (OŠ "Salko Aljković" Pljevlja, OŠ "Vlado Milić" Podgorica; OŠ "Njegoš"- Spuž, OŠ "Maksim Gorki" Podgorica i OŠ "Vuk Karadžić" Podgorica.); ukupna vrijednost izvedenih radova iznosila je 2,7 miliona eura;
- završeni su radovi na primjeni mjera energetske efikasnosti u 8 obrazovnih ustanova, u koje spadaju: OŠ "Jagoš Kontić" Nikšić, OŠ "Milija Nikčević" Nikšić, OŠ "Braća Ribar" Nikšić, OŠ "Mileva Lajović Lalatović" Nikšić, OŠ "Maršal Tito" Ulcinj, OŠ "Bratstvo i jedinstvo" Ulcinj, OŠ "Dašo Pavičić" Herceg Novi i Studentski dom "Spasić-Masera" Kotor, ukupne vrijednosti 5 miliona eura;
- u toku je tender za izbor izvođača radova na primjeni mjera energetske efikasnosti u sledećih 8 obrazovnih ustanova: O.Š."Ristan Pavlović" Pljevlja, Srednja stručna škola Pljevlja, Gimnazija "Miloje Dobrašinić" Bijelo Polje, O.Š."Mustafa Pećanin" Rožaje, S.M.Š."Bećo Bašić" Plav, O.Š."Branko Božović" Podgorica, O.Š."Oktoih" Podgorica i O.Š."Vuko Jovović" Danilovgrad;
- raspisivanje poziva za predkvalifikaciju za izbor ponuđača za tender za primjenu mjera energetske efikasnosti u vrtićima "Naša radost" u Herceg Novom i "Irena Radović" u Danilovgradu, Gimnaziju "Petar I Petrović - Njegoš" u Danilovgradu, Srednjim školama "Marko Radević", "Vaso Aligrudić" i "Spasoje Raspopović" u Podgorici, O.Š."Milorad Musa Burzan" i O.Š."Božidar Vuković Podgoričanin" u Podgorici, O.Š."Njegoš" na Cetinju i O.Š."Bedri Elezaga" u Vladimiru, je planirano za početak aprila 2015. godine.

U decembru 2014. godine, potpisani su ugovori o kreditu i finansijskom doprinosu, između Ministarstva finansija i Njemačke razvojne banke (KfW), čija vrijednost iznosi 21,5 miliona eura. Iz sredstava ovog kredita finansiraće se primjena mjera energetske efikasnosti u odabranim objektima u nadležnosti Ministarstva prosvjete, Ministarstva rada i socijalnog staranja i Uprave za imovnu. Realizacija programa je počela u januaru 2015. godine, dok je rok za završetak decembar 2020. godine.

3. MONTESOL - beskametni krediti za domaćinstva za ugradnju solarnih sistema za pripremu tople vode

Ministarstvo ekonomije Crne Gore, u saradnji sa partnerima - Programom zaštite životne sredine pri Ujedinjenim nacijama (UNEP) i italijanskim Ministarstvom životne sredine, kopna i mora (IMELS), u julu 2011. godine, počelo je realizaciju projekta MONTESOL, koji ima za cilj uspostavljanje atraktivnog i održivog finansijskog mehanizma za obezbjeđivanje kredita za domaćinstva za ugradnju solarnih kolektora. Za potrebe MONTESOL projekta predviđena su sredstva u visini od 1 milion USD, koja su predviđena za implementaciju i subvencioniranje kamatne stope kod komercijalnih banaka. Građani imaju mogućnost da apliciraju za kredite do 5.000 €, sa periodom otplate do sedam godina, i kamatnom stopom od 0%, za ugradnju solarnih sistema za pripremu tople vode. Od početka implementacije projekta, instalirano je oko 135 solarnih sistema. S obzirom da je potrošeno samo 35% predviđenih sredstava, u narednom periodu planirano je proširenje projekta i na određen broj pravnih lica iz turističkog sektora, koji u skladu sa članom 90. Zakona o turizmu (tačka 1. i 2.) spadaju u primarne i komplementarne ugostiteljske objekte. U cilju kreiranja odgovarajućeg pravnog okvira koji bi omogućio, gore navedeno proširenje projekta, izrađeni su predlozi amandmana broj 3 i amandmana broj 4 na Sporazum o saradnji između Ministarstva ekonomije i UNEP-a, a koji su usvojeni na sjednici Vlade Crne Gore od 17. jula 2014. godine. Ministarstvo ekonomije u saradnji sa UNEP-om priprema odgovarajuću dokumentaciju i procedure u cilju realizacije odobrenog proširenja projekta. Nakon proširenja projekta, iznos kredita za pravna lica bi bio povećan (do 50.000 €), sa periodom otplate do 7 godina i 0% kamatne stope, za korisnike kredita.

4. SOLARNI KATUNI - instalacija fotonaponskih solarnih sistema na katunima

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja realizuje projekat "Solarni katuni" koji ima za cilj da se na objektima koji se nalaze na katunima, a koji nisu povezani na električnu mrežu, postave solarni sistemi za proizvodnju električne energije. U 2012. godini, instalirano je 87 sistema, a u junu/julu 2013. godine, instalirano je 102 fotonaponska sistema. Projekat je nastavljen i u 2014. godini. Ministarstvo ekonomije je 29. septembra 2014. godine, objavilo Javni poziv za izbor najpovoljnije ponude za nabavku i ugradnju fotonaponskih sistema na katunima i tenderski postupak je u toku. Ministarstvo ekonomije je obezbijedilo

20.000 €, a Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja 35.000 €. Navedena vrijednost se odnosi na 70% ukupne vrijednosti projekta, dok je 30% učešće korisnika.

5. ENERGY WOOD - beskamatni krediti za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase

Ministarstvo ekonomije Crne Gore, u saradnji sa luksemburškom agencijom za razvojnu saradnju (Lux-Development), implementira program ENERGY WOOD, koji ima za cilj uspostavljanje atraktivnog i održivog finansijskog mehanizma za obezbjeđivanje beskamatnih kredita za domaćinstva za ugradnju sistema za grijanje (kotlova i peći) na moderne oblike biomase (pelet, briket). Sredstva za implementaciju ENERGY WOOD programa, u iznosu od 130.000 €, obezbijeđena su u okviru FODEMO projekta (Razvoj šumarstva u Crnoj Gori), koji se finansira od strane Vlade Velikog Vojvodstva Luksemburga. Realizacija programa je počela u oktobru 2013. godine, potpisivanjem sporazuma o saradnji sa 9 kompanija (kvalifikovanih distributera/instalatera) i sa bankama partnerima na projektu (Hypo Alpe Adria Banka i NLB Montenegro banka). U okviru programa Energy Wood građani imaju mogućnost da apliciraju za kredite do 3.500 €, sa periodom otplate do pet godina, i kamatnom stopom od 0%, za ugradnju sistema za grijanje, tj. peći i kotlova, na moderne oblike biomase (pelet i briket). U okviru programa Energy wood, ugrađeno je oko 220 sistema za grijanje.

6. ENERGY WOOD II - beskamatni krediti za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase

Ministarstvo ekonomije je od Vlade Kraljevine Norveške dobilo grant u iznosu od 2.200.000 norveških kruna (NOK), u cilju realizacije novog projekta koji će takođe obezbijediti beskamatne kredite za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase i koji će praktično u svim aspektima biti isti kao i program Energy wood. Za subvenciju kamatne stope predviđeno je oko 240.000 €. S tim u vezi, u prvoj polovini 2015. godine, planirano je da nakon sprovedenih tenderskih procedura za izbor ovlašćenih distributera/instalatera i banaka, počne realizacija projekta.

7. Implementacija preporuka regionalne studije o energetske efikasnosti zgrada u Crnoj Gori

U 2012. godini, Vlada Kraljevine Norveške je odobrila sredstva u iznosu 546,061.00 € za realizaciju projekta „Implementacija preporuka regionalne Studije o energetske efikasnosti zgrada u Crnoj Gori“. Cilj projekta je unapređenje implementacije zakonskih obaveza u oblasti energetske efikasnosti zgrada kroz: razvoj nacionalnog softvera za energetske preglede i sertifikovanje energetske karakteristika zgrada i uspostavljanje inventara zgrada u Crnoj Gori.

Tender za izbor konsultantske firme objavljen je 18. oktobra 2013. godine, gdje je ponudu predalo pet ponuđača, od kojih ni jedan nije ispunio formalno-pravne uslove, zahtijevane tenderskom dokumentacijom. Nakon toga Ministarstvo ekonomije je ponovo objavilo tender za izbor konsultantske firme 2. juna 2014. godine, i u toku je tenderski postupak.

DIREKTORAT ZA RUDARSTVO I GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA

Aktivnosti i rad Direktorata za rudarstvo i geološka istraživanja tokom 2014. godine odvijali su se u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2014. godinu i utvrđenim nadležnostima i obavezama koje proističu iz Zakona o koncesijama ("Sl. list Crne Gore", br. 08/09), Zakona o rudarstvu ("Sl. list Crne Gore", br. 65/08, 74/10, 40/11), Zakona o geološkim istraživanjima ("Sl. list RCG", br. 28/93, 27/94, 42/94, 26/07, 28/11), Zakona o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika ("Sl. list Crne Gore", br. 41/10, 40/11), podzakonskih akata i drugih propisa.

I. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade CG za 2014. godinu

PRIORITETNI RAZVOJNI PROJEKTI

U toku 2014. godine realizovane su sljedeće obaveze utvrđene Programom rada Vlade CG za 2014. godinu:

➤ Izvještaj o aktivnostima na realizaciji Projekta istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju Crne Gore

Na Javni poziv za dostavljanje ponuda za dodjelu Ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore, koji je zaključen 15. maja 2014. godine ponudu su dostavile tri grupe kompanija, i to:

1. Marathon Oil (SAD) i OMV (Austrija)
2. Eni (Italija) Novatek Overseas.
3. Energean Oil&Gas (Grčka) i Mediterranean Oil&Gas Plc (V.Britanija)

Postupak evaluacije ponuda, odnosno pregovora sa kompanijama je u toku. Planirano je da Vlada Crne Gore tokom prve polovine 2015. godine dostavi Skupštine Crne Gore predlog odluke o dodjelu ugovora o koncesiji jednom ili više ponuđača (grupa). Nakon zaključivanja ugovora, koncesionari će otpočeti sa aktivnostima istraživanja ugljovodonika u podmorju Crne Gore.

Ministartvo ekonomije je kvartalno izvještavalo Vladu Crne Gore o aktivnostima na realizaciji Projekta istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju Crne Gore.

➤ Izgradnja Jonsko-jadranskog gasovoda

IAP Projektom je planirano da se gasovodom poveže Fiera (Albanija) sa Splitom (Hrvatska), prolazeći pri tome kroz teritorije Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Predviđeni kapacitet gasovoda je 5 bcm/god, ukupna dužine od 530 km. Izgradnja gasovoda će omogućiti gasifikaciju Albanije i Crne Gore, južne Hrvatske i dijela Bosne i Hercegovine i obezbijediti diversifikovano i pouzdano snabdijevanje prirodnim gasom.

U okviru WBIF izrađena je Studija izvodljivosti IAP koju su finansirali EC DG ENLARG i EBRD (vrijednosti 3,5 miliona eura). Studija izvodljivosti sadrži i Stratešku procjenu uticaja Projekta na životnu sredinu i društvo, kao i Predlog biznis modela za realizaciju Projekta. Finalna Studija izvodljivosti je predstavljena na sastanku Međudržavne komisije za realizaciju Projekta, 24. aprila 2014. godine u Albaniju.

Ministartvo ekonomije je kvartalno izvještavalo Vladu Crne Gore o aktivnostima na realizaciji Projekta izradnje Jonsko-jadranskog gasovoda.

TEMATSKI DIO

➤ Strateška procjena uticaja na životnu sredinu za Program istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju Crne Gore

Ministarstvo ekonomije u 2014. godini je započelo sa aktivnostima na realizaciji Strateške procjene uticaja na životnu sredinu za Program istraživanja i proizvodnje ugljovodonika. Izrada Strateške procjene uticaja na životnu sredinu je u toku, i ista će se donijeti tokom 2015. godine

NORMATIVNI DIO

Programom rada Vlade CG za 2014. godinu nijesu bile predviđene obaveze u normativnom dijelu.

II. Aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade CG za 2014. godinu

TEMATSKI DIO

- Program geoloških istraživanja za 2014. godinu
- Plan davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2014. godinu

III. Redovne aktivnosti

Direktorat za rudarstvo i geološka istraživanja je vršio aktivnosti u skladu sa Zakonom o koncesijama, Zakonom o rudarstvu, Zakonom o geološkim istraživanjima, Zakonom o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika i drugim propisima, i to:

- Izdavanje i ovjera licenci za izvođenje rudarskih radova i licenci za izradu rudarskih projekata;
- Organizovanje tehničkih pregleda izgrađenih rudarskih objekata i postrojenja i izdavanja odobrenja za upotrebu istih objekata;
- Organizovanje revizije rudarskih projekata;
- Izdavanje odobrenja za eksploataciju mineralnih sirovina i izvođenje radova po rudarskim projektima;
- Izvršen obračun koncesionih naknada po osnovu zaključenih ugovora o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2013. godinu;
- Kontrola otkopanih količina mineralnih sirovina na 37 ležišta.
- Izdavanje odobrenja za vršenje detaljnih geoloških istraživanja tla za potrebe izgradnje objekata;
- Izdavanje odobrenja za vršenje detaljnih geoloških istraživanja mineralnih sirovina;
- Organizovanje revizije i ovjera Elaborata o kategorizaciji, klasifikaciji i proračunu rezervi mineralnih sirovina;
- Tokom cijele kalendarske godine davana su stručna uputstva, mišljenja i tumačenja iz oblasti detaljnih geoloških istraživanja, rudarstva, istraživanja i proizvodnje ugljovodonika i koncesija, drugim organima državne uprave, lokalnoj samoupravi, koncesionarima, zainteresovanim investitorima i strankama.

DIREKTORAT ZA INDUSTRIJU I PREDUZETNIŠTVO

REALIZACIJA AKTIVNOSTI IZ PROGRAMA VLADE CG ZA 2014. GODINU

PRIORITETNE AKTIVNOSTI

TEMATSKI DIO

1. Strategija razvoja prerađivačke industrije Crne Gore 2014 - 2018

Na osnovu sprovedenih aktivnosti u proteklom periodu, početkom 2014. godine Vlada Crne Gore je usvojila **Strategiju razvoja prerađivačke industrije Crne Gore do 2018.**, kao temeljni planski dokument buduće Industrijske politike, koji se donosi u skladu sa pregovaračkim procesima sa EU.

Ovom strategijom data je analiza postojećeg stanja i strukture industrijske proizvodnje u Crnoj Gori, sa posebnim osvrtom na sektor prerađivačke industije i podsektore metalne i drvne industrije. Na osnovu toga, ukazano je na strateško-razvojne ciljeve i prioritete u ovim oblastima.

Cilj Strategije je da, osim što definiše strateške sektore prerađivačke industrije, doprinese društveno-ekonomskom razvoju Crne Gore, stvaranjem uslova koji će svim djelovima zemlje omogućiti jačanje konkurentnosti i realizaciju sopstvenih razvojnih potencijala. Ujedno, ovom strategijom se utvrđuju pravci daljeg razvoja prerađivačke industrije, sa posebnim osvrtom na dva strateška sektora, koji imaju značajno učešće u ukupnoj industrijskoj proizvodnji.

Ostvarivanjem zadatih ciljeva omogućiće se dugoročno stabilan razvoj industrijskih sektora Crne Gore, kako onih koji su sada značajni, tako i onih koji će u budućem vremenu dobiti na značaju i razviti se u važne, a možda i noseće industrijske sektore u Crnoj Gori.

Predložena Strategija i navedeni ciljevi, u sklopu nje, u potpunosti su u skladu sa opštom ekonomskom politikom Vlade Crne Gore.

2. Informacija o stanju u sektoru prerađivačke industrije s predlogom mjera

U posmatranom periodu pripremljena je Informacija o stanju u sektoru prerađivačke industrije kojom je prikazano aktuelno stanje i trendovi kretanja u okviru pojedinih podsektora prerađivačke industrije za period januar – avgust 2014. godine.

S obzirom da je Crna Gora mala i otvorena ekonomija u razvoju, koja mora izvoziti da bi se ostvario privredni rast i ekonomski napredak, jedan od zaključaka odnosi se na neophodnost da se preduzmu aktivnosti na promjeni strukture prerađivačke industrije, prije svega u cilju podizanja konkurentnosti i sposobnosti proizvodnje za izvoz proizvoda sa većom dodatom vrijednošću.

U cilju kontinuiranog praćenja stanja u sektoru prerađivačke industrije, ovom informacijom upravo je dato aktuelno stanje kao i uporedna analiza za period januar – avgust 2014. u odnosu na isti period u 2013. godini. Takođe, prikazani su i trendovi kretanja u okviru pojedinačnih podsektora prerađivačke industrije i date su mjere za podsticanje sektora prerađivačke industrije.

REALIZACIJA AKTIVNOSTI KOJE NIJESU PREDVIĐENE PROGRAMOM RADA VLADE TEMATSKI DIO

• IPA Projekat „Podrška kreiranju Industrijske politike Crne Gore“

Iz rezervnih sredstava IPA 2012/2013 obezbijeđen je kratkoročni projekat za pružanje ekspertske podrške u kreiranju Industrijske politike Crne Gore. Tročlani ekspertski tim će tokom jednogodišnjeg trajanja projekta biti zadužen za podršku izradi dokumenta, dok će cijelim procesom koordinirati Ministarstvo ekonomije.

Projekat je započeo sa realizacijom 6. oktobra 2014. godine, sa očekivanim rokom završetka do kraja III kvartala 2015. godine.

Imajući u vidu kompleksnost cijelog procesa razvoja proaktivne, integrisane Industrijske politike i koordinaciju brojnih politika, formiran je međuresorski Radni tim za koordinaciju i implementaciju Industrijske politike Crne Gore do 2020. godine. Cilj formiranja Radnog tima je obezbjeđivanje pripreme i implementacije Industrijske politike Crne Gore u skladu sa načelima i principima industrijske politike EU, sa Akcionim planom, uz obezbjeđenje mehanizma za implementaciju i monitoring politike, kao i sistema praćenja ostvarenih rezultata.

Shodno projektnom zadatku, opšti cilj ogleda se u jačanju administrativnih kapaciteta za pripremu i implementaciju Industrijske politike u skladu sa načelima i principima industrijske politike EU.

Specifični cilj projektnog zadatka podrazumijeva podršku u kreiranju Industrijske politike Crne Gore, uključujući institucionalni okvir i mehanizme za njenu implementaciju i monitoring.

Planirani su sljedeći rezultati:

- sveobuhvatna Industrijska politika Crne Gore pripremljena i predata na usvajanje od strane Vlade Crne Gore, uključujući Akcioni plan za njenu implementaciju i potrebnim finansijskim izdvajanjem uz obezbjeđenje sistema praćenja ostvarenih rezultata kao i
- procjena potreba razvoja kapaciteta i preporuke za implementaciju i monitoring politike uključujući podršku u kreiranju budućih IPA aktivnosti.

• Potpisan Sporazum između Evropske unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u programu Unije „Konkurentnost preduzeća i malih i srednjih preduzeća“ (COSME 2014-2020)

Potpisivanjem Sporazuma u julu 2014. godine i pristupanjem programu COSME 2014-2020, Crna Gora je prva od država koje nijesu članice EU, koja je ispunila uslove da na ravnopravnoj osnovi sa državama članicama EU kandiduje projekte koji su namijenjeni podršci razvoju konkurentnosti i inovativnim kapacitetima, sa naglaskom na potrebe malog i srednjeg biznisa i preduzetništva. Malim i srednjim preduzećima će se, u kombinaciji sa programom HORIZON 2020, omogućiti pristup finansijskim instrumentima i investiranje u start-up i ranu fazu malih i srednjih preduzeća koja su orijentisana na istraživanje i inovacije, a kroz COSME finansiranje MSP u fazi rasta sa ciljem jačanja konkurentnosti malih i srednjih preduzeća.

Program za konkurentnost malih i srednjih preduzeća COSME, sa budžetom od 2,3 milijarde eura od 2014-2020, je okvirni program koji će u velikoj mjeri nastaviti aktivnosti ranijeg okvirnog Programa za konkurentnost i inovacije (CIP 2007-2013) i bolje se usredsrediti na finansijske instrumente i podršku malim i srednjim preduzećima kroz Enterprise Europe Network (EEN) kao i aktivnosti u oblasti turizma, unaprjeđenje uslova za poslovanje u pogledu klastera, promociju preduzetništva i podsticanje preduzetničke kulture, internacionalizaciju MSP-a i dr.

- **Informacije o aktuelnoj situaciji vezanoj za KAP**

S obzirom da je postojao interes KAP-a i stečajnog upravnika, kao lica imenovanog da upravlja KAP-om, da bi se održao procesa proizvodnje, odnosno spriječilo umanjevanje stečajne mase, a samim tim i zaštitili interesi povjerilaca i drugih lica koja imaju interese vezane za KAP (zaposleni, akcionari) potekla je inicijativa, od stečajnog upravnika, za zaključivanjem ugovora sa Montenegro Bonusom. Vlada Crne Gore je redovno informisana o stanju u KAP-u, podnošene su detaljne informacije o problematici poslovanja KAP-a, sa mjesečnim izvještajima poslovanja, koje je pripremalo ministarstvo.

- **Aktivnosti na pronalaženju investitora za društva koja se nalaze u stečaju**

Aktivnosti za privredna društva iz oblasti industrije ili društva koja su resorno pod ingerencijom ministarstva a nalaze se u postupku stečaja. Identifikovali su se potencijalni investitori i nastojalo se u saradnji sa Stečajnim upravicima promovisati investicione mogućnosti i time pronaći rješenja za pokretanje proizvodnje i otvaranje novih radnih mjesta.

- **Aktivnosti u sklopu integracionih procesa**

Kao rezultat intenzivnog rada na pregovaračkim poglavljima Crna Gora je 18. decembra 2013. otvorila pregovaračka poglavlja 6 i 20. U vezi sa tim, u sklopu aktivnosti kojima je koordiniralo Ministarstvo ekonomije, a na osnovu obaveza utvrđenih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, u nadležnosti rukovodnih timova Direktorata za industriju i preduzetništvo kontinuirano su se pripremali potrebni materijali i informacije za podgrupe **6 - Privredna društva i 20 - Industrijska i preduzetnička politika.**

Takođe je nastavljeno i sa aktivnostima i redovnim godišnjim sastancima Pododbora CG i EK i to Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, u dijelu koji se odnosi na Preduzetništvo i Industrijsku politiku, kao i Pododbora za oblast unutrašnjeg tržišta i konkurencije, u dijelu koji se odnosi na Privredno pravo, Pravo osnivanja preduzeća i pružanja usluga i Državna pomoć.

Dodatno, nastavljene su aktivnosti na polju praćenja stanja i kretanja privrednih subjekata sektora prerađivačke industrije u oblastima: proizvodnja osnovnih metala, proizvodnja metalnih proizvoda, mašina i uređaja i ostalih proizvoda od metala, namjenska industrija, drvna industrija, proizvodnja papira, izdavačka i štamparska djelatnost, proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda, prerada kaučuka i plastičnih masa, proizvodnja ostalih nemetalnih minerala, proizvodnja tekstila i tekstilnih proizvoda, prerada kože, proizvodnja predmeta od kože. Takođe su pripremljeni predlozi mjera ekonomske politike i analiziran njihov uticaj na ekonomski položaj i uslove privređivanja u ovim oblastima, kao i davanje mišljenja u pogledu mjera koje se predlažu za uslove privređivanja pojedinih grana ili privrednih društava u ovim oblastima.

NORMATIVNI DIO

U posmatranom periodu pripremljeni su i objavljeni: *Pravilnik o obilježavanju i označavanju tekstilnih proizvoda, Pravilnik o tehničkim zahtjevima za kristalno staklo, Pravilnik o označavanju obuće i Pravilnik o bezbjednosti mašina.*

Pravilnikom o obilježavanju i označavanju tekstilnih proizvoda propisuju se način obilježavanja i označavanja tekstilnih proizvoda upotrebom naziva tekstilnih vlakana, obilježavanje etiketom, označavanje sirovinskog sastava tekstilnih proizvoda i tekstilnih proizvoda koji sadrže netekstilne djelove životinjskog porijekla, određivanje sirovinskog sastava tekstilnih proizvoda kvantitativnom analizom dvokomponentnih i trokomponentnih mješovina tekstilnih vlakana. *Pravilnikom o tehničkim zahtjevima za kristalno staklo* propisuju se tehnički zahtjevi koje moraju da ispunjavaju proizvodi od kristalnog stakla, načini i postupci njihovog obilježavanja kao i metode za određivanje njihovih hemijskih i fizičkih svojstava. *Pravilnikom o označavanju obuće* propisuje se označavanje materijala, glavnih djelova obuće koja je namijenjena za prodaju potrošačima. *Pravilnikom o bezbjednosti mašina* propisuju se: bitni zahtjevi koji se odnose na projektovanje i izradu mašina u cilju zaštite života, zdravlja i bezbjednosti ljudi, domaćih životinja i zaštite imovine, kao i drugi zahtjevi i uslovi koji moraju biti ispunjeni za njihovo stavljanje na tržište i/ili upotrebu; sadržina deklaracije o usaglašenosti mašina i deklaracije o ugradnji djelimično završene mašine; sadržina tehničke dokumentacije; postupci za ocjenjivanje usaglašenosti; znak usaglašenosti i stavljanje znaka usaglašenosti; povjerljivost podataka i zaštitna klauzula.

DIREKTORAT ZA UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE I KONKURENCIJU

Aktivnosti i rad Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju tokom 2014. godine odvijale su se u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore i utvrđenim nadležnostima.

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade CG za 2014. godinu

1.1. Normativni dio

U normativnom dijelu, od obaveza koje su bile utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2014. godinu, realizovano je sljedeće:

- Predlog zakona o nadzoru proizvoda na tržištu
- Predlog zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akreditaciji
- Predlog zakona o patentima

1.2. Tematski dio

- Strategija Crne Gore za primjenu pravne tekovine u oblasti slobode kretanja robe 2014-2018 i Akcioni plan za implementaciju Strategije 2014 – 2018.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade CG za 2014. godinu

2.1. Tematski dio

1. Plan interventnih nabavki u uslovima ozbiljnih poremećaja na tržištu;
2. Strategija razvoja standardizacije u Crnoj Gori i Akcioni plan za 2015 godinu
3. Strategija razvoja akreditacije u Crnoj Gori i Akcioni plan za 2015 godinu

2.2 Normativni dio

U toku 2014. godine realizovane su i pojedine aktivnosti u dijelu legislative koje nijesu bile predviđene programom rada Vlade Crne Gore za 2014. godinu i to:

- Uredba o grupnom izuzeću od zabrane sporazuma o prenosu tehnologije ("Sl. list CG", br. 59/14)
- Uredba o grupnom izuzeću od zabrane sporazuma o distribuciji rezervnih djelova i servisiranju motornih vozila ("Sl. list CG", br. 13/14)
- Uredba o grupnom izuzeću od zabrane horizontalnih sporazuma o istraživanju i razvoju ("Sl. list CG", br. 13/14)
- Uredba o grupnom izuzeću od zabrane horizontalnih sporazuma o specijalizaciji ("Sl. list CG", br. 13/14)
- Uredba o grupnom izuzeću od zabrane sporazuma u drumskom, željezničkom i saobraćaju u unutrašnjim vodama i sporazuma o konzorcijumu u linijskom pomorskom saobraćaju ("Sl. list CG", br. 59/14)
- Uredba o grupnim izuzećima vertikalnih sporazuma od zabrane ("Sl. list CG", br. 13/14)
- Uredba o uslovima, postupku i kriterijumima za grupno izuzeće od zabrane sporazuma u sektoru osiguranja ("Sl. list CG", br. 52/14)
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije kreditora i kreditnih posrednika (Sl. list CG", br. 3/14)
- Pravilnik o izmjenama pravilnika o sadržini prijave trgovine i registra za vođenje evidencije trgovaca ("Sl. list CG", br. 18/14)
- Pravilnik o stručnom ispitu za zastupnika za žigove odnosno za dizajne ("Sl. listu Crne Gore", br. 19/14)

Pored navedenog, pripremljeni su i dati na Javnu raspravu Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima i Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o žigu.

3. Međunarodne i ostale aktivnosti

U toku 2014. godine predstavnici Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju dali su svoj aktivan doprinos u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji kroz članstvo u radnim grupama za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore EU, kao i kroz učešće u reviziji Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za period 2014-2018.

U okviru Poglavlja 1 – Slobodno kretanje roba kojim koordinira Ministarstvo ekonomije, Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju je učestvovao u koordinaciji i izradi Predloga Strategije Crne Gore za primjenu pravne tekovine u oblasti slobode kretanja robe 2014-2018 i Akcionog plana za implementaciju Strategije 2014 – 2018., mjerila 1 za početak pregovora u okviru ovog poglavlja. U cilju ispunjavanja mjerila 3, Ministarstvo ekonomije je u 2014. godini izradilo i Nacrt Akcionog plana za usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa čl. 34 do 36 Ugovora o funkcionisanju EU i dostavilo ga EK. Na osnovu detaljnog mišljenja EK kojim se zahtijeva analiza identifikovanih propisa i definisanje rokova za izmjenu pravnih akata u pravcu usaglašavanja sa čl. 34-36 Ugovora o

funkcionisanju EU, Ministarstvo ekonomije je formiralo međuresorsku radnu grupu u cilju izvršavanja zadatka koji su proizašli iz navedenog mišljenja.

Predstavnici direktorata učestvovali su na sastancima Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju i Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, kao i Odbora za Stabilizaciju i pridruživanje. Aktivno se radilo na realizaciji obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju koje se odnose na: politiku konkurencije, slobodno kretanje roba i intelektualnu svojinu.

Predstavnici Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju su predsjedavali u 2014. Godini Radnom grupom za netarifne barijere u trgovini. U toku ovog mandata Crna Gora je predložila program sa više novih načina informisanja i povezivanja u regionu CEFTAe što je i prihvaćeno od strane svih članica.

Predstavnici direktorata su aktivno učestvovali u radu Koordinacionog tijela za tržišni nadzor Vlade Crne Gore, Odbora za kvalitet Privredne Komore Crne Gore, radu radnih grupa za donošenje vertikalnog tehničkog zakonodavstva (tehničkih propisa) iz djelokruga Ministarstva ekonomije ali i drugih ministarstava (Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Ministarstvo zdravlja). Pružena je podrška daljem razvoju institucija infrastrukture kvaliteta i to: Instituta za standardizaciju, Zavoda za metrologiju i Akreditacionog tijela Crne Gore.

4. Izvršavanje zakona i drugih propisa

U skladu sa članom 6 stav 3 Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti („Službeni list CG, br. 53/11) Direktor za unutrašnje tržište i konkurenciju učestvovao je u pripremi i davanju mišljenja na nacрте i predloge 20 propisa koje pripremaju drugi organi.

Tokom 2014. godine Direktor za unutrašnje tržište i konkurenciju primio je jednu žalbu na odluku Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore, koja je usvojena.

Primljeno je 14 zahtjeva za ovlašćivanje u oblasti priprema mjerila za ovjeravanje, od čega je 13 predmeta riješeno u propisanom roku, a za 1 predmet rok za rješavanje nije istekao. U 9 predmeta usvojeni su zahtjevi stranke, a u 4 predmeta zahtjev stranke je odbijen.

DIREKTORAT ZA MULTIRATELARNU I REGIONALNU TRGOVINSKU SARADNJU I EKONOMSKE ODOSE SA INOSTRANSTVOM

I. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade za 2014. godinu

1. Normativni dio

Programom rada Vlade za 2014. godinu I kvartal – tačka 52. utvrđena je obaveza izrade **Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o spoljnoj trgovini**. Zakon je donijet od strane Skupštine 16. decembra 2014. godine, i objavljen je u “Sl.list CG”, br. 57/14 od 25. decembra 2014. godine.

Programom rada Vlade za 2014. godinu II kvartal – tačka 64. utvrđena je obaveza izrade **Predloga zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem, vojnom opremom i nevojnim ubojnim sredstvima**. Predlog zakona se donosi sa ciljem unaprijeđenja uslova i postupaka pod kojima se može vršiti spoljna trgovina pomenutim sredstvima i usklađivanja pojedinih odredbi sa zahtjevima direktiva EU. Jačanje crnogorskog pravnog sistema, i pozicioniranje u pravnom okviru EU, ali i obaveza usaglašavanja sa Evropskom komisijom (EK) posredstvom MVPEI, uslovalo je potrebu za pomjeranjem ove tačke Programa rada Vlade. Predlog zakona poslat je na mišljenje EK krajem 2014. godine, i isti će nakon dobijanja mišljenja biti upućen u dalju proceduru.

Programom rada Vlade za 2014. godinu IV kvartal – tačka 98. utvrđena je obaveza izrade **Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kontroli izvoza roba dvostruke namjene**. U dodatnim konsultacijama sa ekspertima EU (BAFA - Savezna kancelarija za ekonomiju i kontrolu izvoza iz Njemačke) ustanovljeno je da će se odredbe Zakona koje se odnose na određene vrste dozvola primjenjivati danom pristupanja Crne Gore EU. Shodno PPCG, izmjenama i dopunama Zakona će se pristupiti tokom 2016. godine.

Programom rada Vlade za 2014. godinu IV kvartal – tačka 98. utvrđena je obaveza izrade **Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodnim zonama**. Predlog zakona se donosi sa ciljem unaprijeđenja odredbi, kojima se regulišu privredne djelatnosti, u smislu njihovog dodatno usaglašavanja sa ostalim propisima kojima se uređuje zaštita životne sredine i druge vrijednosti od javnog interesa, ali i unaprijeđenja postupka inicijative za osnivanje slobodnih zona. Imajući u vidu prethodno iskustvo i prilično dug proces usaglašavanja dokumenta sa EK, u skladu sa utvrđenim procedurama, Ministarstvo ekonomije je predložilo a Vlada donijela Zaključak da se navedeni propisi briše iz Programa rada Vlade za 2014. godinu.

II. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade za 2014. godinu

1. Tematski dio

Tokom 2014. godine, Crna Gora je predsjedavala **CEFTA podkomitetom za otklanjanje netarifnih i tehničkih barijere u trgovini**. U okviru predsjedavanja, održan je jedan sastanak podkomiteta i tri sastanka radne grupe za otklanjanje tehničkih barijera u trgovini.

Takođe, počeli su pregovori o **liberalizaciji trgovine uslugama** u CEFTA regionu. Održana su dva sastanka CEFTA pregovaračke grupe, čiji je zadatak pregovaranje i zaključivanje Protokola o trgovini uslugama između CEFTA 2006 potpisnica.

Tokom 2014. godine **potpisani su**:

- Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Slovačke o ekonomskoj saradnji, potpisan 25. marta 2014 godine u Bratislavi
- Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Moldavije o uzajamnom podsticanju i zaštiti ulaganja, potpisan 20. juna 2014. godine u Bukureštu
- Memorandum o razumijevanju između Ministarstva ekonomije Crne Gore i Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške o bilateralnoj saradnji na projektima, potpisan 30. juna 2014. godine u Podgorici.

Pored pobrojanog, tokom 2014. godine **su usvojeni** i:

- Izvještaj sa održavanja sedmog redovnog sastanka CEFTA Zajedničkog komiteta održanog u Sarajevu, 20. novembra 2013. godine, usvojen 23. januara 2014. godine
- Izvještaj sa održavanja prve sjednice Mješovite komisije za ekonomsku saradnju između Crne Gore i Republike Azerbejdžan, održane 5. marta u Podgorici, usvojen 20. marta 2014. godine
- Informacija o implementaciji Strategije razvoja Jugoistočne Evrope do 2020 (Strategija JIE 2020) kroz Nacionalni akcioni plan, usvojena na sjednici Vlade Crne Gore 12. juna 2014. godine
- Informacija o devetoj ministarskoj konferenciji Svjetske trgovinske organizaciji i statusu preuzetih obaveza, razmotrena i usvojena na sjednici Vlade od 4. jula 2014. godine
- Godišnji izvještaj o spoljnoj trgovini kontrolisanom robom za 2013. godinu, usvojen na sjednici od 24. jula 2014. godine, zaključak br. 08-1778/3
- Izvještaj o aktivnostima na procjeni usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Sporazumom o trgovinskim olakšicama, razmotren i usvojen na sjednici Vlade od 31. jula 2014. godine.

2. Normativni dio

Tokom 2014. godine usvojeni su:

- Zakon o potvrđivanju sporazuma o trgovini oružjem donijet od strane Skupštine 25. jula 2014. godine, i objavljen u "Sl. CG - Međunarodni ugovori, broj 9/2014" od 4.8.2014. godine
- Zakon o potvrđivanju Dodatnog protokola 2 uz Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini i Dodatnog protokola 3 uz Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini, usvojen od strane Vlade 9. oktobra 2014. godine.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stranim investicijama, objavljen u Službenom listu br. 45/14 od 24. oktobra 2014. godine.
- Odluka o kontrolnoj listi za izvoz i uvoz robe, usvojena na sjednici Vlade na sjednici od 27. marta 2014. godine, i objavljena u "Sl.list CG" br. 22/14
- Odluka o utvrđivanju nacionalne kontrolne liste naoružanja i vojne opreme usvojena od strane Vlade 4. septembra 2014. godine, i objavljena u "Sl.list CG", br.42/14

III. Međunarodne i ostale aktivnosti

Održani sastanci:

- Prva sjednica Mješovite komisije za ekonomsku saradnju između Crne Gore i Republike Azerbejdžan održana je 5. marta u Podgorici
- Prva sjednica mješovite komisije za primjenu Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i EFTA¹ zemalja održana je 25. aprila 2014. godine u Podgorici
- Sedmi sastanak Pododborna za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima održan je 2. – 3. jula 2014. godine u Podgorici

¹ Evropsko udruženje slobodne trgovine. Čine ga Island, Lihtenštajn, Norveška i Švajcarska.

- Treća sjednica crnogorsko – turske mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o ekonomskoj saradnji, održana 3 – 5. decembra 2014. godine u Podgorici.

IV. Značajni projekti

1. “Aproksimacija zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU u dijelu slobodnog pružanja usluga i zaštite konkurencije”

Sloboda pružanja usluga predstavlja jednu od četiri slobode za funkcionisanje jedinstvenog tržišta EU. Crna Gora ima obavezu da ispuni sve uslove za punu primjenu *Direktive 2006/123/EZ Evropskog Parlamenta i Vijeća od 12. decembra 2006. godine o uslugama na unutrašnjem tržištu* (u daljem tekstu: *Direktiva o uslugama*) do dana pristupanja Evropskoj uniji.

U cilju što efikasnijeg transponovanja Direktive o uslugama u nacionalno zakonodavstvo, Ministarstvo ekonomije je započelo realizaciju dvogodišnjeg projekta “*Aproksimacija zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU u dijelu slobodnog pružanja usluga i zaštite konkurencije*” (ALA projekat). U pitanju je Ugovor Delegacije EU sa njemačkom Agencijom za razvoj (GIZ) putem indirektnog centralizovanog upravljanja, od čega EU učestvuje sa 1 200 000 €, dok GIZ učestvuje sa 120 000 €, kao kofinansijer. Projekat sadrži dvije komponente. Prva se odnosi na konkurenciju, a korisnik iste je Uprava za zaštitu konkurencije, dok se druga odnosi na Direktivu o uslugama, a korisnik je Ministarstvo ekonomije.

U vezi sa navedenim, 20. februara 2014. godine u Delegaciji EU u Podgorici održan je prvi sastanak na implementaciji Projekta (*Kick off Meeting*), kada je formalno startovao Početni period projekta (*Inception period*).

Najznačajnije aktivnosti koje će se realizovati u okviru ALA projekta odnose se na:

- analitički pregled nacionalnog zakonodavstva,
- pripremu Akcionog plana za transponovanje Direktive o uslugama u nacionalno zakonodavstvo,
- pripremu polugodišnjih Izvještaja o realizaciji obaveza iz pomenutog Akcionog plana,
- donošenje Zakona o uslugama,
- organizovanje obuka i seminara za predstavnike institucija nadležnih za implementaciju Direktive,
- izrada internet sajta o implementaciji Direktive u državi, kao i
- podizanje svijesti o Direktivi kroz informacionu kampanju i organizovanje seminara i radionica za predstavnike privatnog sektora.

2. “**Jačanje kapaciteta i podrška kontroli spoljne trgovine naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjne**”. Projekat realizuje Ministarstvo ekonomije. Ugovor o donaciji sredstava i predviđenim projektima je potpisan sa Ministarstvom vanjskih poslova kraljevine Norveške. Cilj projekta je da pruži podršku stalnim naporima Ministarstvu ekonomije da unaprijedi normativno regulisanje spoljnotrgovinskog prometa kontrolisanom robom u Crnoj Gori, u skladu sa međunarodnim standardima, što će doprinijeti daljoj dogradnji pravnog sistema, ali i jačanju opreznosti prema širenju oružja za masovno uništenje i njemu srodnih materijala čime će se ograničiti sposobnost neovlašćenih krajnjih korisnika da dođu do nezakonito izvezenih roba/tehnologija. Navedene aktivnosti će se postići kroz programe obuke, seminara/studijskih poseta i stručnu podršku EU eksperata.

DIREKTORAT ZA RAZVOJ

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2014. godinu

1.1 Tematski dio

- Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2014.-2020. godine

Imajući u vidu značaj Strategije i u cilju što kvalitetnije pripreme dokumenta, ali i ograničena sredstva za njegovu izradu, Ministarstvo ekonomije se opredijelilo za angažovanje stranih i domaćih eksperata za ovu svrhu. Za izradu Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014 – 2020. obezbjeđena su donatorska sredstva od Njemačke razvojne organizacije za međunarodnu saradnju (GIZ), koja je zadužena za odabir konsultanata za izradu predmetne Strategije. Proces izrade dokumenta započeo je u trećem kvartalu 2013. godine, a do kraja godine je urađen Prvi Nacrt strategije.

U 2014. godini formirana je međuresorska Radna grupa za pripremu Nacrta strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020. godine sa zadatkom da analizira prvi Nacrt strategije koji je, u saradnji sa angažovanim konsultantima, priremilo Ministarstvo. Radna grupa je poseban osvrt posvetila strateškim ciljevima i prioritetima i predloženim mjerama za njihovu realizaciju. S tim u vezi članovi Radne grupe su, na osnovu planiranih politika i programa iz nadležnosti rada državnih organa i organizacija iz kojih su imenovani, predložili i dopunili adekvatne mjere kojima se doprinosi realizaciji ciljeva i prioriteta definisanih u Nacrtu strategije regionalnog razvoja.

Javna rasprava o Nacrtu Strategije trajala je od 05. maja 2014. do 13. juna 2014. godine, a u sklopu nje su organizovana dva okrugla stola u Mojkovcu i Podgorici.

Nakon sprovedene Javne rasprave i dobijenih mišljenja Predlog dokumenta je upućen Komisiji za ekonomsku politiku i finansijski sistem i Vladi. Vlada Crne Gore je na sjednici 26. juna tekuće godine donijela Strategiju regionalnog razvoja Crne Gore, 2014-2020.

- **Izveštaj o realizaciji Strategije regionalnog razvoja za 2013. godinu**

Na osnovu Zakona o regionalnom razvoju pripremljen je i upućen Vladi na usvajanje Izveštaj o realizaciji Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014. godine, za 2013. godinu. Nakon usvajanja od strane Vlade Izveštaj je upućen na razmatranje Skupštini Crne Gore, isti je usvojen na četvrtoj sjednici drugog redovnog zasijedanja u 2014. godini.

- **Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usalašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja, 2014-2016.**

U cilju povećanja konkurentnosti na mikro i marko nivou, Ministarstvo ekonomije od 2014. godine realizuje Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja, 2014-2016.

Cilj Programa je da obezbijedi podršku preduzetnicima, malim i srednjim privrednim društvima i klasterima malih i srednjih privrednih duštava, naročito iz manje razvijenih opština i Sjevernog regiona, da u što većoj mjeri povećaju svoju konkurentnost, prvenstveno kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda za proizvode i podršku za dobijanje akreditacije za ocjenjivanje usaglašenosti. Državna pomoć u okviru ovog Programa realizuje se po principu refundacije. Preduzeću se nakon završetka implementacije i dostavljanja dokazne dokumentacije refundira do 70% investicije u slučaju malih preduzeća, a do 60% za srednja preduzeća.

U 2014. godinu za realizaciju ovog Programa bilo je opredijeljeno do 50.000 EUR, a maksimalan iznos finansijske podrške po aplikaciji je 5.000 eura (bez PDV-a). Realizovana su 2 Javna poziva za učešće u Programu, ukupno je apliciralo 17 preduzeća, od čega su 2 preduzeća već dobila refundaciju sredstava, a 8 preduzeća trenutno radi na implementaciji standarda i dobijanju sertifikata za uvođenje standarda, nakon čega, po podnošenju dokazne dokumentacije o implementaciji standarda i dobijanju sertifikata, mogu steći pravo na refundaciju. Ostala preduzeća koja su aplicirala u okviru javnih poziva (7 preduzeća) nijesu ispunila uslove za dobijanje pomoći u okviru programa.

- **Plan realizacije Programa podsticanja razvoja klastera u Sjevernom regionu i manje razvijenim opštinama Crne Gore za 2012-2016. godinu, za 2014. godinu**

U okviru implementacije Strategije za održivi ekonomski rast Crne Gore kroz uvođenje klastera, 2012-2016. godina, Ministarstvo ekonomije, pored različitih vidova tehničke podrške, od 2012. godine realizuje Program podsticanja razvoja klastera u Sjevernom regionu i manje razvijenim opštinama Crne Gore (Cetinje i Ulcinj), 2012-2016, koji je 2014. godine proširen i preimenovan u Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori do kraja 2016. godine, što znači da aplikanti mogu biti klasteri sa cijele teritorije Crne Gore.

Cilj Programa je finansijska podrška za preduzetnike, mikro, mala i srednja preduzeća koji su dio klastera, radi prevazilaženja „uskih grla“ u poslovanju kroz nabavku proizvodne opreme, a zasnovana je na principu refundacije (povraćaja dijela troškova). Princip je da klaster finansira 100% svih troškova nabavke opreme za koju konkuriše, a onda mu se nakon podnošenja dokumentacije koja dokazuje utrošak sredstava ugovorene aktivnosti odobrava finansijska pomoć (refundacija). Odobrena pomoć od strane Ministarstva ekonomije je do 70% nabavne vrijednosti opreme (u skladu sa dostavljenom fakturinom i ostalom dokumentacijom) za klastere čiji su članovi preduzetnici i mala preduzeća, odnosno do 60% za klastere koje čine srednja preduzeća.

Rapoloživa sredstva u okviru ovog Programa za 2014. godinu iznosila su 50.000 EUR, a maksimalan iznos finansijske pomoći po aplikantu bio je 10.000 EUR (bez PDV-a).

U toku 2014. godine raspisana su 3 Javna poziva za učešće u Programu. Od ukupno 5 dostavljenih aplikacija sredstava su odobrena jednom aplikantu i ista su realizovana u iznosu od 10.000 EUR. Realizacija navedenog programa u 2014. godini ukazuje na neophodnost povećanja apsorpcione moći preduzeća u klasterima za korišćenje sredstava državne pomoći.

1.2 Normativni dio

- **Predlog Zakona o izmjenama i dopunama zakona o regionalnom razvoju.**

Vlada Crne Gore je na sjednici od 25. septembra 2014. godine utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o regionalnom razvoju, koji je upućen Skupštini Crne Gore na dalju proceduru.

Promjenom teritorijalne organizacije Crne Gore koja je nastala donošenjem Zakona o izmjeni i dopuni zakona o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore („Službeni list CG”, br. 27/13, 62/13 i 12/14) kojima su područja Petnjice i Gusinja dobila status opštine, nastala je i osnova za izmjenju i dopunu Zakona o regionalnom razvoju. Pored toga, dosadašnja implementacija Zakona je pokazala neophodnost unapređenja pojedinih njegovih odredbi u skladu sa postojećim mjerama u vođenju politike regionalnog razvoja

2. Aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2014. godinu

- ***Strateški planovi razvoja jedinica lokalne samouprave***

U 2014. godine vršene su aktivnosti u smislu podsticanja i pružanja adekvatne pomoći opštinama koje nijesu izvršile zakonsku obavezu i usvojile svoje Strateške planove razvoja.

Ministarstvo je dalo saglasnost na Predloge strateških planova razvoja za opštine Budva i Nikšić, koji su usvojeni od strane Skupština tih opština.

- ***Partnerski savjet za regionalni razvoj***

Administrativno-tehničke poslove vezano za rad Partnerskog savjeta preuzeo je i obavlja kabinet Potpredsjednika Vlade za regionalni razvoj. Međutim, u procesu pripreme sjednica Partnerskog savjeta Direktorat za razvoj je imao aktivno učešće i uspješnu saradnju sa kabinetom Potpredsjednika.

- ***Elektronska baza o razvojnim projektima koji se odnose na regionalni razvoj Crne Gore***

Na osnovu člana 22 Zakona o regionalnom razvoju definisano je uspostavljanje „Elektronske baze podataka o razvojnim projektima, koji se odnose na regionalni razvoj Crne Gore”, Ministarstvo ekonomije je nakon objavljenog trećeg javnog poziva, u junu 2013. godine je izvršilo nabavku softverskog rješenja za elektronsku bazu pod nazivom „Platforma za upravljanje razvojem Crne Gore - PLUR“. U julu 2013. godine je nabavljena oprema na kojoj je instaliran PLUR.

Nakon završenog prvog ciklusa obuka za sve buduće korisnike tokom 2013. godine, Ministarstvo ekonomije je početkom februara 2014. godine organizovalo završnu obuku prije zvaničnog početka implementacije softverskog rješenja – PLUR-a.

Zvanična implementacija softverskog rješenja započela je 20. februara 2014. godine, i to za predstavnike jedinica lokalnih samouprava. Početkom aprila je održana posebna edukacija za predstavnike JLS-a posvećena modulima softverskog rješenja koji se odnose na dokumentaciju i finansije.

U martu 2014. godine je usvojen Pravilnik o uspostavljanju i vođenju elektronske baze podataka o razvojnim projektima kojim je bliže definisan način unosa i korišćenja podataka u okviru softverskog rješenja.

U bazu je unijet ukupno 761 projekat od strane jedinica lokalne samouprave. Novoosnovane JLS do sada nisu bile u mogućnosti da postanu korisnici baze – softverskog rješenja, zbog administrativnih i tehničkih prepreka.

Tokom 2014. u kontinuitetu su vršena prilagođavanja softverskog rješenja, u tehničkom, legistlativnom i institucionalnom smislu, i očekuje se da će taj proces biti priveden kraju tokom I kvartala 2015. godine.

- ***Projekat izgradnja kapaciteta i podrška lokalnoj samoupravi pri implementaciji opštinskih razvojnih grantova***

Projekat tehničke pomoći reformi lokalne samouprave u Crnoj Gori se finansira iz nacionalnog programa IPA 2008, a pripremljen je od strane Zajednice opština Crne Gore u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova. Projekat je počeo u martu 2010 i od tada pruža podršku opštinama u razvoju kapaciteta za pisanje i realizaciju EU projekata, kao i za strateško planiranje. U okviru projekta, Tim tehničke pomoći podržava Delegaciju Evropske unije u Crnoj Gori u realizaciji Opštinske razvojne grant šeme za male infrastrukturne projekte.

Ministarstvo ekonomije ima svog predstavnika u Upravnom odboru Projekta. U toku 2014. godine održane su dvije sjednice Upravnog odbora na kojima se detaljno razmatrala i pratila realizacija zacrtanih ciljeva i ostvarivanje efekata pružene podrške od strane Tima za tehničku pomoć. Predstavnici Direktorata za razvoj su, u okviru Projekta, učestvovali na radionici Osnivanje Mreže opštinskih projekt menadžera, na temu IPA II i lokalna vlast, sa naglaskom na regionalni razvoj. Sa ciljem da se omogući prenos znanja na nove menadžere, iniciranje i implementacija zajedničkih projekata, i kvalitetno predstavljanje lokalnih samouprava u procesu evropskih integracija

- ***IPA projekat Jačanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori kroz razvoj klastera***

U cilju implementacije Strategije za održivi ekonomski rast Crne Gore kroz uvođenje klastera, 2012-2016, Ministarstvo ekonomije je od 2014. godine korisnik projekta Jačanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori kroz razvoj klastera, koji finansira EU, kofinansira i implementira Organizacija Ujedinjenih nacija za industrijski razvoj (UNIDO) u saradnji sa Organizacijom Ujedinjenih nacija za razvoj u Crnoj Gori (UNDP).

Cilj projekta je jačanje konkurentnosti privrednih subjekata kroz unapređenje saradnje u okviru klastera, samim tim i jačanje njihove pozicije na tržištu. Projektom se tehnički podržavaju 4 klaster: klaster vina, klaster maslinovog ulja, klaster proizvođača i prerađivača metala i klaster slatkovodnog ribarstva (izrada akcionih planova sa akcentom na marketinške aktivnosti i brendiranje proizvoda, jačanje kapaciteta klastera). Pored toga projekat je fokusiran na tehničku podršku Ministarstvu ekonomije i relevantnim institucijama za podršku razvoja klastera i jedinicama lokalne samouprave, kroz održavanje obuka i treninga.

U okviru ovog projekta u 2014. godini održavan je okrugli sto na kojem su prezentovane dvije studije – Studija za finansiranje inicijativa klastera u Crnoj Gori i Studija o pravnom okviru klastera u Crnoj Gori, čija je izrada takođe

sastavni dio projekta. Takođe, na osnovu – Studije za finansiranje inicijativa klastera u Crnoj Gori izrađena je brošura – Izvori finansiranja malih i srednjih preduzeća i klastera u Crnoj Gori, sa ciljem da se poveća infomisanost privrednih subjekata i stvore preduslovi za povećanje njihove apsorpcione moći sredstava EU, ali i još par promotivnih brošura o projektu i osnovnim informacijama o klasterima koji su projektom podržani.

Projektom je obezbijeđeno organizovanje manifestacije „Dani vina i maslinovog ulja“, obezbijeđeno je učešće jednog klastera na Jadranskom sajmu u Budvi, dok je za dva klastera realizovana studijska posjeta Sloveniji. Pored toga, organizovano je više ekspertske misije, a od posebne važnosti je realizacija dvodnevog seminara u Kolašinu „Razvoj klastera u Crnoj Gori i njihov uticaj na lokalni ekonomski razvoj“ koji je bio namijenjen predstavnicima 15 jedinica lokalne samouprave (JLS Sjevernog regiona, uz opštine Nikšić i Danilovgrad), sa ciljem da se ojačaju kapaciteti JLS u podršci razvoju klastera, posebno u dijelu apsorpcione moći sredstava EU.

- **Podrška jedinicama lokalne samouprave u politici razvoja**

U 2014. godini Ministarstvo ekonomije je intenziviralo saradnju sa jedinicama lokalne samouprave u cilju povećanja podrške razvoja lokalnog biznisa. Stoga, Ministarstvo je u saradnji sa kabinetom podpredsjednika Vlade za regionalni razvoj, realizovalo niz posjeta opštinama Sjevernog regiona. Tokom sastanaka fokus je bio na iznalaženju načina za unapređenje saradnje u podršci preduzetništvu, malim i srednjim preduzećima, kao i lokalnim institucijama koje se bave ekonomskim razvojem, a sve u pravcu sprovođenja politike ravnomjernijeg regionalnog razvoja. Dogovorene su konkretne aktivnosti u pravcu razmjene informacija o mogućim načinima podrške preduzetnicima, malim i srednjim preduzećima, kroz obuke i usavršavanja o programima državne pomoći, kao i o programima podrške koji se finansiraju sredstvima EU i o drugim programima koji su finansirani od strane međunarodnih organizacija, a koji se ne koriste dovoljno od strane privrednih subejaka u Sjevernom regionu.

Opštine su odredile kontakt osobe u oblasti saradnje sa preduzetnicima, malim i srednjim preduzećima, koje su prošle planirane obuke u ovoj oblasti uz podršku Ministarstva ekonomije (seminar u okviru projekta Jačanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori kroz razvoj klastera - Razvoj kalstera u Crnoj Gori i njihov uticaj na lokalni ekonomski razvoj).

- **Vođenje upravnog postupka**

Iz dijela nadležnosti Ministarstva ekonomije u upravnom postupku, kao drugostepenog organa, realizovano je 23 predmeta. Žalbe su uložene na rješenja donijeta, u postuku kod prvostepenih organa, od strane Uprave za inspeksijske poslove –Odsjek za tržišnu inspekciju i Zavoda za intelektualnu svojinu. Žalba je usvojena u 12 predmeta, rješenja su poništena a predmet vraćen na ponovni postupak, dok je 11 žalbi odbijeno i potvrđena su rješenja prvostepenih organa. Upravni spor je pokrenut u 3 predmeta od čega su dva rješenja poništena i vraćena na ponovni postupak, dok je u trećem predmetu postupak u toku.

3. Aktivnosti na programiranju i implementaciji projekata finansiranih kroz Instrument predpristupne podrške – IPA

- Početkom 2013. godine počela je izrada Nacionalnog strateškog dokumenta za Crnu Goru (Country Strategy paper – CSP) ili Indikativnog strateškog dokumenta za Crnu Goru (ISD). Direkcija za implementaciju projekata finansiranih iz IPA fondova (PIU) koordinira izradu ovog dokumenta na nivou Ministarstva ekonomije i institucija nad kojima ovo ministarstvo vrši nadzor. Izrada ISD – je zahtjevala sveobuhvatnu analizu od procjene spremnosti sektora za IPA II , preko definisanja budžeta za narednu finansijsku perspektivu, određivanja prioriteta, aktivnosti i indikatora.
- Takođe u okviru programiranja za IPA II (2014-2020) PIU jedinica Ministarstva ekonomije je nadležna za koordinaciju sektora »Konkurentnost i inovacije«. u okviru ovog sektora formirana je Radna grupa za izradu Sektorskog planskog dokumenta za Sektor konkurentnost i inovacije.
- PIU jedinici, odnosno Direkcija za impelmentaciju projekata finansiranih iz IPA fondova je u 2014.godini u saradnji sa Direktoratima u Ministarstvu ekonomije, institucijama nad kojima Ministarstvo ekonomije vrši upravni nadzor, kao i ostalim organima državne uprave usaglasila tri akciona dokumenta za programiranje IPA 2014. godini sa EK, a implementacija projekata u okviru ova tri akciona dokumenta se očekuje od kraja 2015. godine. Navedena tri akciona dokumenta za IPA 2014. su: Usaglašavanje i implementacija unutrašnjeg tržišta pravnih načela Evropske unije, Unapeđenje biznis okruženja i konkurentnost privatnog sektora i Podrška propisima finansijskih usluga.
- Usaglašavanje i impelementacija sa acquis-em unutrašnjeg tržišta EU.
- PIU jedinica je uključena u rad Zajedničkog nadzornog odbora (Joint Monitoring committee – JMC) za sve programe prekogranične saradnje kao i u rad Radnih tijela zaduženih za programiranje prekograničnih programa za period 2014-2020 (IPA II) koji će biti osnov za dalju realizaciju projekata.

Projekti koji su trenutno aktuelni iz IPA fondova (prve komponente) u Minsitarstvu ekonomije, a čiju implementaciju prati Direkcija za implementaciju IPA projekata su:

- IPA 2011 „Developing sustainable energy use” (Razvoj sistema za upotrebu održive energije u Crnoj Gori)- početak projekta se odnosi na 2015. godinu.
- IPA 2011“ Development of Quality Infrastructure (QI) and Metrology” (DQIM)” (Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije) – Poceo krajem marta 2013. Godine i završava se u junu 2015.
- IPA 2011 “Support to Preparation of Projects for IPA Component III” (Podrška pripremi projekta za IPA III)- Implementacija Strategije za održivi ekonomski rast Crne Gore kroz razvoj klastera 2012-2016, u cilju tržišnog povezivanja MSP u Sjevernom region. Početak realizacije se očekuje u februaru 2014. – U nadležnosti direktorata za razvoj
- IPA 2012/2013 “Approximation of the legislation with EU Acquis - Usaglašavanje sa EU zakonodavstvom – Jačanje kapaciteta Ministarstva ekonomije u vezi transponovanja Direktive o uslugama na unutrašnjem tržištu i njene implementacije, projekat je počeo u septembru 2013.

IPA Projekti koji se finansiraju iz sredstava rezervi (PPF/SMF)

- **Support to industrial policy** (Podrška industrijskoj politici). Odobreni iznos 145 500€ u pitanju je okvirni ugovor koji se odnosi na konsultantsku pomoć, a projekat je otpočeo 2014. godine.
- **Intellectual Property Rights** (Prava intelektualnu svojine). Odobreni iznos projekta 250 000€, u pitanju je laki twining, projekat je otpočeo i završen je u 2014. Godini, a odnosio se na aktivnosti Zavoda za intelektualnu svojinu.
- **Optimal use of energy and natural resources and mitigation of natural disaster effects** (Optimalan upotreba energije i prirodnih resursa u cilju ublačavanja efekata prirodnih nepogoda). Vrijednost projekta je 25 000€, u pitanju je ugovor o uslugama.

4. Aktivnosti koje se odnose na obaveze iz pregovora za poglavlje 1 – Sloboda kretanja roba

Učešće Direktorata za razvoj se odnosio na:

- ***Učešće u izradi Strategije Crne Gore za primjenu pravne tekovine Evropske unije u oblasti slobode kretanja robe 2014-2018, i Akcionog plana za realizaciju navedene Strategije.***
Izrada Strategije i Akcionog plana sa temeljima za implementaciju pravne tekovine iz ovog poglavlja koji pokrivaju planove za sprovođenje vertikalnog i horizontalnog zakonodavstva, predstavlja jedno od mjerila za otvaranje poglavlja. Ovi dokumenti su usvojeni u oktobru 2014. Na ovaj način je ispunjeno prvo mjerilo za otvaranje pregovora u poglavlju 1.
- ***Učešće u ispunjavanju drugog mjerila za poglavlje 1, koje se odnosi na pitanje upotrebe CE označavanja.*** Ovo mjerilo je takodje ispunjeno u 2014. godini izmjenom i dopunom dva pravilnika iz poglavlja 1 (EMC i RTT&E), a Direktorat za razvoj je koordinirao ovim procesom ispunjavanja 2. Mjerila.
- ***Aktivnosti na ispunjenju 3. mjerila koje se odnosi na izradu akionog plana za usaglašavanje zakonodavstva Crne Gore sa članovima 34-36 Ugovora o funkcionisanju EU su otpočete 2014. godine i ispunjenje mjerila se očekuje, u 2015. godini, nakon usaglašavanja sa EK. Valda je u 2014. Godini imenovala medjuresorsku radnu grupu, koja uz ekspertsku pomoć iz projekta _IPA 2011 -Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije, radi na finalizaciji drugog drafta Akcionog plana.***

5. Aktivnosti koje se odnose na obaveze iz pregovora za Poglavlje 22 – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata

- Učešće u izradi Akcionog plana za pregovaračko poglavlje 22.
- Učešće u pripremanju pregovaračke pozicije Crne Gore za međuvladinu konferenciju o pristupanju Crne Gore evropskoj uniji, za poglavlje 22 – regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata

DIREKTORAT ZA RAZVOJ NACIONALNOG BRENDA I ZAŠTITU POTROŠAČA

Aktivnosti i rad Direktorata za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača tokom 2014. godine odvijale su se u skladu sa utvrđenim nadležnostima i obavezama koje proističu iz Zakona o zaštiti potrošača, drugih zakona, Nacionalnog programa zaštite potrošača 2012-2015 godine, podzakonskih akata i drugih propisa.

1.Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2014. godinu

U Programa rada Vlade Crne Gore u 2014. godini odloženo je donošenje dva zakona za 2015 godinu.

2.Realizovane aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2014. godinu

Tematski dio

1. Izvještaj o realizaciji godišnjeg Akcionog plana Nacionalnog programa zaštite potrošača 2012-2015, za period jul 2013 – jun 2014 godine.
2. Godišnji Akcioni plan realizacije Nacionalnog programa zaštite potrošača 2012-2015, za period jul 2014 – jun 2015 god.

Normativni dio

U toku 2014. godine realizovane su i pojedine aktivnosti u dijelu legislative koje nijesu bile predviđene programom rada Vlade Crne Gore za 2014. godinu i to:

- a) Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti potrošača
- b) Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije kreditora i kreditnih posrednika („Sl.list CG”, br. 3/2014)
- c) Pravilnik o proizvodima za koje se ne ističe cijena po jedinici mjere („Sl.list CG”, br. 41/14)
- d) Rješenje o osnivanju Savjeta za zaštitu potrošača („Sl.list CG”, br. 25/14).
- e) Počela primjena Zakona o potrošačkim kreditima

3. Međunarodne i ostale aktivnosti

Aktivnosti u sklopu integracionih procesa

U sklopu aktivnosti u kojima je učestvovalo Ministarstvo ekonomije, na osnovu obaveza utvrđenih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, u nadležnosti Direktorata za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača pripremljeni su potrebni materijali za podgrupu. Takođe je nastavljeno i sa aktivnostima i redovnim godišnjim sastancima Pododbora CG i EK i to Pododbor za oblast unutrašnjeg tržište i konkurenciju, u dijelu koji se odnosi na zaštitu potrošača.

U okviru aktivnosti u pregovaračkom poglavlju 28- Zaštita potrošača i zdravlja, nakon završenog skrining procesa u poglavlju i pripreme pregovaračke pozicije za navedeno pregovaračko poglavlje, ocijenjeno je da se Crna Gora smatra dobro pripremljenom za pregovore i Evropska komisija predlaže otvaranje pristupnih pregovora. Kao rezultat intenzivnog rada Crna Gora je 16. decembra otvorila pregovaračko poglavlje 28, pri čemu je Crna Gora, kada je riječ o zaštiti potrošača, dostigla zadovoljavajući stepen usklađenosti sa pravnim tekovinama EU, dok je u budućem periodu neophodno jačanje administrativnih kapaciteta i završiti usklađivanje sa Direktivom 2011/83/EZ Evropskog parlamenta i savjeta od 25. oktobra 2011. godine o pravima potrošača.

Ostale aktivnosti

Sredinom 2014. godine na osnovu Zakona o zaštiti potrošača formiran je Savjet za zaštitu potrošača pri Ministarstvu ekonomije. Aktivnosti Savjeta fokusirane su na poboljšanje položaja potrošača u Crnoj Gori, tačnije praćenje stanja zaštite potrošača na tržištu i predlaganja odgovarajućih mjera i aktivnosti, razmatranje nacrtu propisa koji se donose u ovoj oblasti, davanja mišljenja o potrebi izmjena i dopuna postojećih i donošenju novih propisa u oblasti zaštite potrošača, učestvovanje u izradi Nacionalnog programa i Akcionog plana, praćenje realizacije i učestvovanje u pripremi godišnjeg izvještaja o realizaciji Nacionalnog programa i predlaganje određenih mjere za: zaštitu zdravlja, bezbjednosti i ekonomskih interesa potrošača, unaprijeđenje pravne zaštite, unaprijeđenje informisanja i obrazovanja, kao i za podizanje svijesti o značaju zaštite potrošača.

Direktorat za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača je u 2014. godini održao sastanke sa ambasadorima Slovenije, Turske i Italije u cilju razmjene iskustava i sagledavanja mogućnosti saradnje u narednom periodu koja bi pomogla Crnoj Gori u procesu izgradnje nacionalnog brenda.

4. Izvršavanje zakona i drugih propisa

U skladu sa Zakonom o zaštiti potrošača („Službeni list CG, br. 04/14) Direktorata za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača učestvovao je u pripremi i davanju mišljenja na nacrtu i prijedloge dva propisa koje pripremaju drugi organi. Tokom 2014. godine Direktorata za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača izdao je petnaest mišljenja na primjenu zakona. U pogledu primjene Zakona o potrošačkim kreditima i Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja evidencije kreditora i kreditnih posrednika u evidenciji Ministarstva ekonomije upisano je devet kreditora i jedan kreditni posrednik.

IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2014. GODINU

Mart, 2015.

O DIREKCIJI

Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća (u daljem tekstu: Direkcija za razvoj MSP) obavlja svoju djelatnost od februara 2001. godine i ima višegodišnje iskustvo u obezbjeđivanju neophodne podrške razvoju preduzetništva i malih i srednjih preduzeća (MSP), te povećanju njihove konkurentnosti.

Aktivnosti Direkcije se ogledaju kroz:

- Definisanje Strategije za razvoj MSP, Strategije podsticanja konkurentnosti na mikro nivou, Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje, i Strategije za razvoj ženskog preduzetništva.
- Pripremanje i realizaciju programa i projekata za razvoj MSP, koordinaciju programa, mjera i aktivnosti koje se odnose na razvoj MSP sa posebnim akcentom na podsticanje konkurentnosti i izvoza, ženskog preduzetništva, i unaprjeđenja preduzetničkog učenja;
- Pripremanje programa za edukaciju preduzetnika, organizovanje seminara, treninga, kurseva;
- Internacionalizaciju odnosno pružanje usluga informacija i pomoći domaćim MSP, ali i stranim koji namjeravaju da posluju u Crnoj Gori;
- Organizovanje regionalnih i lokalnih događaja za podršku razvoja MSP
- Unaprjeđenje mjera podrške za podsticaj razvoja MSP (inkubatora, klastera, tehnoloških parkova, itd.);
- Promociju značaja razvoja MSP i preduzetništva kroz organizovanje nastupa na međunarodnim sajmovima, poslovnim susretima između domaćih i stranih kompanija u zemlji i inostranstvu, uspostavljanje poslovnih kontakata itd.

Od 2003. godine, Direkcija je nacionalni koordinator sprovođenja principa *Small Business Acta-SBA* za Crnu Goru. Takođe, od 2008. učesnik je u okviru prvog CIP/EIP programa Evropske unije, odnosno od 2014 COSME programa. Direkcija je takodje nacionalni kontakt za MSP u okviru EU Horizon 2020 programa.

Uredbom o organizaciji državne uprave (Sl. list CG 5/2012, 25/2012 i 61/2012 od 23.01.2012. član 16.), Direkcija za razvoj MSP je postala organ uprave u sastavu Ministarstva ekonomije. Rad Direkcije je dominantno organizovan (po trenutno važećem aktu o sistematizaciji radnih mjesta br. 01-1011/10, usvojenom dana 24.06.2013. godine) u okviru Sektora za strateške i razvojne projekte, regionalnu i institucionalnu podršku, edukaciju i promociju, u okviru kojeg su:

- A) Odsjek za razvojne projekte, institucionalnu podršku, edukaciju i promociju
- B) Odsjek za podsticanje konkurentnosti i promociju izvoza

U okviru Direkcije funkcioniše i Odjeljenje (Evropski centar) za informacije i inovacije.

U Direkciji je sistematizovano je 18 radnih mjesta, od čega je 13 popunjeno. Pored ovih lica, u Direkciji su po osnovu ugovora angažovana još 2 izvršioca.

IZVJEŠTAJ O REALIZOVANIM AKTIVNOSTIMA U 2014. GODINI

Politika razvoja MSP u Crnoj Gori sprovodi se u skladu sa strateškim ciljevima i mjerama definisanim **Strategijom razvoja MSP 2011-2015**. Takođe, Direkcija je koordinator realizacije aktivnosti i mjera:

- **Strategije podsticanja konkurentnosti na mikro nivou 2011-2015;**
- **Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019.**
- **Strategija razvoja ženskog preduzetništva 2015-2020 (čije usvajanje se očekuje u II kvartalu 2015.godine)**

Sprovođenje svih navedenih strategija, po zaključku Vlade Crne Gore, koordinira, i iz svojih nadležnosti realizuje Direkcija za razvoj MSP i ujedno realizuje projekte i aktivnosti iz svoje nadležnosti koje su obuhvaćene navedenim strategijama.

Kako bi se pratila realizacije zadataka i aktivnosti u okviru navedenih strategija, Direkcija za pomenute izrađuje:

- Godišnje akcione planove;
- Godišnje izvještaje o realizaciji akcionih planova.

Strategije se usvajaju od strane Vlade Crne Gore što je bio slučaj i u 2014. godini.

Realizacija aktivnosti pomenutih strategija je, osim u nadležnosti Direkcije za razvoj MSP, i u nadležnosti cijelog niza institucija javnog i privatnog sektora (ministarstava, državnih institucija, biznis asocijacija, međunarodnih organizacija, centralne banke, itd).

Proces izrade i realizacije aktivnosti ovih strategija nadgledaju:

- **Koordinacioni tim za izradu i implementaciju Strategije razvoja MSP;**
- **Savjet za podsticanje konkurentnosti na mikro nivou;**
- **Nacionalno partnerstvo za preduzetničko učenje.**

U cilju izrade Strategije ženskog preduzetništva formirana je radna grupa, a prilikom njenog usvajanja formiraće se i Koordinaciono tijelo za implementaciju iste.

Navedena radna tijela i savjeti su sastavljeni od predstavnika javnog i privatnog sektora i međunarodnih organizacija, uz predsjedavanje predstavnika Direkcije za razvoj MSP.

Direkcija za razvoj MSP radi i na jačanju promocije evropskih vrijednosti u razvoju politike MSP i preduzetništva, odnosno **nacionalni je koordinator sprovođenja principa Akta o malim preduzećima – SBA, koji definiše politiku MSP u EU.**

U toku 2014. godine započete su aktivnosti na pripremi novog Izvještaja o sprovođenju politike MSP, koji treba da pokaže progres koji je Crna Gora ostvarila u odnosu na 2012. godinu, kada je zadnji Izvještaj publikovan, u okviru svih 10 dimenzija ovog dokumenta. Tokom decembra 2014. godine izvršena je prva procjena indikatora vezanih za dimenziju 1-Preduzetničko učenje i dimenziju 8.a –Potrebne vještine za MSP. Zaključno sa 31. martom 2015. godine izvršiće se i procjena ostalih dimenzija navedenog akta.

1. RAZVOJNI /MEDJUNARODNI PROJEKTI

1.1. Internacionalizacija mentoring sistema u malim i srednjim preduzećima u Crnoj Gori

Direkcija za razvoj MSP je sa japanskom agencijom za međunarodnu saradnju–JICA, potpisala **Memorandum o saradnji za realizaciju projekta "Uspostavljanje i promocija mentoring usluga za MSP u zemljama Zapadnog Balkana –Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori"** u novembru 2012. godine. Realizacija projekta predstavlja zajednički rad mentora i preduzeća/preduzetnika u cilju prevazilaženja trenutne situacije i nalaženja najpovoljnijih rješenja za buduće poslovanje. Urađen je akcioni plan realizacije projektnih aktivnosti za naredne 3 godine. Tokom 2014. godine obučeno je ukupno 9 mentora. Mentori su prošli obuke definisane Mentoring šemom od strane sertifikovanih mentora Nacionalne agencije za regionalni razvoj Republike Srbije i JICA konsultanata iz oblasti finansijskog menadžmenta, marketinga, pisanja biznis plana, proizvodnog menadžmenta i dijagnoze preduzeća. Ukupno 13 preduzeća sa teritorija opština Podgorica, Bar i Cetinje su bili korisnici mentoring usluga tokom 2014. godine.

1.2. Mladi preduzetnici – takmičenje za najbolji biznis plan

U okviru programa „Mladi preduzetnici“ u kojem Direkcija za razvoj MSP učestvuje kao partner zajedno Centrom za stručno obrazovanje, Ministarstvom prosvjete, nastavnicima srednjih stručnih škola i Projektom MNE/011, tokom 2014. godine izrađen je priručnik „**Modeli podrške za razvoj biznisa u Crnoj Gori**“. Ovaj priručnik obrađuje modele institucionalne i finansijske podrške početnicima u biznisu kao i postojećim preduzetnicima koji žele da razvijaju i unapređuju već pokrenuti biznis. U priručniku su pomenuti modeli značajnog broja institucija u Crnoj Gori koje pružaju podršku u pokretanju i razvijanju biznisa, koji su aktivno participirali u projektu koji se tiče razvoja Preduzetničkih centara na sjeveroistoku Crne Gore.

1.3. Adria footouring

„Adriatic Food and Tourism: Innovating SME-s“ ADRIA FOOTOURING - Direkcija za razvoja MSP je jedan od partnera u projektu Adria Footouring (hrana i turizam sa područja Jadrana, inoviranje MSP). Projekat se realizuje u okviru IPA Adriatic CBC programa, ko-finansiran od strane EU u iznosu od 85 %, i ima za cilj poboljšanje poslovnog ambijenta sektora agrara i turizma u zemljama Jadranske regije.

Adria Footouring je još jedan u nizu strateški važnih projekata usmjerenih na razvoj malog i srednjeg biznisa - projekat pružanja podrške inovativnim preduzećima u tradicionalnim sektorima, kao što su sektor turizma i sektor prehrambene industrije.

Projekat je počeo sa realizacijom u oktobru 2013. godine. Planirano trajanje projekta je 34 mjeseca (jul 2015. godine), zbog zastoja u realizaciji očekuje se produžetak trajanja od 6 mjeseci².

U maju 2014. italijanski partneri organizovali su tutoring program i studijske posjete u kojima su učestvovali predstavnici Direkcije zajedno sa predstavnicima iz NVO i privatnog sektora.

Direkcija za razvoj MSP je u skladu sa obavezama, od 01. do 03. oktobra 2014. godine, organizovala trodnevni set sastanaka: sastanak Upravnog odbora, Transnacionalnu konferenciju i Regionalnu konferenciju. Sastancima su pored partnera u projektu prisustvovali i predstavnici regionalnih stejkholdera: MSP iz Crne Gore i inostranstva, NVO, Ministarstva turizma, Ministarstva poljoprivrede kao i predstavnici finansijskih institucija u Crnoj Gori.

1.4 Adriatin

ADRIATINN – Direkcija je od novembra 2013. partner u projektu u okviru IPA Adriatic CBC. Projektom je formirana jadranska mreža za unaprjeđenje istraživanja, razvoja i inovacija u svrhu stvaranja novih politika za održivu konkurentnost i tehnološku sposobnost MSP. Direkcija je u skladu sa obavezama prisustvovala sastancima Upravnog odbora projekta (februar, maj i novembar 2014. godine). Projekat traje do marta 2016.

Projektom predviđene aktivnosti za Direkciju za razvoj malih i srednjih preduzeća, angažovanje eksternih eksperata i sl., su u značajnom kašnjenju, zbog procedure oko promjene pravnog subjektiviteta. Procedura oko pravnog nasljednika je pokrenuta krajem jula 2014. godine i još je u toku³.

1.5. Smartinno

SMART INNO (Smart network and sustainable innovation cluster to increase RDI competitiveness of SME s in the Adriatic) projekat se realizuje u okviru IPA Adriatic CBC. Projekat se odnosi na organizovanje mreže inovativnih klastera, formiranje finansijskih mehanizama za podršku, sa akcentom na međudržavnu kooperaciju.

Realizacijom projektnih aktivnosti podstiče se proces istraživanja i inovacija u poslovanju MSP, povećava se konkurentnost MSP, i podstiče održiv rast kroz upotrebu finansijskih instrumenata i šema za unaprjeđenje investicione spremnosti MSP.

Projekat je započeo u novembru 2013. i traje do aprila 2016.

1.6. START W – Podrška razvoju potencijala žena u oblasti ruralnog turizma

U okviru trećeg poziva za projekte IPA CBC Albanija – Crna Gora, odobren je projekat START W – Podrška razvoju potencijala žena u oblasti ruralnog turizma. Projekat je počeo sa realizacijom u novembar 2013. godine i trajao do novembra 2014. godine. Projekat je imao za cilj jačanje prekogranične saradnje žena iz Crne Gore (regija Podgorica i Bar) i Albanije (regija Skadar) u svrhu unaprijeđenja ponude u ruralnom turizmu. Projekat je sa crnogorske strane sprovodila Direkcija za razvoj MSP, a partner sa albanske strane bila je Agencija za promociju stranih investicija AIDA. Takođe, partneri u projektu su bili i: Unija poslodavaca Crne Gore, Centar za jednakost spolova – GTF Hrvatska, Asocijacija poslovnih žena iz Skadra.

Projekat je doprinio podizanju i jačanju svijesti, kao i ohrabivanju žena iz ruralnih područja da valorizuju svoje potencijale kroz zajedničku turističku ponudu, što je rezultiralo ostvarivanjem saradnje. Pored ovoga, saradnjom različitih institucija generisane su nove ideje koji će biti nastavak započetih aktivnosti kroz projekat „START W“.

1.7. Portal za preduzeća za opštinu Bijelo Polje

Direkcija za razvoj MSP je, u saradnji sa Ministarstvom za ekonomski razvoj Republike Italije, implementirala projekat ASSI (Eksperimentalne mjere razvoja i internacionalizacije). Realizacija projekta podrazumijevala je izradu i pokretanje „**Portala za preduzeća za opštinu Bijelo Polje**“.

Cilj izrade portala je da se objedine informacije iz većeg broja izvora na jednom mjestu, ostvari bolja komunikaciju između korisnika, omogući pružanje vrhunske usluge preduzetničkom sektoru, poboljša dostupnost informacija stranim investitorima i potencijalnim poslovnim partnerima. Preduzetnički portal sadrži sve potrebne

² Napomena: Zbog promjene pravnog statusa Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća, koja je po Sistematizaciji postala organizacioni dio Ministarstva ekonomije – organ u sastavu, koja je uslovila i neophodnost izmjene ugovora za međunarodne projekte, uslijedila je procedura oko potpisivanja adenduma, koja, dijelom zbog trajanja interne procedure i dijelom zbog procedure kod Upravljačkog tijela programa IPA Adriatic CBC još je u toku i značajno ograničava i usporava implementaciju projekta.

³ Ibid 1.

informacije o opštini, bazu podataka proizvodnih preduzeća, informacije o registraciji biznisa i potrebnoj dokumentaciji, mogućnosti finansiranja, investiranja, itd. www.msp.bijelopolje.co.me.

1.8. WBC-INCO.NET

WBC-INCO.NET je projekat za istraživanje i razvoj tehnologije u okviru FP7, koji imao za cilj da unaprijedi integraciju zemalja Zapadnog Balkana (WBC) u oblasti evropskih istraživanja. Direkcija za razvoj MSP je bila jedan od 29 partnera Konzorcijuma, čiji lider je bio ZSI iz Austrije. Projekat je završen u aprilu, a završna konferencija je održana u martu 2014. godine. Od strane istraživačke zajednice zemalja u regionu kao i od međunarodnih činioca ocijenjen kao veoma uspješan.

2. ISTRAŽIVAČKO /EDUKATIVNI PROJEKTI

2.1. Žensko preduzetništvo – motor za stvaranje radnih mjesta u Jugoistočnoj Evropi

Direkcija za razvoj MSP je u okviru ovog regionalnog projekta koji je podržala SIDA (Švedska), u saradnji sa Centrom za preduzetničko učenje Jugoistočne Evrope (SEECCEL), Regionalnim savetom za saradnju i Gender Task Force u toku 2012. godine sprovedla „Istraživanje o potrebama za obrazovanjem i obukom u preduzećima čiji su vlasnici žene – TNA“. Upitnik za istraživanje je napravljen u cilju dobijanja jasnijih informacija o potrebama za obukom u regionu Jugoistočne Evrope. Istraživanje je sprovedeno u 9 zemalja - Albaniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Makedoniji, Moldaviji, Kosovu, Srbiji, Turskoj i Hrvatskoj. Brošura u kojoj su publikovani rezultati istraživanja se može preuzeti na sljedećoj web adresi:

<http://www.seecel.hr/UserDocImages/Documents/WETNAS.pdf>

Nakon ovog istraživanja, nastupila je druga faza projekta i formirana je nova Radna grupa čiji je zadatak bio da izabere tri teme iz pomenutog istraživanja i u toku 2014. godine izradi kompletne trening module za žene, kao i da izabere po tri predstavnice MSP iz svake zemlje učesnice koje će predstavljati primjere dobre prakse. Trening moduli će biti publikovani sredinom 2015. godine i dostupni na sajtu <http://www.seecel.hr>. a sa izabranim predstavnicama svake zemlje, takođe, u toku 2015. godine, biće snimljeni kratki promotivni filmovi koji će biti emitovani na televiziji.

2.2. Analiza potreba za obukom (TNA)- sprovođenje regionalne analize potreba za obukom malih preduzeća

Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća je u saradnji sa Regionalnim centrom za razvoj preduzetničkih kompetencija za zemlje jugoistočne Evrope -SEECCEL-om sprovedla analizu potreba za obukom mikro i malih preduzeća, uključujući zanatlije i preduzetnike u Crnoj Gori, kao sastavni dio regionalne analize potreba za obukom u zemljama zapadnog Balkana i Turske. Analiza se sprovodila na uzorku od 300 ispitanika sa ciljem da se prikupe sve relevantne informacije o potrebama preduzetnika za obukom, kako bi se utvrdio nivo preduzetničkih znanja i vještina i stepen ulaganja u razvoj ljudskih resursa. Svrha ovog istraživanja se ogledala u utvrđivanju nivoa postojećih znanja i vještina preduzetnika, nivou usklađenosti postojećih obuka sa njihovim potrebama, pristupima finansijskim programima podrške i sl. Rezultati analize biće publikovani od strane SEECCEL-a tokom 2015. godine. Direkcija za razvoj MSP je član upravnog odbora SEECCEL.

2.3. Razvoj preduzetničkih kompetencija u osnovnom, srednjem i visokom obrazovanju

Direkcija za razvoj MSP predsjedava **Nacionalnim partnerstvom za preduzetničko učenje** u čijoj nadležnosti je i praćenje sprovođenja, evaluacija i izvještavanje o preduzetničkom učenju na svim nivoima obrazovanja, kao i praćenje ostvarivosti indikatora SBA akta vezanih za poglavlja 1 i 8.a. Direkcija je i koordinator Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019, koja je usvojena na Vladi Crne Gore u decembru 2014. godine. Godišnje izvještavanje Vlade Crne Gore o realizaciji aktivnosti definisanih Strategijom za cjeloživotno preduzetničko učenje, kao i izrada godišnjih Akcionih planova je, takođe, u nadležnosti Direkcije.

Tokom 2014. godine održano je nekoliko sastanaka Partnerstva koji su se odnosili na izradu nove Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje koja je prezentirana 29. oktobra 2014. godine na okruglom stolu: “Strategija za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019” .

2.4. Tržišno informativni servis

Tržišno Informativni Servis pruža pomoć preduzećima koja već izvoze svoje proizvode kao i preduzećima zainteresovanim za izvoz u vidu obezbjeđenja pouzdanih informacija koje će menadžmentu preduzeća pomoći u donošenju boljih odluka vezanih za sve segmente izvoza.

Korišćenjem relevantnih *online* izvora podataka izrađuju se i studije istraživanja za ciljna tržišta. o privredi, trgovinskom režimu, trendovima i prognozama u sektoru u narednom periodu, kanalima distribucije, itd. U toku 2014. godine primljeno je i obrađeno oko 80 zahtjeva za tržišnim informacijama.

2.5. Promocija prava intelektualne svojine

Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća u saradnji sa Kancelarijom za tehničku pomoć i razmjenu informacija – TAIEX organizovala je seminar na temu „**Promocija prava intelektualne svojine**“. Podršku u organizaciji seminara pružile su i državne institucije: Zavod za intelektualnu svojinu Crne Gore, Privredni sud Podgorica, Uprava carina i Tržišna inspekcija. Seminar se održao 19. i 20.septembra 2014.god. u Podgorici. Cilj održavanja seminara je podizanje svijesti o značaju sistema intelektualne svojine među malim i srednjim preduzećima kako bi se unaprijedila njihova konkurentnost na domaćem i međunarodnom tržištu. Pored malih i srednjih preduzeća, na seminaru su prisustvovali i predstavnici vladinih institucija, zaposleni u poslovnim asocijacijama, jedinicama lokalne samouprave i drugim organizacijama i institucijama za čiji rad je od značaja poznavanje prava intelektualne svojine. Predavači su prisutne upoznali sa ulogom Svjetske trgovinske organizacije, zaštiti prava intelektualne svojine kao alata za jačanje konkurentnosti, finansijskom vrednovanju intelektualne svojine. Takođe, o uslovima zaštite intelektualne svojine u Crnoj Gori pristune su upoznali predstavnici crnogorskog Zavoda za intelektualnu svojinu. Tokom seminara razmijenjeno je dosta korisnih informacija i sugestija, kao i praktičnih primjera koji će pomoći u što boljoj primjeni intelektualne svojine u svakodnevnom radu.

2.6. Istraživanje „Mapiranje potencijala žena preduzetnica u ruralnom području – opštine Podgorica i Bar

Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća je u okviru projekta START W realizovala istraživanje »Mapiranje potencijala žena preduzetnica u ruralnom području – opština Podgorica i Bar«. Cilj istraživanja bio je da ukaže na postojeće barijere koje treba otkloniti u cilju pospješivanja ženske preduzetničke aktivnosti u ruralnom području. Fokus rada je bio prikazivanju relevantnih demografskih podataka procentualnog učešća žena preduzetnica u ukupnom broju preduzetnika u Crnoj Gori, tako i na zakonski okvir kojim se regulišu pitanja podsticaja i unapređenja ženskog preduzetništva, kao eksternih faktora koji determinišu razvoj ženskog preduzetništva kako na nacionalnom nivou tako i na nivou ruralnog dijela opština koje su predmet istraživanja. Istraživanje je obuhvatilo ukupno 138 ispitanica.

2.7. Preduzetnički ciklusi edukacije za žene

U okviru projekta „START W - Podrška razvoju potencijala žena u oblasti ruralnog turizma“, Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, organizovala je obuke na sljedeće teme:

- Marketing i brendiranje u ruralnom turizmu
- Noćenje sa doručkom u ruralnom turizmu
- Socijalno preduzetništvo

Obuke su se organizovale u Podgorici i Baru, a pohađalo ih je ukupno 100 žena.

3. PROMOTIVNE AKTIVNOSTI

Direkcija je u 2014. sprovela intenzivne aktivnosti na poboljšanju promocije. U tom pogledu:

- u kontinuitetu se radi na unaprijeđenju internet portala, portala Direkcije www.nasme.me, i EIICM www.euroinfo.me, sa ažuriranim aktuelnostima, projektima, mogućnostima direktne pretrage baze inostranih partnera, kalendarom aktuelnih događaja, konferencija i sajamskih manifestacija u zemlji i inostranstvu.
- urađena su **3 štampana i 3 elektronska newslettera**, sa aktuelnim događajima, kao i nova brošura o **MSP Instrumentima**, kao mehanizma za podršku malim i srednjim preduzećima u okviru novog EU programa Horizon 2020. Sve publikacije su postavljene na pomenutim sajtovima.
- takodje, urađeni su brojni promotivni materijali – kalendari, kese, fascikle, hemijske, kišobrani, šolje, poster, itd
- izrađene su tri publikacije na teme: Smještajni kapaciteti u ruralnom turizmu, Marketing i brendiranje, Socijalno preduzetništvo. Takođe, izrađen je i liflet „Kako započeti biznis.“

U toku 2014. godine, realizovane su sljedeće promotivne aktivnosti u okviru projekata koji se realizuju u Direkciji za razvoj MSP:

- ✓ Direkcija za razvoj MSP se predstavila na 16. Sajmu biznisa i na svom štandu promovisala svoje aktivnosti i usluge. Takođe, organizovala je i nastup crnogorskih preduzeća, i žena preduzetnica na sajmu, u okviru kojeg su Jadranski sajam i Direkcija (na osnovu potpisanog MoU), organizovali poslovne susrete „B2B@AdriaFair“;
- ✓ U okviru SME week, zajedno sa Privrednom komorom Crne Gore, organizovana je konferencija „Digitalno Preduzetništvo“;
- ✓ Održane su brojne prezentacije Direkcije i EEN u okviru raznih događaja u organizaciji mnogih institucija i organizacija u zemlji (Ministarstva nauke, Univerziteta Crne Gore, Privredne komore Crne Gore, itd.) i inostranstvu (SEE, JRC, NARR, itd.).
- ✓ Predstavnici Direkcije su aktivno učestvovali u radu većeg broja domaćih i međunarodnih skupova na temu razvoja ženskog preduzetništva (Sajam Ženskog Preduzetništva JIE, XVI Cetinjski parlamentarni forum, itd) na kojima je Crna Gora predstavljena kao primjer dobre prakse u regionu.
- ✓ U okviru projekta “Uspostavljanje i promocija mentoring sistema u malim i srednjim preduzećima u zemljama Zapadnog Balkana – Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori”, održana je konferencija na kojoj su pored predstavnika crnogorskog malog i srednjeg biznisa učestvovali i srbijanski MSP predstavnici, korisnici mentoring usluga, kao i predstavnici JICA-e i Nacionalne Agencije za Regionalni razvoj Republike Srbije.
- ✓ U okviru projekta *Adria footouring* - „Adriatic Food and Tourism: Innovating SME-s“ organizovana je druga regionalna konferencija koja je okupila oko 20 učesnika, partnera na projektu, kao i predstavnike crnogorskih institucija i malog i srednjeg biznisa iz sektora prehrambene industrije i turizma.
- ✓ Okrugli sto na temu “Strategija za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019“ je organizovan, koji je ujedno predstavljao i promociju urađenog strateškog dokumenta.
- ✓ U okviru projekta „START W –Podrška razvoju potencijala žena u oblasti ruralnog turizma”, organizovan je sajam žena iz prekograničnog područja Crna Gora – Albanija. Na sajmu se predstavilo ukupno 60 žena odnosno 30 iz Crne Gore i 30 iz Albanije.

4. ODJELJENJE (EVROPSKI CENTAR) ZA INFORMACIJE I INOVACIJE

Direkcija za razvoj MSP uspješno koordinira Evropskim Centrom za Informacije i Inovacije – EIICM, odnosno EEN Montenegro od 2008, u svojstvu lidera konzorcijuma. *Enterprise Europe Network - EEN* je dio najveće preduzetničke mreže u svijetu.

Direkcija ima značajno iskustvo u sprovođenju ovog projekta, jer je još od 2002.god. koordinirala pomenutim centrom, koji je bio prva institucija Evropske komisije u Crnoj Gori.

EIICM pruža usluge koje su usmjerene na davanje praktičnih informacija, pomoći privrednicima da lakše pronalaze poslovne partnere, uspostavljaju poslovnu saradnju, pristupaju informacijama o pravnim aspektima i poslovnim regulativama EU, informišu se o programima podrške, transferu tehnologije i znanja, i inovacijama.

U 2014. godini, Direkcija je bila aktivna u realizaciji sljedećih događaja:

- Podržan je nastup crnogorskih preduzeća, i žena preduzetnica na 16. Sajmu biznisa, koji je održan od 24. do 28. septembra 2014. godine, u okviru kojeg su Jadranski sajam i Direkcija (na osnovu potpisanog MoU), preko EEN, organizovali poslovne susrete „B2B@AdriaFair“. Na poslovnim susretima je učestvovalo 28 predstavnika malih i srednjih preduzeća i institucija za podršku biznisu iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Makedonije, Srbije, Slovenije i Crne Gore. Za tu svrhu je bila postavljena i B2B platforma, koja je omogućavala, pored registracije učesnika, i zakazivanje sastanaka.
- Na osnovu MoU potpisanog sa Udruženjem preduzetnica CG, dogovorena je saradnja za organizovanje poslovnih susreta u okviru Freja Foruma, koji je održan u Podgorici od 7. do 9. novembra. Susretima je prisustvovalo preko 70 predstavnika malih i srednjih preduzeća, udruženja i institucija, i održano je preko 200 kratkih sastanaka.
Ovo je bila jedinstvena prilika za unaprjeđenje preduzetništva, biznisa, zanatstva, NVO - civilnog sektora, građanstva, vladinog sektora, lokalne zajednice na jednom mjestu. Učesnici su bili u prilici da na mini sajmu predstave svoje proizvode i usluge.
- Evropska mreža preduzetništva u Crnoj Gori - Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, u saradnji sa Udruženjem preduzetnica Crne Gore realizovala dvodnevni seminar na temu: „Sposobnosti prodaje i

prezentovanja – aktuelni trendovi, koncept i promocija novih usluga”. Seminar je održan u hotelu Podgorica 22. i 23. decembra 2014. godine i okupio je 30-ak preduzetnica iz Podgorice, Nikšića, Bara, Ulcinja, Budve.

- Svakodnevno se pružaju informacije preduzetnicima o mogućnostima ostvarivanja poslovne saradnje, mogućnostima predstavljanja na regionalnim i međunarodnim sajmovima i poslovnim misijama, kao i mogućnostima pristupa finansijama iz evropskih fondova.

Cjelokupno informisanje i promovisanje je olakšano kreiranjem novih sajtova, www.nasme.me i www.euroinfo.me, gdje preduzetnici imaju direktan pristup bazi inostranih preduzeća, tako da mogu i sami da pronadju partnere za plasman svojih proizvoda, usluga, znanja i tehnologija. Uz ponudjene informacije na sajtu, periodično se objavljuje i newsletter u elektronskom i štampanom izdanju, kao i lifleti i brošure o našim uslugama. Mogu se naći najave mnogih događaja, sajmova i poslovnih susreta, kao i konkretnih poslovnih ponuda.

Osnovna aktivnosti i uloga EEN je i dalje pružanje praktičnih poslovnih informacija, i pomoći u uspostavljanju međunarodne saradnje u smislu traženja inostranih partnera. Akcenat se daje na pružanju podrške inovativnim preduzećima i onim koji imaju potencijal za dalji rast i razvoj.

U tom dijelu je značajna podrška pružena u pravcu promocije i što boljeg korišćenja najvećeg Okvirnog Programa i Istraživanje i Inovacije – **Horizon 2020**. Taj značaj, uz preporuke EK, je prepoznalo i naše Ministarstvo nauke kada je imenovalo Direkciju za razvoj MSP za **nacionalni kontakt za MSP** u okviru ovog novog programa.

5. OSTALE AKTIVNOSTI REALIZOVANE U 2014. GODINI

Izrada vizuelnog identiteta preduzeća

Direkcija za razvoj MSP, u okviru potpisanog Memoranduma o saradnji sa Fondacijom Petrović, realizovala je projekat „Izrada vizuelnog identiteta preduzeća“, gdje je kao partner učestvovao i Fakultet vizuelnih umjetnosti Univerziteta Mediteran. Projektom je 9 obuhvaćenih preduzeća dobilo novi ili redizajnirani vizuelni identitet koji im obezbjeđuje prepoznatljivost i bolje pozicioniranje na tržištu.

Zvanična prezentacija projekta organizovana je u februaru 2014. godine. na kojoj su učestvovali predstavnici partnerskih institucija i preduzeća, učesnici u projektu.

Program podsticanja razvoja klastera

Direkcija za razvoj MSP je učestvovala u izradi Programa podsticanja razvoja klastera u Sjevernom regionu i manje razvijenim opštinama Crne Gore (Cetinje i Ulcinj), prijavne dokumentacije i javnih poziva, u saradnji sa ME. Nadležna osoba iz Direkcije kontinuirano radi sa MSP na realizaciji projekta, kao i u Komisiji za ocjenjivanje. U toku 2014. godine objavljena su 3 javna poziva i podržan 1 klaster.

Dijalog javnog i privatnog sektora

Nastavljen je kontinuirani dijalog javnog i privatnog sektora na nacionalnom nivou kroz: održavanje sastanaka Koordinacionog tima za izradu i implementaciju Strategije razvoja MSP 2011-2015, Savjeta za podsticanje konkurentnosti na mikro nivou 2011-2015 i Nacionalnog partnerstva za preduzetničko. Takođe, dijalog javnog i privatnog sektora ostvaren je i kroz formiranu Radnu grupu za izradu Strategije razvoja ženskog preduzetništva.

Razvoj društvene odgovornosti

Direkcija je u kontinuitetu i u toku 2014. godine, u saradnji sa Mrežom za društvenu odgovornost, čiji je član, organizovala promociju društvene odgovornosti.

6. INSTITUCIONALNA PODRŠKA

6.1. Regionalni/lokalni biznis centri i biznis inkubatori

Ostvaren je napredak po pitanju unaprjeđenja mreže biznis centara. U decembru 2013. godine u okviru IPA 2011 programa „*Inter-municipal development grant programme*“, odobren je grant za projekat „*Establishment of Regional Business Center and Incubator for North-East Montenegro*“ za formiranje kancelarije Regionalnog biznis centra za 5 opština sjevera CG (Berane, Rožaje, Plav, Andrijevica i Bijelo Polje), sa sjedištem u Beranama. Ove aktivnosti pratio je dalji rad i razvoj postojećih biznis centara i biznis inkubatora u 2014. godini.

Biznis inkubator Bar-BSC Bar

BSC Bar je inkubator opšteg karaktera i u protekloj godini je sproveo niz aktivnosti, koje su bile usmjerene ka stvaranju povoljnog okruženja za privredni razvoj, sa posebnim naglaskom na razvoj malih i srednjih preduzeća kroz treninge poslovnih vještina, konsultantske usluge, mentorstvo i ustupanje poslovnog prostora u biznis

inkubatoru po povoljnim uslovima. U njemu posluju 36 preduzeća koja su potpisala Ugovor o korišćenju prostora i usluga biznis inkubatora. BSC Bar je projektno orjentisan inkubator i 4 projekta su uspješno završena u 2014.godini, "South East Europe improved virtual accessibility through joint initiatives facilitating the rollout of broadband networks –SIVA", "Empowered Women - Richer Society", "Entrepreneurship Endeavors", i "Enterprise Europe Network", a u toku je realizacija projekata "Adriatic Welfare Mix" u saradnji sa opštinom Ulcinj, "START W", "IDEA Lab" i "Od socijalne zaštite do samozapošljavanja".

BSC Bar je u 2014.godini organizovao treći međunarodni poslovni susret, Sajam primijenjenih umjetnosti u okviru programa "Barski ljetopis", učesnici su bili domaći izlagači suvenira, umjetnina, i nacionalne hrane. Preduzeća iz BSC Bara predstavljena su na B2B@AdriaFair sajmu za međunarodne poslovne susrete u Budvi, kao i na međunarodnim poslovnim susretima u Napulju.

Programe besplatne usluge mentoringa za odabranih 18 preduzetnika/privrednih društava sa teritorije Podgorice, Bara i Cetinja, sprovela je Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća u saradnji sa Vladom Japana preko Japanske agencije za međunarodnu saradnju – JICA. Programe mentoringa realizovali su Biznis Start - up Centar Bar i Biznis centar sa Cetinja, u cilju prevazilaženja trenutne situacije i nalaženja najpovoljnijih rješenja za buduće poslovanje preduzetnika/privrednih društava.

RBC inkubator Berane

U okviru IPA 2011 odobren je grant za osnivanje biznis inkubatora u Beranama. Projekat ima za cilj da se podrži formiranje i razvoj mikro i malih preduzeća u Beranama i poveća zaposlenost lokalnog stanovništva. Napredak projekta prati Delegacija Evropske Unije. Radovi na rekonstrukciji objekta RBC su u završenoj fazi. U toku decembra mjeseca sve lokalne samouprave koje su partneri na projektu (osim Opštine Bijelo Polje) su usvojile Odluke kojim se daje saglasnost predsjednicima opština da potpisu Ugovor o osnivanju preduzeca DOO RBC. Zbog svih administrativnih procedura i velikog broja partnera, kasni se sa zapošljavanjem osoblja u RBC i njihovim treninzima. Opština Berane potpisala je adendum na Ugovor sa Delegacijom Evropske Unije na 9 mjeseci.

Biznis inkubator Podgorica

Infrastruktura BI „Inventivnost“ Podgorica nije unaprijeđena zbog nedostatka finansijske podrške i preduzeće negativno posluje, poslovanje se i dalje odvija u ograničenom poslovnom prostoru. Inkubator je u 2014. godini imao deset „stanara“ koji aktivno posluju. Fizička popunjenost kapaciteta inkubatora je 100%, što znači da je od pomenutih preduzeća, 5 prisutno fizički u Inkubatoru a 5 virtuelno. Direktor inkubatora je imenovan za v.d. Direktora Inovaciono preduzetničkog centra „Tehnopolis“ Nikšić, pa je potrebno imenovati v.d. Direktora inkubatora. U 2015. godini Glavni grad Podgorica donijeće odluku o daljem funkcionisanju ili prestanku rada BI „Inventivnost“.

Postojeća mreža BC sarađivala je sa institucijama na lokalnom i nacionalnom nivou obezbijeđena je podrška IRFCG na realizaciji kreditnih linija za MSP (pružanje informacija, savjeta za apliciranje, izrada biznis planova, itd), a broj usluga pruženih od strane BC-a je na prošlogodišnjem nivou.

IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2014. GODINU

Mart, 2015.

Po važećem zakonodavstvu iz oblasti intelektualne svojine, pravna zaštita industrijske svojine, autorskih i srodnih prava, ostvaruje se u upravnom postupku koji se vodi pred Zavodom za intelektualnu svojinu Crne Gore. Strana pravna i fizička lica u postupku pred Zavodom može zastupati zastupnik upisan u registar zastupnika koji vodi Zavod, ili domaći advokat. Priznato pravo za neki od oblika industrijske svojine objavljuje se u službenom glasilu Zavoda.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda (januar 2014.) precizirano je da se za ostvarivanje funkcija u Zavodu formiraju organizacione jedinice, i to:

1. Sektor za industrijsku svojinu, autorsko i srodna prava

1.1. Odsjek za patente, topografiju poluprovodnika i autorsko i srodna prava

1.2. Odsjek za sticanje prava na žig, industrijski dizajn i geografsku oznaku, održavanje i promet prava

2. Sektor za informacione usluge i registar,

3. Služba za opšte poslove i finansije

3.1. Kancelarija za opšte poslove

Pravilnikom je sistematizovano 31 radno mjesto, uključujući i direktora Zavoda, od čega za poslove iz osnovne djelatnosti Zavoda 22 službeničko radno mjesto, a za druge poslove (stručno-tehničke) 9 radnih mjesta. U Zavodu je u radom odnosu 25 službenika i namještenika, uključujući direktora.

Sektor za industrijsku svojinu, autorsko i srodna prava

Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore ostvarivao je, u kontinuitetu sa prethodnim godinama, sljedeće ciljeve u 2014., po redu prioriteta:

- I. Postizanje kvalitetnog i efikasnog postupka priznanja patenata, žigova i industrijskog dizajna;
- II. Povećanje prepoznatljivosti uloge i djelatnosti Zavoda;
- III Povećanje zadovoljstva korisnika uslugama Zavoda;
- IV Povećanje broja korisnika usluga Zavoda.
- V Poboljšanje upravljanje Sektorom;
- VI Povećati raspoloživost i dostupnost stručnih znanja u Sektoru;

Aktivnosti za postizanje ciljeva (po odsjecima):

3.1. Odsjek za patente, topografiju poluprovodnika i autorsko i srodna prava

3.2. Odsjek za sticanje prava na žig, industrijski dizajn i geografsku oznaku, održavanje i promet prava

1. U području dodjele prava, u **Odsjek za patente, topografiju poluprovodnika i autorsko i srodna prava**, obavljali su se poslovi koji se odnose na upravni postupak, kojim se vrši ispitivanje prijave i ispunjenosti uslova za priznavanje prava zaštite pronalazaka, što obuhvata:
 - Vođenje upravnog postupka po prijavama koje ne ispunjavaju formalne uslove za objavljivanje prijave, odnosno - priznanje patenta, koji obuhvata izradu poziva za uređenje podnosiocu prijave da otkloni nedostatke (rok za postupanje po pozivu do 90 dana); zaključka kojim se dozvoljava produženje roka za postupanje po pozivu za uređenje; zaključka kojim se ne odobrava pravo prvenstva i zaključka o odbacivanju prijave kao posljedica nepostupanja po pozivu za uređenje;
 - Klasifikacija nacionalnih prijave za zaštitu patenata prema Međunarodnoj klasifikaciji patenata;
 - Vođenje upravnog postupka po prijavi za priznanje patenta koji obuhvata izradu: Uvjerenja o pravu prvenstva; obavještenja kojim se podnosiocu prijave, nakon sprovedenog upravnog postupka daje na znanje da je prijava u skladu sa zakonskim odredbama i da ispunjava zakonske uslove za objavu, sa svim relevantnim podacima u skladu sa međunarodnim standardima WIPO, koje treba objaviti; zaključka kojim se poziva podnositelj da uplati troškove objave podataka iz prijave, naknade za štampanje patentnog spisa i takse za izdavanje isprave; isprave o priznatom patentu; rješenja o prestanku prava kao posljedica neplaćanja takse održavanja; zaključka kojim se postupak obustavlja; zaključka kojim se odobrava stranki povraćaj u pređašnje stanje; rješenja kojim se odobrava stranki ponovno uspostavljanje prava; rješenja o upisu promjene imena i adrese podnosioca u Registar patenata; rješenja o upisu prenosa prava iz prijave u Registar patenata;
 - Priprema podataka za objavljivanje formalno urednih prijave patenata;
 - Postupajući po zahtjevima za upis evropskog patenta u Registar patenata Crne Gore koji nijesu u skladu sa zakonskim odredbama upućuje se poziv za uređenje podnosiocu zahtjeva da otkloni nedostatke, a za zahtjeve koji su u skladu sa zakonskim odredbama donosi se zaključak kojim se poziva podnositelj da uplati naknadu za štampanje patentnog spisa i takse za izdavanje isprave i rješenja; kao i rješenje o upisu evropskog patenta u Registar patenata CG i Isprava o priznatom patentu;
 - Priprema podataka za objavu o proširenom evropskom patentu;
 - Unošenje u evidenciju i deponovanje autorskih i srodnih djela, kao i djela srodnih prava;

- Davanje mišljenja na ugovore koji imaju za predmet prenošenje ili korišćenje autorskih djela ili predmeta srodnih prava, kao i mišljenja i objašnjenja nosiocima i korisnicima prava u pogledu primjene propisa iz ove oblasti,
- Praćenje i izvršavanje međunarodnih propisa iz oblasti autorskog i srodnih prava.
- **Nadzor nad radom Organizacije za zaštitu prava autora muzike Crne Gore – PAM CG** obuhvatile su sledeća pitanja i oblasti rada PAM-a:
 - ✓ Nakon dostavljanja odluka i materijala sa redovne godišnje skupštine PAM-a, u redovnom nadzoru, urađena je detaljna analiza istih, u skladu sa obavezama;
 - ✓ U svrhu nadzora i utvrđivanja činjeničnog stanja traženo je od Pam-a dostavljanje odluka sudova i drugih nadležnih organa u kojima je PAM jedna od strana u sporu;
 - ✓ Izjašnjenje povodom dopisa Skupštinskog odbora za antikorupciju;
 - ✓ Izjašnjenje povodom žalbe „Montenegro Stars Hotels Group“ na postupanje PAM-a;
 - ✓ Naloženo je dostavljanje izvještaja o izvršavanju zajedničkih sporazuma sa korisnicima – radiodifuznim organizacijama, sa kojima PAM ima zaključen pojedinačni ugovor, zajedno sa kopijama izvještaja koje su korisnici – radiodifuzne organizacije dostavile PAM-u, za 2013. godinu i prvih šest (6) mjeseci 2014. godine, popis svih korisnika – radiodifuznih organizacija sa kojima PAM ima zaključen pojedinačni ugovor, kao i popis svih korisnika – radiodifuznih organizacija sa kojima PAM nema zaključen pojedinačni ugovor, u svrhu nadzora, odnosno utvrđivanja činjeničnog stanja;
 - ✓ Odgovor na poslaničko pitanje u vezi sa poslovanjem PAM-a;
 - ✓ Mišljenje na dopis PAM-a, u vezi sa kolektivnim sporom između PAM-a i reprezentativnog udruženja;
 - ✓ Poziv za izjašnjenje povodom navoda iz pritužbe korisnika, u svrhu nadzora i utvrđivanja činjeničnog stanja i odgovor na pritužbu korisnika, sa analizom činjeničnog stanja, utvrđenog u postupku nadzora po pritužbi;
 - ✓ Održana vanredna sjednica skupštine PAM-a. Nakon dostavljanja materijala sa skupštine, u redovnom nadzoru, izvršena detaljna analiza istih;
 - ✓ Pripremljen je određen broj odgovora na pritužbe korisnika autorskih djela sa repertoara PAM-a, kao i odgovora na dopise drugih organa uprave u vezi sa poslovanjem PAM-a.
- **U sklopu aktivnosti izdavanja dozvole za obavljanje djelatnosti kolektivnog ostvarivanja prava filmskih producenata u Crnoj Gori**, početkom februara upućen je poziv Udruženju filmskih producenata Crne Gore za dostavljanje dokaza o ispunjenosti uslova kolektivnog ostvarivanja svojih prava. Nakon dostavljanja traženih dokaza usvojen je zahtjev za izdavanje dozvole kolektivnog ostvarivanja prava filmskih producenata u Crnoj Gori “A-prava Montenegro”. Krajem godine tražena je od ove organizacije informacija o realizaciji zakonom definisanih obaveza, u svrhu nadzora nad njenim radom od strane Zavoda.
- **Ostvarena je saradnja sa drugim organima državne uprave, kao i udruženjima autora i javnim ustanovama u Crnoj Godi, u vezi sa autorskim i srodnim pravom.**
- 2. U području dodjele prava, u **Odsjeku za sticanje prava na žig, industrijski dizajn i geografsku oznaku, održavanje i promet prava**, odvijali su se sljedeći poslovni procesi koji se odnose na **vođenje upravnog postupka** (od prijave do registracije žiga) koji obuhvata:
 - **Vođenje upravnog postupka** po prijavi koja ne ispunjava formalne uslove za registraciju koji obuhvata: zaključke o pozivanju stranke da uredi prijavu, zaključke o obustavi postupka ako ne uredi prijavu;
 - **Vođenje upravnog postupka** ispitivanja apsolutnih razloga za odbijanje registracije žiga, koji obuhvata: pozivanje podnosioca prijave da se izjasni na stav Zavoda o apsolutnim razlozima za odbijanje registracije, izrada rješenja o odbijanju registracije zbog apsolutnih razloga;
 - **Vođenje upravnog postupka** u prijavi žiga, koji obuhvata izradu rješenja o prenosu prijave žiga, licence, promjene i sl.
 - **vođenje upravnog postupka** registracije žigova, nakon isteka tri mjeseca od objave, koji obuhvata: izradu zaključaka o pozivanju podnosioca prijave za plaćanje takse, izrada rješenja o registraciji žiga za podnosioca prijave koji plate takse; izrada zaključaka o obustavi postupka za podnosioca prijave koji ne plate takse;
 - **vođenje upravnog postupka** po prigovoru na registraciju žiga nosilaca ranijih prava koji obuhvata: dostavljanje prigovora nosiocu prijave sa pozivom za izjašnjenje na navode u prigovoru, dostavljanje odgovora na prigovor sa pozivom na izjašnjenje na odgovor na prigovor, izrada rješenja o odbijanju ili usvajanju prigovora, izrada rješenja o odbijanju registracije žiga ako je usvojen prigovor, dostavljanje spisa predmeta po žalbi na rješenje drugostepenom organu ako neka od stranaka uloži žalbu i izrada izvještaja u vezi predmeta;

- **Administriranje Madridskim aranžmanom i Madridskim protokolom** o međunarodnom registrowanju žigova, za žigove koji su dezinirani na Crnu Goru i njihovo ispitivanje radi priznanja važenja, kao i prijem i stručna obrada prijava nacionalnih podnosilaca i procesuiranje istih Međunarodnom birou WIPO;
- Praćenje stručnog područja u vezi Ničanske klasifikacije i ispitivanje spiska roba i usluga prema Ničanskom sporazumu o međunarodnoj klasifikaciji roba i usluga i pismeno pozivanje stranaka radi usaglašavanja spiska roba i usluga.

Statistički podaci za Odsjek za patente, topografiju poluprovodnika i autorsko i srodna prava za 2014. godinu:

Ukupan broj prijava uzetih u razmatranje u 2014. godini	377
Broj nacionalnih prijava	29
Broj zahtjeva za upis proširenog EP u Registar patenata	348
Ukupan broj izrađenih akata	1.130

Pregled urađenih akata u upravnom postupku :

Poziv za uređenje (zahtjeva za upis proširenog evropskog patenta ili prijave za priznanje patenta)	117
Rješenje o upisu EP patenta u Registar patenata	244
Zaključak kojim se obavještava stranka da je prijava uredna i nakon uplate troškova da će podaci biti objavljeni u Glasniku 15	29
Zaključak kojim se poziva stranka da uplati troškove za štampanje patentnog spisa, ispravu i objavu	29
Zaključak kojim se poziva stranka da uplati troškove za štampanje patentnog spisa, ispravu i rješenje za EP	196
Zaključak kojim se usvaja zahtjev za produženje roka za postupanje po pozivu za uređenje	10
Zaključak kojim se poziva stranka da uplati troškove za štampanje patentnog spisa	74
Zaključak kojim se dozvoljava zamjena zahtjeva	4
Zaključak kojim se dozvoljava prekid postupka	1
Zaključak kojim se odbacuje prijava	3
Zaključak kojim se obustavlja postupak	2
Zaključak kojim se dozvoljava povraćaj u pređašnje stanje	1
Isprave o priznatom patentu	270
Rješenje o prestanku prava	28
Rješenje o upisu promjene u Registar prijava	13
Odluka po zahtjevu za povraćaj takse	6
Uvjerenje o pravu prvenstva	3
Prva strana patentnog spisa	100
Ukupno	1.130

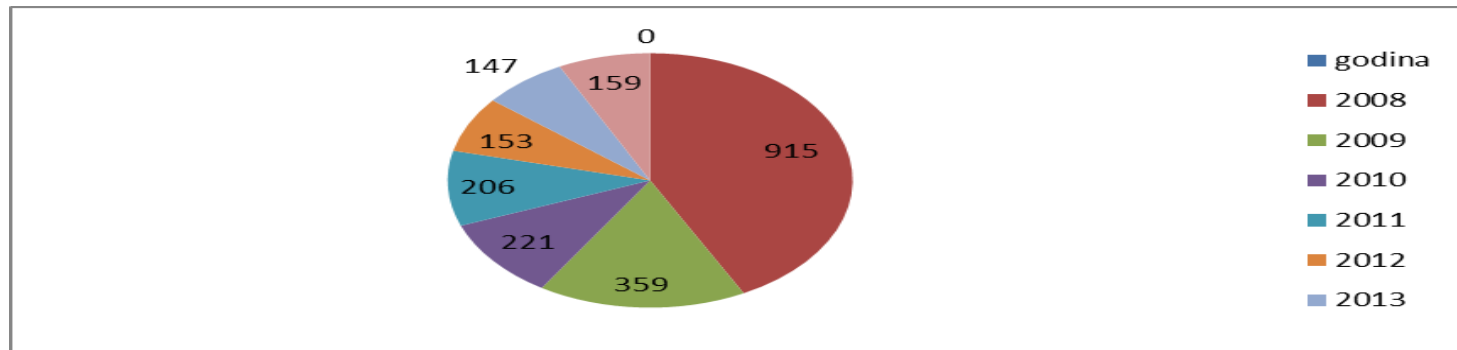
Tokom 2014. godine Zavod za intelektualnu svojinu je primio ukupno 159 zahtjeva za priznanje patenata i zahtjeva za upis proširenog evropskog patenta u Registar patenata, što ukazuje na porast za 8,16 % u odnosu 2013. godinu.

Broj zahtjeva kojima je stranka tražila da im se izda uvjerenje da njihovo pravo važi ili platila taksu održavanja na osnovu člana 3 i 17 Uredbe o obezbjeđivanju primjene prava iz oblasti intelektualne svojine od početka rada

Zavoda 28. 05. 2008. godine je 709, od kojih je u 2014. godini primljeno 33. Broj se, što je očekivati, smanjuje jer je 01.03.2010. godine stupio na snagu Sporazum između Vlade Crne Gore i Evropske patentne organizacije o proširenju evropskih patenata (Sporazuma o proširenju).

▪ **Broj primljenih zahtjeva po godinama:**

Godina	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Ukupno
Broj prijava	915	359	221	206	153	147	159	2174

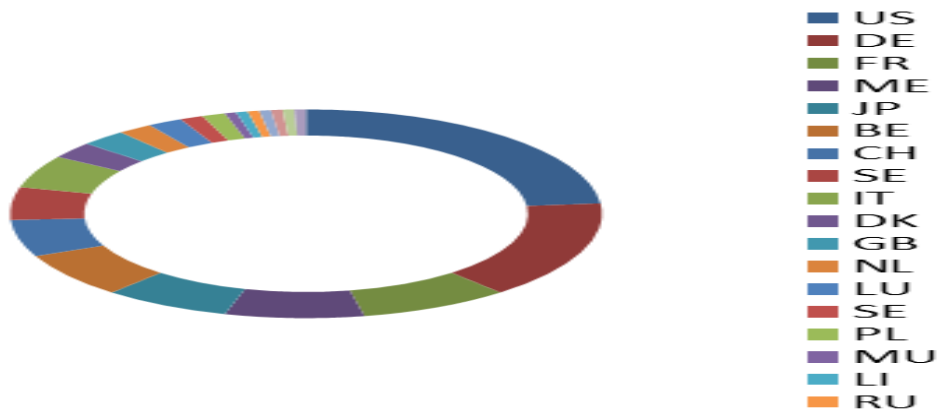
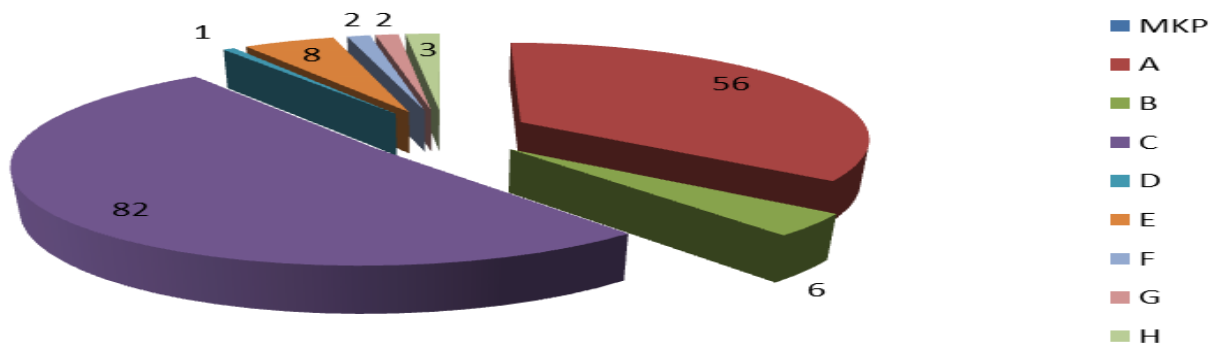

▪ **Tabelarni prikaz zahtjeva po vrsti i podnosiocima:**

2014	Broj	%	Vrsta podnosioca
Zahtjeva za priznanje patenta	13	8,18	Domaća fizička lica
Zahtjeva za upis proš. EP u Registar патената	146	91,82	Strana pravna lica
Ukupno zahtjeva	159		-

▪ **Patentne prijave i zahtjevi za upis proširenih EP u Registar патената po Međunarodnoj klasifikaciji патената (MKP), odnosno po tehničkim oblastima:**

Tehničke oblasti	MKP	Strani podn.	Domaći podn.	Ukupno
Tekuće životne potrebe	A	46	10	56
Obrada i prerada; Saobraćaj i transport	B	6	-	6
Hemija; Metalurgija	C	82	-	82
Tekstil; Papir	D	1	-	1
Građevinarstvo; rudarstvo	E	6	2	8
Mašinstvo; Osvjetljenje; Grijanje; Naoružnje; Miniranje	F	2	-	2
Fizika	G	2	-	2
Elektrotehnika	H	2	1	3
Svega patentnih prijava:	-	146	13	159

- Tabelarni prikaz primljenih zahtjeva u 2014. godini prema zemlji podnosioca zahtjeva:

Oznaka zemlje	Broj prijava	%
US	37	23,27
DE	24	15,09
FR	13	8,17
ME	12	7,54
JP	11	6,91
BE	11	6,91
CH	9	5,66
SE	8	5,03
IT	8	5,03
DK	4	2,51
GB	4	2,51
NL	3	1,88
LU	3	1,88
ES	2	1,25
PL	2	1,25
MU	1	0,62
LI	1	0,62
RU	1	0,62
IL	1	0,62

- Evropskih prijava u kojima je naznačena Crna Gora i za koje je plaćena taksa za proširenje od dana stupanja na Sporazuma o proširenju, od 01.03.2010. godine do 31. 12.2014. godine je **8.061**, a ukupan iznos uplaćene takse za proširenje je **604.575€**.
- Ukupno objavljeno prijava patenata koje ispunjavaju uslov za priznanje i proširenih evropskih patenata u Crnogorskom glasniku intelektualne svojine tokom 2014. godine:

Broj Glasnika	Nacionalnih patenata	Proširenih EP	Ukupno
Glasnik br. 14 – 20.04.2014. god.	10	107	117
Glasnik br. 15 – 20.09.2014. god.	13	79	92
Glasnik br. 16 – 20.12.2014. god.	4	57	61
Ukupno:	27	243	270

Ukupan broj predmeta po kojima je okončan postupak u 2014. godini, po svim osnovima je 306. Od ovog broja donijeto je:

- 244 Rješenja o upisu EP u Registar patenata;
- 29 Zaključaka kojima se obavještava stranka da je prijava uredna i da će biti objavljena što je u skladu sa članom 40 Zakona o patentima priznanje patenta;
- 28 Rješenja o prestanku prava;
- 2 Zaključka kojim se obustavlja postupak i
- 3 Zaključka kojim se odbacuje prijava.

I Ukupno akata 306

U postupku ispitivanja prijava za priznanje patenta i zahtjeva za upis proširenih evropskih patenata u Registar patenata urađeno je ukupno:

- 117 Poziva za uređenje;
- 29 Zaključaka kojima se poziva stranka da uplati troškove za štampanje patentnog spisa, ispravu i objavu;
- 196 Zaključaka kojim se poziva stranka da uplati troškove za štampanje patentnog spisa, ispravu i rješenje za upis proširenog EP u Registar patenata;
- 10 Zaključaka kojima se usvaja zahtjev za produženje roka za postupanje po pozivu za uređenje;
- 74 Zaključka kojim se poziva stranka da uplati troškove za štampanje patentnog spisa (za priznate patente za koji su klijenti dobili ispravu, a nijesu bili obezbijeđeni tehnički uslovi za izradu patentnog spisa);
- 4 Zaključka kojim se dozvoljava zamjena zahtjeva;
- 1 Zaključak kojim se dozvoljava prekid postupka;
- 270 Isprave o priznatom patentu;
- 13 Rješenja o upisu promjene u Registar prijava;
- 6 Odluka o povraćaju takse tokom postupka;
- 100 Prvih strana patentnog spisa o priznatom patentu;
- 3 Uvjerenja o pravu prvenstva;
- 1 Zaključak kojim se dozvoljava povraćaj u pređašnje stanje.

o II Ukupno 824

Ukupan broj I + II = 1.130

Autorska djela i predmeti srodnih prava:

- **U 2014. godini unesena su u evidenciju i deponovana autorskih djela i predmeti srodnih prava (ukupno 30):**
 - ✓ Autorskih djela 28
 - ✓ Predmeta srodnih prava 2

Statistički podaci za žigove i industrijski dizajn:

Žigovi

Ukupan broj prijava žigova uzetih u razmatranje u 2014. Godini	2973
Broj prijava za nacionalnu registraciju žigova uzetih u razmatranje u 2014. godini	917
Broj međunarodnih prijava deziniranih na Crnu Goru uzetih u razmatranje u 2014.godini	2056
UKUPAN BROJ IZRAĐENIH AKATA	3489

Pregled urađenih akata

Zaključci za objavu prijave žiga	924
Zaključci o ispunjenosti uslova za registraciju žiga	1129
Rješenja o djelimičnom i potpunoj registraciji žiga	763
Obavještenja i poziva o urednosti prijave i apsolutnim razlozima za odbijanje registracije	259
Rješenja o povraćaju u pređašnje stanje	17
Rješenja o odbijanju registracije po osnovu apsolutnih razloga	40
Rješenja o poništaju	2
Rješenje o nastavku postupka	1
Zaključaka o odbacivanju prijave	15
Zaključaka o obustavi-povlačenju postupka	83
Zaključaka o ograničenju spiska roba i usluga	4
Rješenja o promjenama u prijavi	53
Rješenja o upisu u registar, promjenama, obnovi važenja žiga, licenci, itd.	63
Zaključaka za produženje roka za odgovor na obavještenje	3
Rješenje o zamjeni nacionalne registracije međunarodnom	1
Odgovori strankama, trećim licima i izrade prezentacija	30

Međunarodni žigovi

Primljeno međunarodnih dezinacija	2334
Obnova	3648
Naknadnih dezinacija	628
UKUPNO	6610
Međunarodne prijave ZISCG-WIPO	
Primljeno zahtjeva	15
Poziva za uplatu taksi za međ. prijavu	15
Poslato zahtjeva	12
UKUPNO	27

Prigovor na registraciju žiga

U skladu sa članom 31 i članom 50a Zakona o žigu („Sl.list CG“, broj 72/10, 44/12 i 18/14), prigovor se može podnijeti na objavljenu nacionalnu prijavu žiga ili na međunarodno registrovani žig za teritoriju Crne Gore, na osnovu Madridskog aranžmana o međunarodnom registrovanju žigova, odnosno Protokola uz Madridski aranžman o međunarodnom registrovanju žigova.

Prigovor na nacionalnu i međunarodnu registraciju žiga

Broj razmatranih prigovora	53
Ukupan broj odluka po prigovorima	27 (za tri predmeta donijete su po dvije odluke)
Broj odluka na koje je izjavljena žalba drugostepenom organu	4
Broj potvrđenih odluka od strane drugostepenog organa	4
Broj prigovora u postupku	30 (od kojih se za 21 prigovor čeka izjašnjenje suprotne strane u postupku)

Industrijski dizajn

Ukupno izrađenih akata	48
Rješenja o registraciji	1
Zaključci-pozivi za plaćanje takse za sticanje prava	1
Zaključci o produženju roka za postupanje	1
Rješenja o obnovi zaštite prava	14
Ostali pravni akti (pozivi, obavještenja)	31

SEKTOR ZA INFORMACIONE USLUGE I REGISRE

1. INFORMACIONE USLUGE

Realizovane aktivnosti:

- Izrada i realizacija projektne dokumentacije koja se odnosi na Tehničke aspekte žigovne baze (Technical Aspects and Data Analysis – TMview), na rokove i uslove realizacije projekta (Integration and set-up estimation – TMview);
- Centralni index;
- Realizovano i implementirano TMclass;
- Realizovano 85% predviđenih uslova iz Ugovora o saradnji na projektu TMview;
- Izrada web aplikativnog software za dizajn koji omogućuje pretraživanje on-line dizajn baze podataka;
- Projekat iz Ugovora o saradnji Zavoda sa i EPO-om - Nacionalnog patentnog registra. Nacrt Tehničkog plana primjene nam je dostavljen na izjašnjavanje, na koji smo dali komentar, I čeka se usvoje konačne verzije;
- Elektonsko evidentiranje uplaćenih taksi za održavanje patenata, za izdavanje isprava kao i naknade za štampanje patentnih spisa u Registar patenata;
- Unošenje žigova u Registar žigova prenešenih prava iz Srbije koji su skenirani i čije su klase pridružene bazi;
- Unošenje promjene imena, promjene imena i adrese kao i prenosa prava priznatih žigova u Registar žigova;
- Priprema podataka za štampanje patentnih spisa kao i izdavanje isprava za patentne spise;
- Predaja patentnih spisa i rad sa strankama vezan za status patentnog spisa;
- Redovna komunikacija sa strankama oko statusa žigova i patenata;
- Registrovanje nacionalnih žigova i izdavanje rješenja nakon uplaćenih taksi;
- Pretraživanje međunarodne baze žigova ROMARIN za potrebe slanja dopisa;
- Digitalno skeniranje (kompletne) patentne dokumentacije, kao uslov za prenos podataka u novu data bazu, u trenutku formiranja iste po osnovu Bilateralnog plana kooperacije;
- Na osnovu dogovora između EPO-a i Zavoda počela je realizacija slanja naših podataka konvertovanih u XML fajl, preko FTP servera. Takođe, XML fajl - sistem se koristi za unos, promjene i realizaciju unosa podataka Zavoda u data bazu (postojeći acces);
- Instalacija i održavanje informacionog sistema za evropske patente;
- Održavanje i Update-ovanje WEB SAJTA i održavanje servera Zavoda (WEB SERVER, DATABASE SERVER I DOMEN KONTROLER);
- Održavanje I BACKUP baze podataka za žig, dizajn, patent, autorsko i srodna prava i pisarnice (baze za upravni i neupravni postupak);
- Nabavljeni hardware:U cilju modernizacije opreme Zavoda, u okviru saradnje sa EPO-m.

Pregled obrađenih predmeta:

Ukupno obrađenih rešenja 2006.

Ostalo se odnosina:

- 641 zahtjev za priznanje žigova
- 1340 žigova upisanih u registar
- 126 odštampanih isprava
- 465 registarskih brojeva unešeno u registar patenata

2. IZDAVAČKA DJELATNOST

U ovom periodu pripremljeni su i objavljeni 14, 15 i 16-ti broj Crnogorskog glasnik za intelektualnu svojinu Crne Gore. Obim posla najilustrativnije se iskazuje kroz broj stranica sva tri glasnik, ukupno 2.598 stranica. Pored zakonom propisanih podataka koji se odnose na zaštitu prava intelektualne svojine, a sadržani su u službenim glasnicima Zavoda, pripremani su i objavljeni međunarodni propisi iz ove oblasti, kao i autorski tekstovi koji doprinose afirmaciji zaštite intelektualne svojine svojine u crnogorskoj javnosti.

3. MEĐUNARODNA SARADNJA

Zavod za intelektualnu svojinu Crne Gore nastavlja redovnu i intenzivnu saradnju sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu (WIPO) i Evropskim zavodom za patente (EPO). Zavod je uspostavio bilateralnu saradnju sa Zavodom za harmonizaciju unutrašnjeg tržišta EU žigova i dizajna (OHIM), kao i sa Zavodom za intelektualnu svojinu Republike Irske. Zavod je bio glavni korisnik, zajedno sa drugim institucijama iz crnogorskog sistema sprovođenja prava intelektualne svojine, Twinning Light projekta "Unaprijeđenje zaštite prava intelektualne svojine u Crnoj Gori". Zavod je koristio podršku iz okvira TAIEX-a (Instrumenta EC za tehničku pomoć i razmjenu informacija). Predstavnici Zavoda učestvovali su na međunarodnim događajima iz oblasti zaštite prava intelektualne svojine.

I Saradnja sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu - WIPO-om

Saradnja sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu (WIPO) odvija se na osnovu Plana saradnje između WIPO-a i Crne Gore, gdje Zavod za intelektualnu svojinu Crne Gore ima glavnu ulogu. Saradnja se ostvaruje kroz konkretne dogovore sa gospodinom Michalom Svantnerom, direktorom Sektora za zemlje u tranziciji i razvijene zemlje (TDC), kao i sa šeficom Odsjeka za centralno evropske i baltičke zemlje (CEBS) i dr. Učešće predstavnika Zavoda u radu tijela WIPO-a, u 2014. godini, obilježila je kvalitetna saradnja u okviru CEBS grupe, kao i intenziviranje praćenja rada WIPO od strane predstavnika Stalne Misije Crne Gore pri UN u Ženevi, ambasadora Crne Gore.

Predstavnici zavoda učestvovali su na 54. Seriji zasjedanja skupština država članica WIPO-a, koja je održana u Ženevi. Predstavnici Zavoda učestvovali su na 20. zasjedanju Stalnog komiteta o patentnom pravu, na Međunarodnoj konferenciji o oznakama geografskog porijekla, održana je u Podgorici, na Seminaru "Zaštita prava intelektualne svojine za mala i srednja preduzeća", u organizaciji Direkcije za mala i srednja preduzeća, Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore, u saradnji sa WIPO-om, održan je u Podgorici (septembar), na Sub-regionalnoj radionici o komercijalizaciji intelektualne svojine, na Regionalnoj konferenciji o kolektivnim organizacijama za zaštitu autorskog i srodnih prava, kao i ostvarili studijske posjete relevantnim zavodima za intelektualnu svojinu.

II Saradnja sa Evropskim patentnim zavodom

Saradnja sa EPO-om odvijala se na osnovu Plana bilateralne saradnje 2014. – 2015. usaglašene između Zavoda i EPO-a, i ista se efektira kroz:

- Organizovanje osnovne i specijalističke obuke za osoblje Zavoda;
- Izradu odgovarajuće dokumentacije koja se odnosi na informacije o patentima;
- Izradu oficijelnih publikacija Zavoda iz oblasti patenata;
- Modernizaciju informacionog sistema za patente;
- Instaliranje sistema obrade podataka za patentnu proceduru;
- Doniranje informacione opreme.

1. Predstavnici Zavoda učestvovali su na: Sastanku kontakt osoba sa EPO Akademijom i Informativnom danu o saradnji EPO-a sa državama članicama i ne-članicama EPO-a, na Bazičnom seminaru o patentima, na temu "Patentno pretraživanje za početnike" u Beču, na 79. Sastanku Komiteta za tehničku i operativnu podršku (TOSC) EPO-a, u Hagu; 44. sastanku Komiteta za patentno pravo (PL) EPO-a, u Minhenu; 142. sastanku Administrativnog odbora EPO-a, koji je održan u Minhenu; 80. sastanku TOSC komiteta EPO-a, koji je održan u Minhenu; 141. sastanku Administrativnog odbora EPO-a, u Minhenu; 16. Sajmu biznisa u Budvi Zavod je dobio Nagradu Sajma za izlagački nastup; 8. godišnjem sastanku država članica i ne-članica EPO-a, koji je održan na Kritu; 140. Sastanku Administrativnog odbora EPO-a, u Hagu; Sajmu poljoprivrede u Novom Sadu, na PATLIB konferenciji, koja je održana u Istanbulu.
2. Predstavnici Zavoda učestvovali su na: Seminaru na temu „Radionica o borbi protiv Falsifikovanih lijekova“ u organizaciji Agencije za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore i učešće u pripremi prezentacije „Zaštita patenata i žigova u farmaceutskoj industriji“; Seminaru na temu „IPR management and opportunities“, za koji je pripremljena prezentacija „Patentni sistem u Crnoj Gori“; seminaru "Evropski patenti – najbolje prakse", svi organizovani u Podgorici.
3. Predstavnici Zavoda učestvovala su na Obuci za menadžment, u Minhenu i studijskoj posjeti Zavodu za patente i žigove Republike Češke, u Pragu.

III Zavod je uspostavio saradnju sa OHIM-om, na osnovu Memoranduma o razumijevanju, koji je potpisan 20. februara 2014. god.:

1. Održane su tri video konferencije na kojima su dogovoreni detalji u vezi sa predstojećim aktivnostima na uspostavljanju baze podataka TMView i Tmclass;
2. Direktor Zavoda imao je sastanak sa predsjednikom OHIM-a, gospodinom Antonio Campinos-om, u Ženevi (septembra), tokom koga su dogovorene predstojeće aktivnosti iz okvira realizacije Memoranduma o razumijevanju;
3. Predstavnik Zavoda učestvovao je na Seminaru o žigovima i dizajnim, koji je održan u Alikanteu, u OHIM-u (septembra – oktobra);
4. Aktiviran je Tmclass, 20. oktobra 2014. god. - online baza podataka roba i usluga (klasifikovanih po Ničanskoj klasifikaciji). Tmclass sada broji 41 zavod, uključujući OHIM i WIPO, i omogućava korisnicima pretraživanje termina na 31 jeziku, uključujući i crnogorski;
5. Zavod i OHIM usaglasili su tekst Ugovora o realizaciji projekta saradnje TMview, koji je potpisan, putem razmjene poštom, 23. decembra 2014. godine.

IV *Twining Light* projekat "Unaprijeđenje zaštite prava intelektualne svojine u Crnoj Gori" (IPA 2012)

Twining light projekat "Unaprijeđenje zaštite prava intelektualne svojine u Crnoj Gori" počeo je 16. aprila 2014. god.. Ceremonija otvaranja projekta održana je 29. aprila 2014. god. u EU Info Centru u Podgorici, na kojoj su govorili g. Andre Lys, direktor Sektora saradnje, Delegacija EU u Crnoj Gori; g. Novak Adžić, direktor Zavoda i g. Kenneth Wright, lider projekta. Za potrebe početka projekta i ceremonije otvaranja, urađena je brošura koja sadrži osnovne podatke o projektu, na crnogorskom i engleskom jeziku. Glavni cilj projekta je poboljšanje koordinacije između institucija za sprovođenje prava IS u Crnoj Gori. Realizacija ovog projekta omogućila je osoblju Zavoda da pohađa seminare i obuke tipa "obuka na licu mjesta" kroz koje su stekli nova znanja koja će im biti od koristi u budućem radu; da učestvuje u kampanji podizanja svijesti javnosti o značaju zaštite prava intelektualne svojine, kao i da predstavnici Zavoda budu članovi Delegacije Crne Gore u studijskoj posjeti Danskoj, tokom koje su posjetili paralelne institucije iz danskog sistema zaštite i sprovođenja prava intelektualne svojine.

U okviru realizacije ovog projekta, osoblje Zavoda učestvovalo je u sljedećim projektnim aktivnostima: Seminaru za sudije Privrednog, Upravnog, Apelacionog i osnovnih sudova, koji je održan u Podgorici; Seminar o žigovima za službenike Zavoda koji rade na predmetima žigova; Seminaru za Tržišnu inspekciju, gdje su imali prezentaciju o žigovima i dizajnu; Seminaru "Krivični aspekt prava intelektualne svojine", gdje su imali dvije prezentacije: o industrijskoj svojini i autorskom i srodnim pravima; seminar za službenike Zavoda, organizovani u Podgorici.

Predstavnici Zavoda, zajedno sa još 9 predstavnika crnogorskih institucija iz oblasti sprovođenja prava intelektualne svojine, učestvovali su u studijskoj posjeti Danskoj, u Kopenhagenu.

Zavod, zajedno sa drugim korisnicima projekta, uradio je kampanju podizanja svijesti javnosti u okviru koje je izrađeno saopštenje pod nazivom "Kontrola legalnosti korištenja softvera kod poslovnih subjekata", koje je 07.11.2014. god. objavljeno u štampanim medijima: Pobjedi, Dnevnim novinama i Danu, a postavljeno je i na portalima Analitika, Vijesti, CDM-a i Pobjede, kao i na web sajtu Zavoda.

Zavod, Tržišna inspekcija i Uprava carina organizovali su kampanju pod nazivom "Falsifikati koštaju više – kupujem originale", koja je održana u **Mall of Montenegro**, 10. decembra 2014. godine, od 12 do 14 časova, tokom koje su informisali građane o koristima zaštite prava Industrijske svojine i upozorili ih koje štetne efekte po njih, najviše po njihovo zdravlje, može imati kupovina i konzumiranje falsifikovanih proizvoda, odnosno proizvoda koji se neovlašteno distribuiraju na tržištu.

Završna konferencija Twining light projekta "Unaprijeđenje zaštite prava intelektualne svojine u Crnoj Gori" održana je u Podgorici, u EU Info centru, 4. decembra 2014. god., u organizaciji Delegacije EU u Crnoj Gori i Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore.

V Iz okvira tehničke pomoći **TAIEX**, u periodu 23 – 27. juna 2014. god., u Zavodu je boravila gospođa Vesela Venišnik, ekspert za žigove, koja je osoblju Zavoda pružila značajnu obuku u oblasti žigova, putem davanja savjeta i preporuka kako riješiti slučajeve iz prakse, kao i kroz upoznavanje sa najnovijim trendovima u ovoj značajnoj oblasti.

VI *Bilateralna saradnja sa zavodima za intelektualnu svojinu iz Evrope*

1. Delegacija Zavoda, na čelu sa direktorom, boravila je u posjeti Zavodu za intelektualnu svojinu Republike Irske, u Dublinu (24-26. februar), tokom koje su razmijenjena iskustva i prakse.

VII *Učešće u obukama koje se organizuju izvan tekućih projekata*

1. Seminaru "Korištenje Interneta i sprovođenje prava intelektualne svojine – administrativni, civilni i krivični izazovi", u organizaciji ReSPA-e (Regionalne škole za državnu administraciju), koji je održan u Danilovgradu (februara);

2. Seminaru "Menadžment i mogućnosti u oblasti zaštite prava intelektualne svojine", koji je održan na Elektrotehničkom fakultetu Univerziteta Crne Gora, u okviru realizacije projekta "Stimulisanje inovacija baziranih na istraživanju za e-Montenegro" (Fore-Mont) (septembar), gdje su imali prezentaciju na temu "Pravni okvir za zaštitu prava intelektualne svojine u Crnoj Gori".

VIII Učešće na međunarodnim događajima

1. Delegacija Zavoda, na čelu sa direktorom, učestvovala je na Međunarodnoj konferenciji "Industrijski dizajni: Prošlost, sadašnjost i budućnost", koja je održana u Moskvi (april). Konferenciju je organizovao Federalni zavod za intelektualnu svojinu Rusije (ROSPATENT), u saradnji sa WIPO-om i OHIM-om, povodom 150. godišnjice prvog Zakona o dizajnu Rusije. Ova konferencija održana je u sklopu proslave dana intelektualne svojine.;
2. Direktor Zavoda, sa saradnicima, prisustvovao je Ceremoniji dodjele nagrada evropskim pronalazačima, koja je održana u Berlinu. Ovaj prestižni događaj, koji je EPO organizovao 9-ti put, okupio je najznačajnije pronalazače iz Evrope i svijeta, predstavnike akademske zajednice, visoke ličnosti iz oblasti intelektualne svojine, kao i zvaničnike Vlade Njemačke;
3. Direktor Zavoda, sa saradnicima, učestvovao je na međunarodnoj konferenciji "Zaštita prava industrijske svojine u Evropi", koja je održana u Pragu. Konferenciju je organizovao Zavod za industrijsku svojinu Republike Češke, u saradnji sa WIPO-om, EPO-om, OHIM-om, pod pokroviteljstvom predsjednika Republike Češke, gospodina Miloša Zemana.
4. Predstavnik Zavoda učestvovalo na Međunarodnoj konferenciji "Regionalni i EU izazovi intelektualnog vlasništva" u Sarajevu. Tema - Regionalni i EU izazovi u oblasti intelektualne svojine.
5. Predstavnik Zavoda učestvovala na Radionici "Multicountry Workshop on the enforcement intellectual property rights" u Tirani;

EVROPSKE INTEGRACIJE

U 2014. godini predstavnici Zavoda u Radnoj grupi nastavili su rad na ispunjavanju obaveza vezanih za Poglavlje 07 – Intelektualna svojina, od čega je bitno izdvojiti sljedeće:

1. Učešće u pripremi i izradi Priloga za Pododbor za unutrašnje tržište i konkurenciju, u saradnji sa institucijama nadležnim za njegovo sprovođenje, kao i Ministarstvom ekonomije;
1. Učešće na sastanku Radne grupe (februar i novembra) u pripremi izlaganja šefa Radne grupe na sastanku RG 7;
2. Učešće u Debati na temu Poglavlje 7 – Pravo Intelektualne svojine, u Podgorici (mart);
3. 31. marta 2014. godine U Briselu održana druga Međuvladina konferencija na zamjeničkom nivou, na njoj su otvoreni pregovori u poglavlju 7 (Pravo intelektualne svojine), kojoj su prisustvovali predstavnici Zavoda;
4. Održana Video konferencija za Poglavlje 7 - Intelektualna svojina o završnim mjerilima za privremeno zatvaranje Poglavlja (juna), u Podgorici, između Evropske Komisije i nadležnih članova RG 7;
5. Izrada priloga Izvještaja EK o napretku za period 01. april. - 01- novembar. 2014.;
6. Priprema Priloga Izvještaja o napretku Crne Gore za period 01.septembra 2013 - 01. Aprila 2014., za oblast industrijske svojine;
7. Učešće u radu Komisije za evropske integracije;

STRATEGIJA INTELEKTUALNE SVOJINE CRNE GORE ZA PERIOD 2012-2015.

Ova strategija urađena je u saradnji sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu i odnosi se na period 2012. do 2015. godine. Strategija ima za cilj da, shodno dostignutom nivou razvoja intelektualne svojine u Crnoj Gori i potrebi daljeg usavršavanja modela uspješne i konkurentne privrede, opredijeli dalje pravce djelovanja i mobilize sve segmente društva na valorizaciji benefita koje pruža ovaj segment društvenih aktivnosti. Ciljevi strategije su: unaprijeđeno sprovođenje prava intelektualne svojine; povećani ekonomski rast kroz djelotvornu upotrebu intelektualne svojine; poboljšane metode sticanja i upravljanja intelektualnom svojinom; bolje razumijevanje upotrebe i vrijednosti intelektualne svojine od strane preduzeća i javnosti, kao i važnosti sprovođenja prava intelektualne svojine; unaprijeđivanje i modernizacija informacionih sistema u pogledu pitanja intelektualne svojine.

Glavne institucije odgovorne za pitanja koja se odnose na intelektualnu svojinu su: Ministarstvo ekonomije, Zavod za intelektualnu svojinu, Uprava carina, Uprava za inspekcijske poslove - Tržišna inspekcija, Sudovi, Tužilaštvo, Uprava policije, Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, Ministarstvo nauke i dr.

Očekivani rezultati ove strategije su: konsolidovanje okvira za intelektualnu svojinu; unaprijeđivanje institucionalnih kapaciteta; efikasnija upotreba intelektualne svojine od strane preduzeća; promocija inovacija i promovisanje kulture intelektualne svojine u društvu.

Strategija se sprovodi kroz akcioni plan.

Izveštaj o sprovođenju Akcionog plana Nacionalne strategije intelektualne svojine 2012-2015, koji Radna grupa priprema dva puta godišnje, sadrži podatke o sprovođenju aktivnosti iz Akcionog plana, a naročito:

Saradnji u oblasti intelektualne svojine sa međunarodnim i institucijama drugih zemalja, posebno sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu, Evropskom patentnom organizacijom, bilateralnoj saradnji; Saradnji iz okvira različitih projekata; Podatke o sprovođenju kampanji o podizanju svijesti javnosti o značaju intelektualne svojine; Statističkim podacima vezanim za podnijete prijave pred Zavodom za intelektualnu svojinu; Saradnji između institucija uključenih u sprovođenja prava intelektualne svojine; Jačanju administrativnih kapaciteta (između ostalog povećanje broja zaposlenih, IT alati, obavljene obuke).

Ostale važne aktivnosti:

- Izlaganje o intelektualnoj svojini u Crnoj Gori, na prvom sastanku Mješovitog komiteta za primjenu Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i EFTA zemalja, u Podgorici (april);
- Učešće u pripremi mišljenja Zavoda, povodom predloženog teksta Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva ekonomije Crne Gore i Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu – WIPO;
- Učešće direktora Zavoda na Miločerskom Razvojni forum 2014., na temu „Inovacije i razvoj“, u organizaciji Društva ekonomista i menadžera Crne Gore, (septembra);
- Priprema stručnog mišljenja - instrukcije za Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija za zastupanje stava Crne Gore na zasijedanju Radne grupe Lisabonskog sistema i Pripremnog komiteta za reviziju Lisabonskog aranžmana.

SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE I FINANSIJE

Opšti poslovi

- Stalan posao vezan za ostvarivanje prava iz radnih odnosa, u odnosu na prava i dužnosti zaposlenih;
- Aktivnosti koje proizilaze iz Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Sl.list CG“, br.39/2011, 50/211 i 66/2012) pripremila;
- Aktivnosti u skladu sa Zakonom o obligacionim odnosima („Sl.list CG“ br. 47/2008 i 4/2011);
- Aktivnosti skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku (Sl.list RCG br. 60/03 i 32/2011);
- Aktivnosti u skladu sa Zakonom o statistici i statističkom sistemu Crne Gore („Sl.list CG“ br.18/2012) pripremila „Mjesečne izvještaje o zaposlenima i zarada zaposlenih“ za svaki mjesec pojedinačno, kao i dva polugodišnja izvještaja.
- U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama (Sl.list CG br.42/2011) urađen je Izvještaj o ostvarenju plana javnih nabavki Zavoda za 2013. godinu i donesen Plan javnih nabavki za 2014. godinu, i sprovela sljedeće postupke javnih nabavki:

Nabavka goriva (rashodi za gorivo)- šoping metoda;

Nabavka komunikacionih usluga- šoping metoda;

Nabavka usluga vazdušnog prevoza- šoping metoda;

Nabavka administrativnog materijala- šoping metoda;

Javne nabavke -neposrednim sporazumom.

Uradila evidenciju postupaka javnih nabavki: Obrazac B - za podnošenje podataka o dodijeljenim javnim nabavkama male vrijednosti (šoping) i Obrazac C - za podnošenje podataka o dodijeljenim javnim nabavkama primjenom neposrednog sporazuma.

Obavljen je godišnji popis imovine Zavoda u skladu zakonom, popunjeni i obrađeni zakonom precizirani obrasci koji se odnose na popis osnovnih sredstava i primjerci dostavljeni Upravi za imovinu Crne Gore i Državnoj revizorskoj ustanovi.

Ostvarena je saradnja sa nevladinim organizacija (NVO sektor), urađen Izvještaj o saradnji sa NVO sektorom za 2013. godinu i za prvih 6 mjeseci 2014. godine.

U skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama (Sl.list CG br.44/2012) omogućen je pristup svim zainteresovanim subjektima istim, i u tom smislu pripremila sljedeće:

Rješenja kojima je odobren pristup traženim informacijama – 2 rješenja;

Rješenja kojim je odbijen zahtjev za pristup informacijama, iz razloga što tražene informacije nijesu bile u posjedu Zavoda – 3 rješenja;

Rješenje o djelimičnom pristupu informacijama – 2 rješenje;

Obavještenje o javno objavljenoj informaciji – 1 obavještenje.

Saradnja sa Upravom za kadrove - Praćenje seminara, radionica, i sl.

Unos, kontrola, obrada i praćenje podataka o zaposlenim u Kadrovskom informacionom sistemu (KIS-u).

Aktivnosti na izradi Plana integriteta po fazama u skladu sa uputstvima Uprave za antikorupcijsku inicijativu;

Nadzor nad razgledanjem spisa predmeta i fotokopiranje istih shodno Zakonu o opštem upravnom postupku („Sl. list CG“, broj 60/2003 i „Sl. list CG“, broj 32/2011).

Obrada opštih akata iz oblasti industrijske svojine: sačinjavanje službenih zabilješki; dopisa; izvještaja o zaduženim pravima intelektualne svojine, saradnja sa strankama itd.

- Tokom godine vršena je svakodnevna aktivnost na prijemu podnesaka i akata, razvrstavanju i evidentiranju istih u Evidencione (Elektronske) knjige, dostavljanje u rad preko internih dostavnih knjiga, otpremanje pošte, zavodjenje akata, arhiviranje predmeta, te predaje akata zastupnicima. U evidencionim knjigama, za naznačeni period, uvedeno je: 15.100 dokumenata, i to:

Upravna pošta: ulaz dokumenata – 6.262

izlaz dokumenata – 7.831

Neupravna pošta: ulaz dokumenata – 461

izlaz dokumenata – 546

- Kroz elektronske interne knjige samostalni savjetnici su zadužili sa 1836 predmeta (prijave nacionalnih žigova, prenijeta priznata prava iz oblasti žiga i promet prava);
- Otvoreni predmeti i utvrđen datum podnošenja prijave žiga, počev od Ž-2014-1 zaključno sa brojem prijave: Ž-2014-641;
- Otvoreni predmeti iz oblasti patenta, počev od P-2014-1 zaključno sa brojem prijave: P-2014-159;
- Otvoreni predmeti iz oblasti autorskog prava, počev od A-2014-1 zaključno sa brojem prijave: A-2014-30;
- Otvoreni predmeti iz oblasti industrijskog dizajna, počev od D-2014-1 zaključno sa brojem prijave: D-2014-12;
- Odštampano 510 pretraga izvršenih u Nacionalnom registru;
- Mjesečni izvještaji uplata taksi, odnosno:
 - Fotokopiranje (po potrebi) i selektiranje uplatnica – dokaza o uplati potrebnih taksi za registraciju i održavanje prava intelektualne svojine (žig, patent, dizajn i autorsko pravo)
 - Razvrstavanje i obračunavanje istih pojedinačno po pravima industrijske svojine i to na dnevnom, odnosno mjesečnom nivou;
- Vođenje evidencije prisutnosti zaposlenih;
- Pretrage elektronskih access baza na dnevnom nivou;
- Raspoređivanje 15.100 dokumenata.

b) Finansije

I U oblasti uređenja finansijskog upravljanja i kontrole, u Zavodu je, shodno zakonskoj obavezi, ažurirana knjiga Finansijsko upravljanje i kontrola (FMC) i Pravilnik internih procedura i ostale dokumentacije. Zavod je formalizovao okvir za FMC u interna pravila i procedure, koji pružaju usmjerenje za zaposlene po ključnim pitanjima.

II Zavod je u 2014. godini prihodovao u korist Budžeta Crne Gore po osnovu:

- Naplaćenih administrativnih taksi za obavljene usluge **323.250,40 €**,
- Naknade posebnih troškova postupka koji vodi Zavod i naknada za pružene informacione usluge **49.421,00 €**,
- Udjela Crne Gore u podjeli suplementarnih i komplementarnih kontribucija, a u vezi sa Madridskim sporazumim o međunarodnoj registraciji oznaka i Protokola koji se odnosi na taj sporazum i zajedničke odredbe Haškog sporazuma **692.290,68 €**.
- Primjene Sporazuma sa Evropskom patentnom organizacijom o proširenju Evropskog patenta (Sporazum o proširenju) **205.479,00 €**.

Ukupno ostvareni prihod Zavoda u korist Budžeta Crne Gore u 2014. godini, po navedenim osnovama, iznosi: **1.270.441,08 €**.

Budžet Zavoda za 2014. godinu iznosio je **314.208,34 €**, i isti je realizovan u iznosu od **311.826,44 €**, ili **99,24 %**. Ukupni rashodi Zavoda u 2014. godini iznose **301.885,23 €**, što je 23 % ispod ostvarenog prihoda Zavoda, za isti period, po osnovu naplaćenih administrativnih taksi za obavljene usluge i po osnovu naknada posebnih troškova postupka koji vodi Zavod za pružene informacione usluge, u iznosu od **372.671,04 €**.

Zavod je ostvario ukupan rihod u korist Budžeta Crne Gore u 2014. godini, po svim navedenim osnovama, ukupno **1.270.441,08 €**, što je 4,08 puta više od iznosa ostvarenih rashoda Zavoda u istom periodu.

IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2014. GODINU

Mart, 2015.

1. UVOD

Osnovu metrološkog sistema u Crnoj Gori predstavlja Zavod za metrologiju koji je osnovala Vlada Crne Gore 14. septembra 2006. godine. Zavod za metrologiju uspostavlja, održava i razvija jedinstveni nacionalni metrološki sistem u Crnoj Gori i doprinosi stvaranju tehničkih preduslova za pristup na međunarodno tržište roba i usluga. Reformisanje metrološke infrastrukture naslijeđene iz Državne zajednice Srbije i Crne Gore, kao i izmjena legislative i usklađivanje sa zakonodavstvom Evropske Unije, predstavljaju aktivnosti koje se kontinuirano sprovode u Crnoj Gori.

Izveštaj o radu Zavoda za metrologiju za 2014. godinu, sadrži informacije o kompleksnim aktivnostima koje su sprovedene u cilju:

- obezbjeđenja metrološke sljedivosti na teritoriji Crne Gore;
- ostvarivanja, čuvanja, održavanja i usavršavanja etalona Crne Gore;
- uspješnog učestvovanja u međulaboratorijskim poređenjima;
- akreditovanja laboratorija Zavoda;
- kontrole zakonskih mjerila koja treba da garantuju korektne rezultate mjerenja koja utiču na transparentnost ekonomskih transakcija, zdravlje i bezbjednost;
- sprovođenja kalibracije etalona i mjerila;
- kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- pripreme stručne osnove za izradu nacрта propisa iz oblasti metrologije, kao i kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- predstavljanja Crne Gore u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama;
- predstavljanja Crne Gore u međunarodnim i regionalnim organizacijama u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- obezbjeđenja informacija iz oblasti metrologije i kontrole predmeta od dragocjenih metala u Crnoj Gori;
- kao i o drugim aktivnostima u 2014. godini, koje su obilježile rad Zavoda za metrologiju.

U Izveštaju o radu za 2014. godinu, predstavljena je i djelatnost i organizaciona struktura Zavoda za metrologiju, struktura zaposlenih, razvoj metroloških laboratorija, učešće u međunarodnim i regionalnim projektima itd.

2. DJELATNOST ZAVODA ZA METROLOGIJU

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, br. 05/12, 25/12, 61/12, 20/13 i 17/14) definisano je da Zavod za metrologiju vrši poslove koji se odnose na: obezbjeđenje primjene sistema zakonskih mjernih jedinica; ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje etalona Crne Gore; obezbjeđenje metrološke sljedivosti za laboratorije za etaloniranje, kao i za ispitne i kontrolne laboratorije; organizovanje djelatnosti etaloniranja (kalibracije); ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa metrološkim zahtjevima; davanje stručnog mišljenja za ovlašćivanje laboratorija za ovjeravanje mjerila; predstavljanje Crne Gore u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama i uspostavljanje saradnje u oblasti metrologije; kontrolu predmeta od dragocjenih metala, kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

Zavod za metrologiju u okviru svoje nadležnosti sprovodi aktivnosti u cilju ispunjavanja člana 77 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih članica sa jedne strane i Crne Gore, sa druge strane.

3. ORGANIZACIONA STRUKTURA ZAVODA ZA METROLOGIJU I ZAPOSLENI

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju, koji je Vlada Crne Gore utvrdila na sjednici od 31. jula 2014. godine, utvrđena je unutrašnja organizacija i sistematizacija službeničkih i namješteničkih mjesta. Unutrašnje organizacione jedinice Zavoda su:

- Sektor za metrološku sljedivost i državne etalone
- Sektor za ovjeravanje mjerila
- Odjeljenje za dragocene metale
- Služba za opšte poslove, finansije i informacioni sistem.

Van organizacionih jedinica obavljaju se poslovi koji se odnose na uspostavljanje, održavanje i unaprjeđenje sistema kvaliteta.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju sistematizovana su radna mjesta za ukupno 39 izvršioaca uključujući i direktora Zavoda. Ukupan broj zaposlenih u Zavodu za metrologiju iznosio je 32 na dan 31.12.2014. godine.

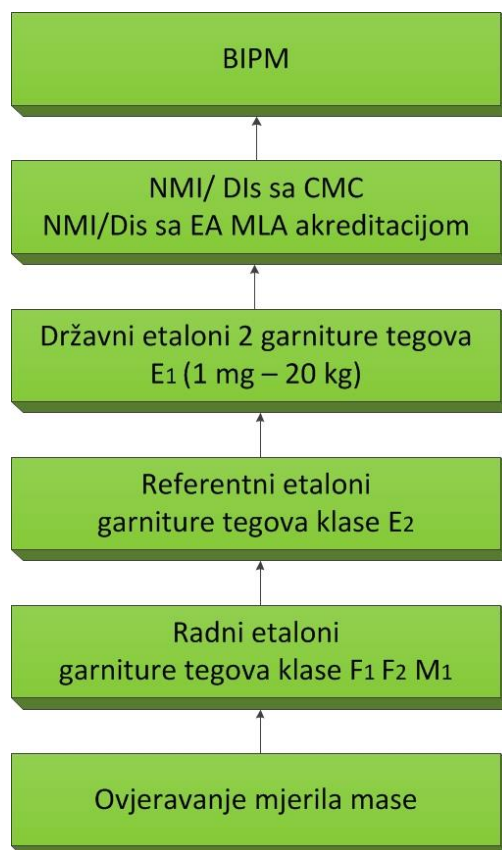
4. METROLOŠKI LANAC SLJEDIVOSTI U CRNOJ GORI

U okviru Sektora za metrološku sljedivost i državne etalone uspostavljene su i razvijaju se nacionalne kalibracione laboratorije: Laboratorija za masu, Laboratorija za velike mase, Laboratorija za dužinu, Laboratorija za pritisak, Laboratorija za temperaturu, Laboratorija za električnu snagu, Laboratorija za električne veličine, Laboratorija za vrijeme i frekvenciju, Laboratorija za male zapremine i Laboratorija za velike zapremine.

Najvažnija uloga metroloških laboratorija Zavoda je uspostavljanje i održavanje metrološke sljedivosti u Crnoj Gori. Nakon proglašenja nezavisnosti Crne Gore 2006. godine, u Zavodu za mere i dragocene metale u Srbiji, zadržana je etalonska baza prethodne zajedničke države, što je značilo prekid sljedivosti u Crnoj Gori. Usljedile su aktivnosti za rješavanje nastalog problema. Prvo je uspostavljen metrološki lanac sljedivosti u oblasti mase i dužine. U periodu od 2008. do 2011. godine, upotrebljavani su sekundarni i radni etalone iz oblasti električnih veličina, metrologije pritiska, temperature, metrologije dužine i visoke frekvencije, koje je Zavod za metrologiju preuzeo od metroloških vojnih laboratorija u toku 2007. godine.

Metrološki lanac sljedivosti u Crnoj Gori u oblasti mase, dužine, temperature, pritiska, zapremine, električnih veličina, kao i vremena i frekvencije bazira se na opremi koja je isporučena Zavodu za metrologiju u okviru programa IPA 2007: *Razvoj infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori*, programa IPA 2011: *Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije u Crnoj Gori*, kao i opremi koju je obezbijedio Zavod iz sopstvenih sredstava. Kalibracija etalona Zavoda za metrologiju se vrši laboratorijama nacionalnih metroloških instituta ili ovlašćenih instituta (EURAMET Designated Institutes) koji imaju objavljen CMC u BIPM KCDB ili su akreditovani od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma.

Osnovna nadležnost **Laboratorije za masu**, Zavoda za metrologiju je ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usvršavanje državnog etalona mase i obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti mase u Crnoj Gori. Sljedivost u oblasti mase ostvaruje se pomoću dvije garniture tegova klase tačnosti E_1 u mjernom opsegu od 1 mg – 20 kg (slika 1.).

Slika 1. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja mase

Laboratorija za masu, Zavoda za metrologiju predstavlja polaznu osnovu u oblasti mjerenja mase u Crnoj Gori. Ona omogućava da se realizuju nacionalni etaloni iz ove oblasti i pomoću lanca kalibracija povežu sa praktičnim mjerenjima, koja se sprovode u industriji, trgovini, zdravstvu, prehrambenoj i farmaceutskoj industriji, vladinim i naučnim ustanovama.

Laboratorija za masu pruža sljedeće usluge:

- ❖ Kalibraciju i ovjeravanje tegova koji su u skladu sa preporukom OIML R 111: 2004, klase tačnosti E₂, F₁, F₂, M₁ i M₂ nominalnih masa od 1 mg do 20 kg;
- ❖ Kalibraciju tegova slobodnih nazivnih masa čiji oblik i nazivna masa nijesu u skladu sa preporukom OIML R 111: 2004, u opsegu od 1 g do 50 kg (diskovi za pritisak, diskovi za specijalne namjene);
- ❖ Kalibraciju i ovjeravanje vaga sa neautomatskim funkcionisanjem do 2000 kg, na mjestu upotrebe, u skladu sa EURAMET cg-18: *Guidelines on the Calibration of Non-Automatic Weighing Instruments*, v.3.0 (03/2011).

U cilju unaprjeđenja usluga u oblasti velikih masa, u Zavodu za metrologiju je uspostavljena **Laboratorija za velike mase** u kojoj je instalirana oprema, koja je obezbijeđena iz sopstvenih sredstava, kao i u okviru programa IPA 2011: *Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije u Crnoj Gori*. U toku 2014. godine, u Laboratoriji za velike mase, započet je postupak ovjeravanja tegova klase tačnosti M₁ nominalne mase 500 kg koji su u vlasništvu ovlašćenih lica za pripremu mjerila mase za ovjeravanje u Crnoj Gori, tako da više ne postoji potreba da se navedeni postupci realizuju u laboratorijama van Crne Gore.

U Laboratoriji za velike mase može se realizovati postupak kalibracije i postupak ovjeravanja etalona mase, klase tačnosti F₂, M₁ i M₂ nominalne mase 50 kg i 500 kg. Neophodno je naglasiti da Laboratorija za velike mase može da pruža kvalitetnu uslugu kalibracije tegova klase F₂, M₁ i M₂ nominalne mase 50 kg i 500 kg i svim zainteresovanim strankama iz okruženja. Uspostavljanjem Laboratorije za velike mase u okviru Zavoda za metrologiju, osigurana je sljedivost i tačnost mjerenja u ovoj oblasti (slika 2.), u skladu sa Zakonom o metrologiji („Sl. list CG“, br. 79/08) i međunarodnom metrološkom praksom.

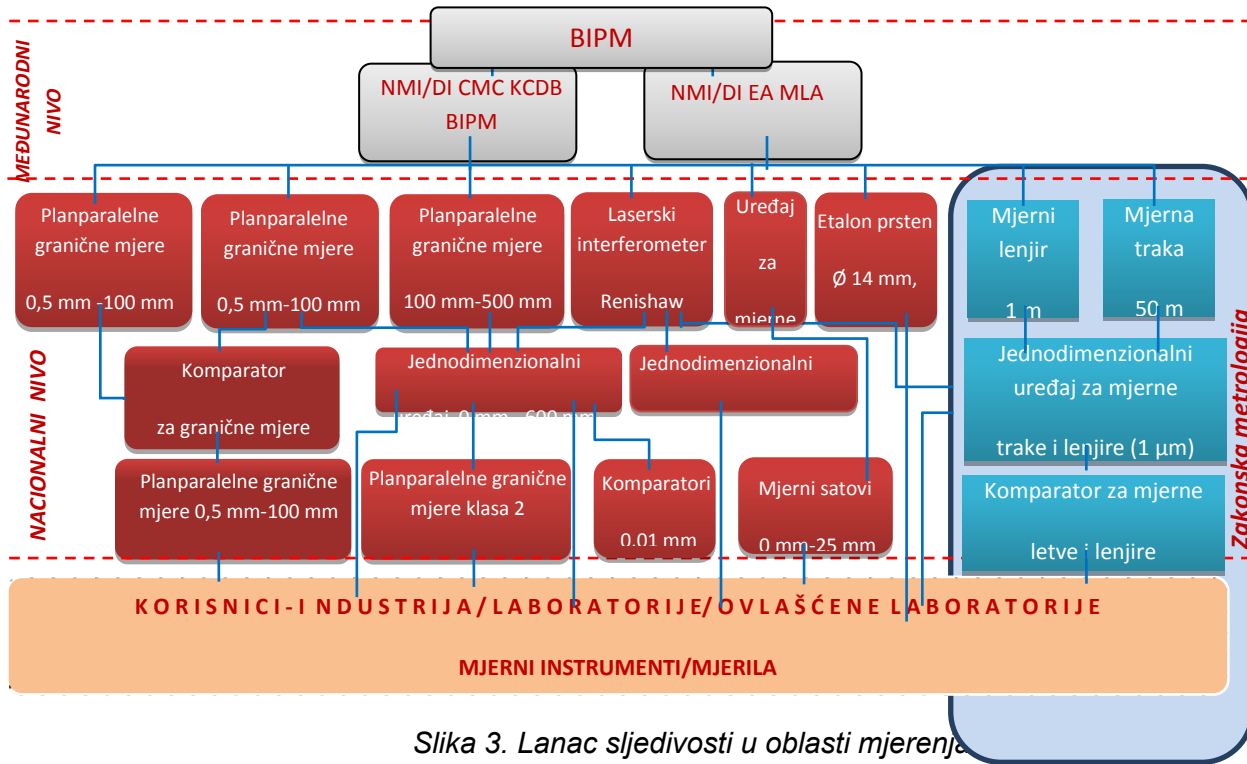
Slika 2. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja mase Laboratorije za velike mase

Laboratorija za dužinu raspolaže mjernim uređajima i etalonima visoke klase tačnosti uz pomoć kojih se ostvaruje sljedivost u mjerenju dužine (slika 3.). Referentni etaloni preko kojih se ostvaruje sljedivost u Laboratoriji za dužinu su planparalelne granične mjere klase K (0,5 mm – 100 mm), planparalelne granične mjere klase K (100 mm – 500 mm), kao i mjerni uređaji: komparator za planparalelne granične mjere (0,5 mm – 100 mm), helijum-neonski laserski interferometar talasne dužine 633 nm, jednodimenzionalni mjerni uređaj (0 mm – 600 mm), jednodimenzionalni uređaj za kalibraciju mjernih traka i lenjira (0 mm – 3000 mm).

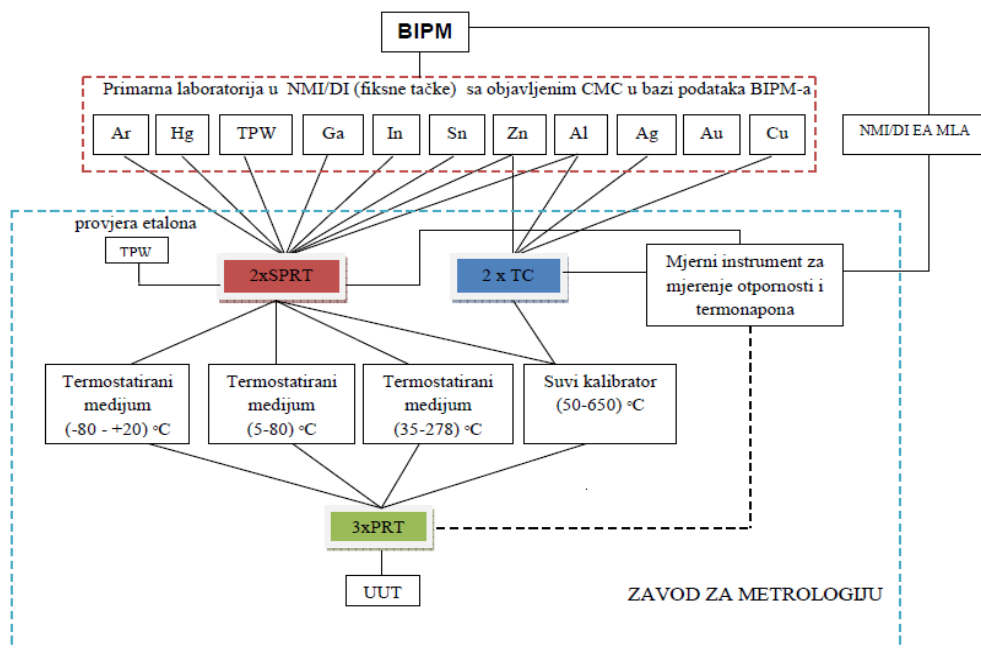
Navedeni etaloni i mjerna oprema neophodni su za izvođenje kalibracija i ovjeravanja mjerila dužine. Sa referentnih etalona jedinica dužine se metodom poređenja prenosi na etalone nižih klasa tačnosti (klasa 0, klasa 1 i klasa 2). Sa ovih etalona jedinica dužine se dalje prenosi do korisnika u Crnoj Gori čime se uspostavlja metrološki lanac sljedivosti u oblasti metrologije dužine.

U **Laboratoriji za temperaturu** ostvaruje se, čuva i održava državni etalon za temperaturu standardni platinski otpornički termometar (SPRT) za temperature od -80°C do 650°C i termopar (TC) za temperature od 0°C do 1450°C . Ovi etaloni imaju najbolja metrološka svojstva u Crnoj Gori, i zajedno sa ostalom opremom služe kao osnova za obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti temperature (slika 4.).

U Laboratoriji za temperaturu se mogu metodom poređenja sa referentnim etalonima kalibrisati stakleni termometri punjeni tečnošću, platinski otpornički termometri, indikatorski termometri (analogni i digitalni) koji imaju eksternu sondu i termoparovi.

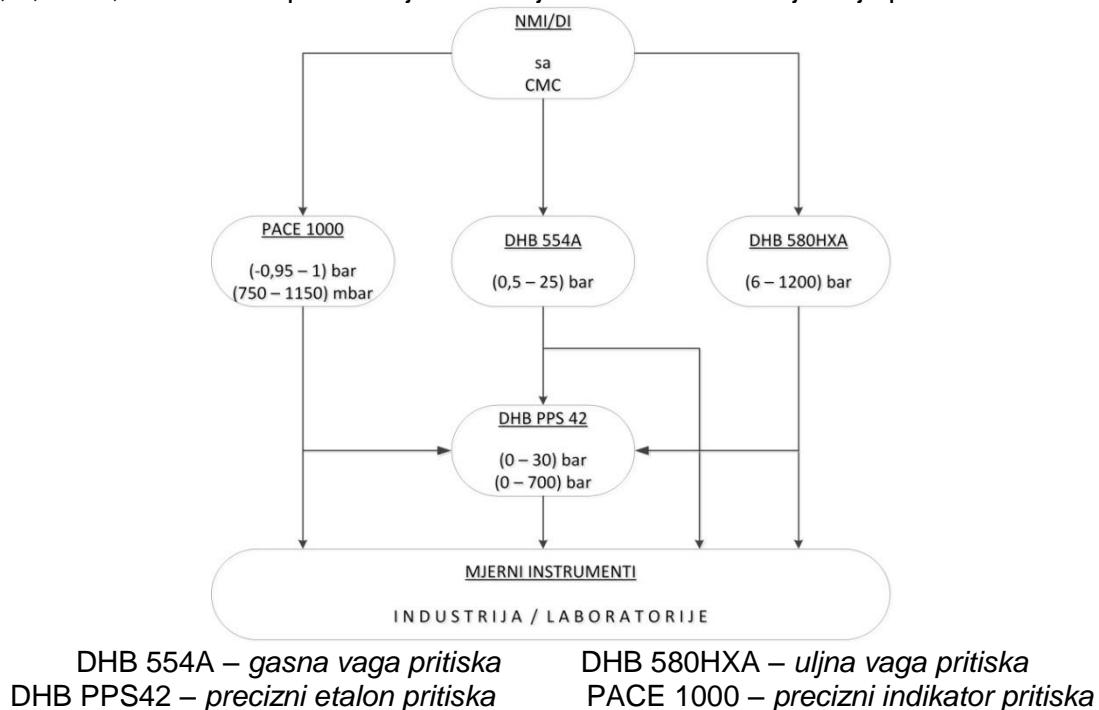
Slika 3. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja dužine

Slika 4. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja temperature

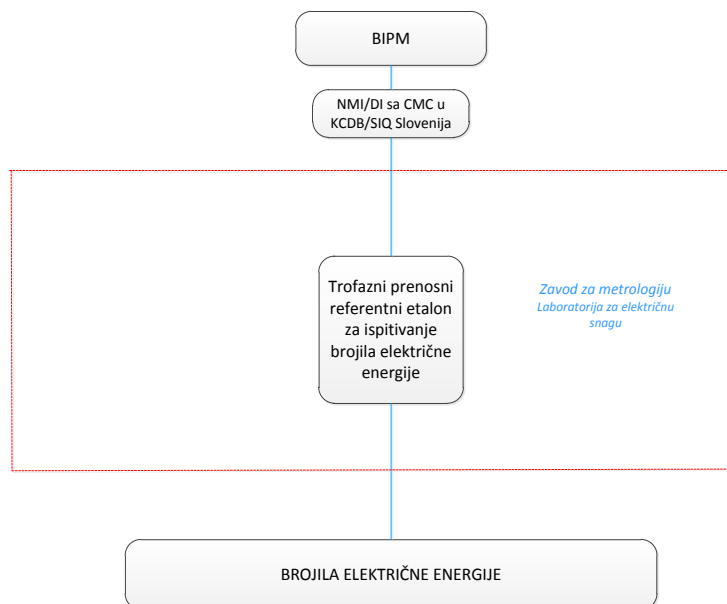
U toku 2014. godine, u okviru programa IPA 2011: *Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije u Crnoj Gori*, obezbijeđena je oprema za kalibracije termometara u temperaturnom opsegu od 650 °C do 1500 °C, kalibracije zračnih senzora i senzora za vlagu, kao i oprema za izvođenje kalibracija na terenu.

U **Laboratoriji za pritisak** vrši se pregled mjerila pritiska, radi kalibracije ili ovjeravanja, klase tačnosti 4; 2,5; 1,6; 1; 0,6; 0,25 i 0,1. Na slici 5. prikazan je lanac sljedivosti u oblasti mjerenja pritiska.

Slika 5. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja pritiska

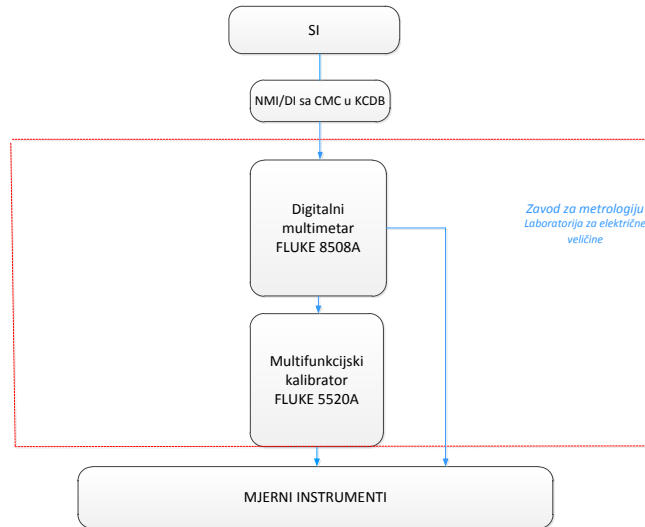
Laboratorija za električnu snagu ostvaruje sljedivost (slika 6.) preko etalonskog uređaja za ispitivanje brojila električne energije, proizvođača MTE, tip PCS400.3, a klasa tačnosti uređaja je 0,02. U Laboratoriji za električnu snagu se vrši pregled brojila električne energije klase tačnosti 3; 2; 1; 0,5; 0,5S i 0,2S.

Slika 6. Lanac sljedivosti u Laboratoriji za električnu snagu

U **Laboratoriji za električne veličine** ostvaruje se sljedivost preko *digitalnog multimetra* (proizvođač FLUKE, tip 8508A). Lanac sljedivosti je prikazan na slici 7. U Laboratoriji za električne veličine se obavlja i ispitivanje mjerila za električnu bezbjednost u niskonaponskim distributivnim mrežama (električne otpornosti

uzemljenja, otpornosti izolacije, otpornosti impendanse zaštitnog provodnika za izjednačavanje potencijala, otpornosti petlje i za provjeru zaštitnih uređaja diferencijalne električne struje).

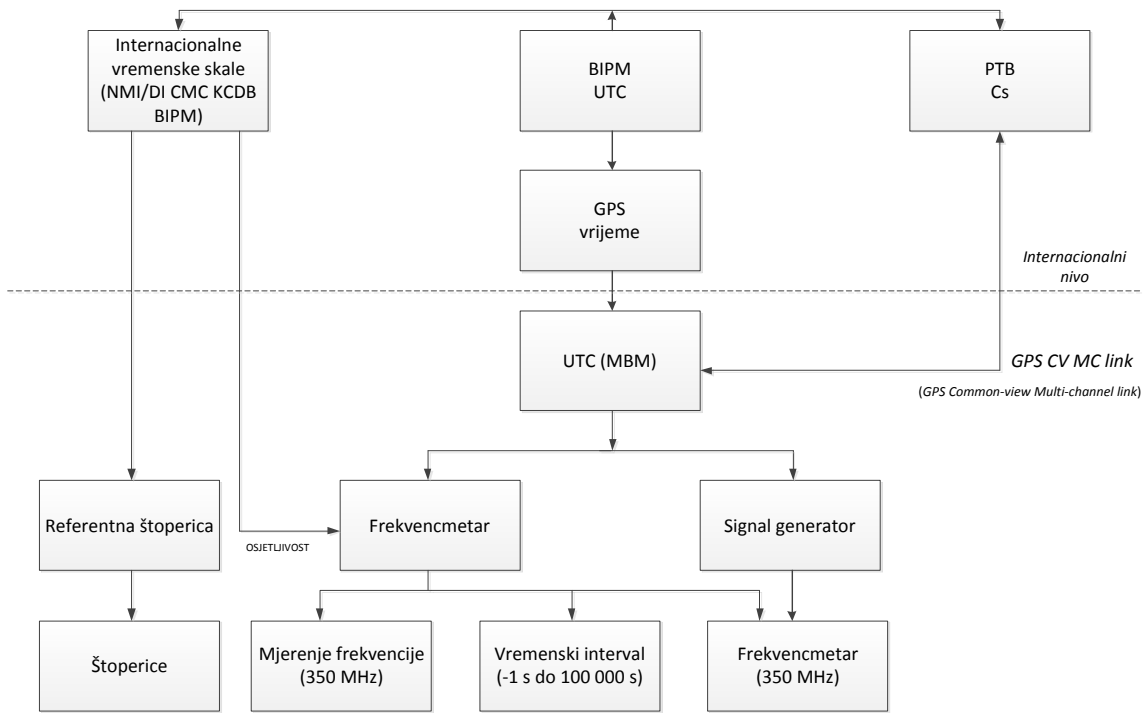
Slika 7. Lanac sljedivosti u Laboratoriji za električne veličine

Laboratorija za vrijeme i frekvenciju, Zavoda za metrologiju zadužena je za ostvarivanje nacionalne vremenske skale i njenu distribuciju kao i učešće u izračunavanju Međunarodnog atomskog vremena, TAI (*Temps Atomique International*) i Univerzalnog koordinisanog vremena, UTC (*Universal Time Coordinated*).

Programom rada Zavoda za metrologiju za 2014. godinu planirano je formiranje crnogorskog vremena – crnogorske sekunde i uključivanje u izračunavanje TAI i UTC vremenske skale. Laboratorija za vrijeme i frekvenciju, Zavoda za metrologiju, ispunila je sve neophodne uslove za učešće u izračunavanju UTC vremena i predala je zahtjev za uključivanje u CCTF-K001.UTC ključnom poređenju u junu 2014. godine. Uz zahtjev, poslali su i podaci koji su prikupljeni GPS *common view* sistemom za poređenje etalona frekvencije i vremena od njegovog instaliranja (od 01. maja 2014. godine). Zavod za metrologiju je u julu 2014. godine, počeo zvanično da šalje podatke na BIPM ftp server. Međutim, kvar opreme, tj. GPS *common view* sistema za poređenje etalona, uslovio je nemogućnost objavljivanja rezultata Zavoda za metrologiju u mjesečnom biltenu *Circular T*, u kojem se objavljuje odstupanje lokalne realizacije UTC vremena od UTC-a. Ovo je uslovilo nemogućnost realizacije planiranog programa rada, tj. formiranje crnogorskog vremena – crnogorske sekunde.

Laboratorija za vrijeme i frekvenciju ostvaruje sljedivost preko državnog etalona za vrijeme i frekvenciju, cezijumskog časovnika. Primjenom GPS metode istovremenog posmatranja obezbjeđuje se uspostavljanje sljedivosti etalona za vrijeme i frekvenciju, odnosno rezultata mjerenja do SI sistema. Ovom metodom se obezbjeđuje jednostavno poređenje dva etalona za vrijeme i frekvenciju lociranim na različitim mjestima. S obzirom na kvar opreme, tj. GPS *common view* sistema za poređenje etalona, u toku 2014. godine, Zavod za metrologiju nije izdao uvjerenje o kalibraciji državnog etalona za vrijeme i frekvenciju jer je potrebno uporediti podatke prikupljene za period od 50 dana. Usljed toga, prilikom kalibracija u Laboratoriji za vrijeme i frekvenciju, vrijednosti za frekvencijsko odstupanje državnog etalona se preuzimaju iz Uvjerenja o kalibraciji br. 117-00620, od 17.04.2012. godine, izdatog od strane švajcarskog metrološkog instituta, METAS-a.

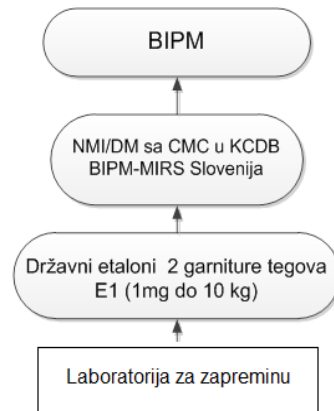
Sljedivost za mjernu opremu se postiže korišćenjem izlaza iz cezijumskog časovnika (10 MHz) za eksternu bazu mjerne opreme. Šema sljedivosti u Laboratoriji za vrijeme i frekvenciju je prikazana na slici 8.

Slika 8. Lanac sljedivosti u Laboratoriji za vrijeme i frekvenciju

Laboratorija za male zapremine, Zavoda za metrologiju obezbjeđuje metrološku sljedivost u oblasti mjerenja zapremine u Crnoj Gori, učestvuje u međulaboratorijskim poređenjima i pruža tehničku podršku zakonskoj metrologiji. U Laboratoriji za male zapremine može se realizovati usluga kalibracije laboratorijskih mjerila od stakla opsega od 1 ml do 5000 ml gravimetrijskom metodom. Sljedivost u oblasti zapremine se ostvaruje preko etalona mase (slika 9.).

Budući da je tačno mjerenje potrošnje vode, goriva i drugih tečnosti u domaćinstvu, veoma značajno, u toku 2014. godine, uspostavljena je **Laboratorija za velike zapremine**, Zavoda za metrologiju, instaliranjem opreme obezbijedene u okviru programa IPA 2011: *Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije u Crnoj Gori*, a dio opreme je obezbijedio i Zavod iz sopstvenih sredstava.

Slika 9. Lanac sljedivosti u oblasti zapremine

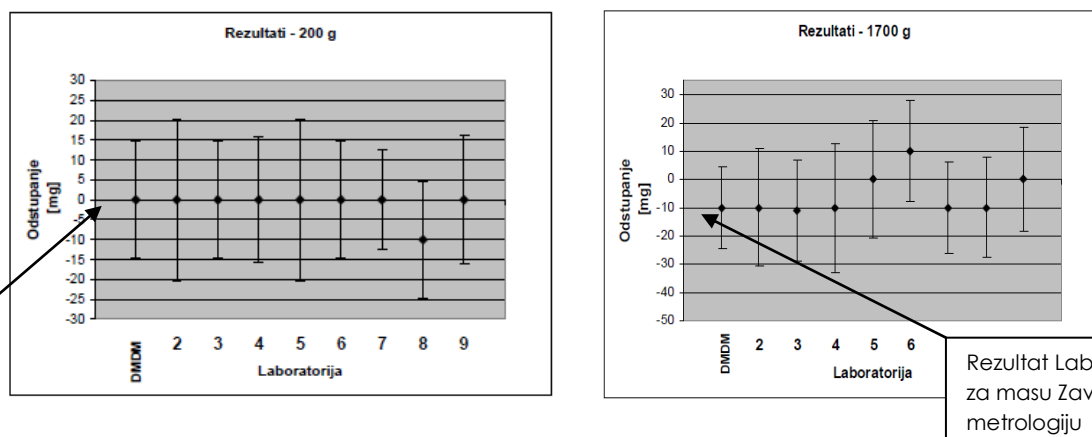
5. MEĐULABORATORIJSKA POREĐENJA

U toku 2014. godine, Zavod za metrologiju je uspješno učestvovao u međulaboratorijskim poređenjima u oblasti mase, dužine, temperature, pritiska i električnih veličina (tabela 1., slika 10.) organizovanim u okviru različitih projekata.

Laboratorija za vrijeme i frekvenciju je ispunila sve uslove neophodne za učešće u izračunavanju UTC vremena i predala je zahtjev za uključivanje u CCTF-K001.UTC ključnom poređenju iz oblasti vremena i frekvencije u 2014. godini.

Tabela 1. Međulaboratorijska poređenja

Laboratorija	Projekat	Naziv	Područje	Period realizacije mjerenja	Period realizacije projekta	Završni izvještaj
Laboratorija za masu	PT-M-EMB-1-2014	Međulabor. poređenje - etaloniranje vaga	Vage sa neautomatskim funkcionisanjem	07.07.2014	maj 2014. do jula 2014.	avgust 2014.
Laboratorija za dužinu	EURAMET-ov projekat 1254	Supplementary Comparison LS22 Calibration of Gauge Blocks by Mechanical Comparison	0,5 mm -100 mm	od 22.04.2014 do 15.05.2014.	april 2013. do maja 2014.	-
Laboratorija za temperaturu	EURAMET-ov projekat P1189	Intercomparison of the relative humidity realisations-Relative humidity from 10% rh to 95% rh at temperatures from -10°C to +70°C	10 % rh-95 % rh -10 °C- +70 °C	od 13.11.2014. do 05.12.2014.	projekat počeo 2012. i još je u toku	decem. 2015.
Laboratorija za pritisak	EURAMET-ov projekat 1252	Digital pressure gauge comparison in the range of 10 MPa to 100 MPa of liquid pressure	10 MPa – 100 MPa	od 20.05.2014 do 30.05.2014.	januar 2014. do jula 2015.	
Laboratorija za električne veličine	EURAMET-ov projekat 1319	Bilateral Comparison of DC Resistance 100 Ω		01.06.2014.do 05.06..2014.	10.04.2014. do 30.09.2014.	22.09. 2014.

Rezultat Laboratorije za masu Zavoda za metrologiju

Rezultat Laboratorije za masu Zavoda za metrologiju

Slika 10. Rezultati međulaboratorijskog poređenja PT-M-EMB-1-2014

Dijagram odstupanja i proširene mjerne nesigurnosti - etaloniranje (kalibracija) vaga za opterećenja od 200 g i 1700 g

6. SISTEM KVALITETA I AKREDITOVANJE LABORATORIJA ZAVODA ZA METROLOGIJU

Nakon početnog akreditacionog ocjenjivanja koje su sproveli Hrvatska akreditacijska agencija (HAA) i Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) u novembru 2013. godine, postavljen je rok za otklanjanje identifikovanih neusaglašenosti: 19.02.2014. godine. U predviđenom roku sprovedene su korektivne mjere u cilju uklanjanja utvrđenih neusaglašenosti i glavnim ocjenjivačima su proslijeđeni odgovarajući Izvještaji o spovedenim korektivnim mjerama. U postupku otklanjanja neusaglašenosti, u sklopu sprovođenja korektivnih mjera, bilo je potrebno izmijeniti tehničke procedure. Odbor za kvalitet, na sjednici od 17.02.2014. godine, usvojio je izmjene sljedeće dokumentacije sistema menadžmenta kvalitetom:

- QP.LM.02: *Tehnička procedura za proračun konvencionalne mase i mjerne nesigurnosti kod kalibracije tegova* (izdanje/verzija 02/01);
- QP.LM.04: *Tehnička procedura kalibracije vaga sa neautomatskim funkcionisanjem* (izdanje/verzija 02/01);
- QP.LL.01: *Tehnička procedura za kalibraciju planparalelnih graničnih mjera od 0,5 mm do 100 mm* (izdanje/verzija 02/01);
- QP.LL.02: *Tehnička procedura za kalibraciju mikrometara za spoljašnja mjerenja, od 0 mm do 300 mm* (izdanje/verzija 02/01);

- QP.LL.03: *Tehnička procedura za kalibraciju pomičnih mjerila od 0 mm do 300 mm, (izdanje/verzija 02/01);*
- QP.LL.04: *Tehnička procedura za kalibraciju komparatora za planparalelne granične mjere od 0,5 mm do 100 mm (izdanje/verzija 02/01);*
- QP.LT.01: *Tehnička procedura za kalibraciju staklenih termometara punjenih tečnošću od -80 °C do +278 °C (izdanje/verzija 02/01);*
- QP.LT.02: *Tehnička procedura za kalibraciju indikatorskih termometara koji imaju sondu od -80 °C do +650 °C (izdanje/verzija 02/01);*
- QP.LT.03: *Tehnička procedura za kalibraciju otporničkih termometara PRT/IPRT od -80 °C do + 650°C (izdanje/verzija 02/01);*
- QP.LT.04: *Tehnička procedura za kalibraciju termoelemenata (TC) od -80 °C do + 650°C (izdanje/verzija 02/01);*
- *OI/LM/01: Uputstvo za prenos (čuvanje) ambijentalnih uslova u Laboratoriji za masu (izdanje/verzija 01/01);*
- *OI/LT/01: Uputstvo za prenos (čuvanje) ambijentalnih uslova u Laboratoriji za temperaturu (izdanje/verzija 01/01).*

Na osnovu Izvještaja o sprovođenju korektivnih mjera, kompetentnost Zavoda za metrologiju za obavljanje poslova kalibracije mjerila mase, temperature i dužine, potvrdilo je Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) koje je 4.03.2014. godine dodijelilo Sertifikat o akreditaciji, kao i Hrvatska akreditacijska agencija (HAA) koja je 16.04.2014. godine izdala Potvrdu o akreditaciji.

U toku 2014. godine, započete su i aktivnosti za pripremu za akreditovanje još tri laboratorije: Laboratorije za električne veličine, Laboratorije za vrijeme i frekvenciju i Laboratorije za pritisak. U sklopu programa IPA 2011: *Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije u Crnoj Gori*, angažovani su evropski eksperti iz oblasti električnih veličina, vremena i frekvencije, kao i metrologije pritiska u cilju pripreme navedenih laboratorija za akreditaciju, odnosno obuke laboratorijskog osoblja za neposredno izvođenje kalibracija, kao i pripreme tehničkih procedura za sprovođenje kalibracija mjerila/etalona.

Odbor za kvalitet je na sjednici od 01.08.2014. godine, nakon usvajanja nove verzije *Poslovnika o kvalitetu (izdanje/verzija 03/02)*, obavio reviziju dokumentacije sistema menadžmenta kvalitetom, na osnovu čega su donešene Odluke o izmjeni procedura podrške u cilju implementacije sistema menadžmenta kvalitetom u Laboratoriji za električne veličine, Laboratoriji za vrijeme i frekvenciju, kao i Laboratoriji za pritisak. Odabrani su autori dokumenata, odnosno izmjena procedura, a nakon sprovođenja postupka usaglašavanja, Odbor za kvalitet je na sjednici od 15.09.2014. godine usvojio sljedeća dokumenta sistema menadžmenta kvalitetom:

- Procedure:
 - ✓ QP.4.1/01: *Ovlašćenja i odgovornosti (izdanje/verzija 01/02);*
 - ✓ QP.4.1/02: *Zaštita povjerljivosti informacija i vlasničkih prava korisnika (izdanje/verzija 01/02);*
 - ✓ QP.4.1/03: *Zaštita elektronskog čuvanja i prenosa podataka (izdanje/verzija 01/03);*
 - ✓ QP.4.1/04: *Rad Odbora za kvalitet (izdanje/verzija 01/02);*
 - ✓ QP.4.1/05: *Utvrđivanje redoslijeda kalibracija (izdanje/verzija 01/02);*
 - ✓ QP.4.1/06: *Informisanje o efektivnosti sistema menadžmenta kvalitetom (izdanje/verzija 01/02);*
 - ✓ QP.4.3/01: *Upravljanje dokumentima sistema menadžmenta kvalitetom (izdanje/verzija 02/03);*
 - ✓ QP.4.3/02: *Upravljanje eksternom dokumentacijom (izdanje/verzija 01/03);*
 - ✓ QP.4.4/01: *Preispitivanje zahtjeva, ponuda i ugovora (izdanje/verzija 01/02);*
 - ✓ QP.4.5/01: *Podugovaranje kalibracija (izdanje/verzija 01/02);*
 - ✓ QP.4.6/01: *Nabavka usluga i proizvoda (izdanje/verzija 01/02);*
 - ✓ QP.4.7/01: *Odnos prema korisniku (izdanje/verzija 01/02);*
 - ✓ QP.4.8/01: *Rješavanje prigovora i žalbi (izdanje/verzija 01/02);*
 - ✓ QP.4.9/01: *Upravljanje neusaglašenostima (izdanje/verzija 01/02);*
 - ✓ QP.4.10/01: *Poboljšavanja (izdanje/verzija 01/02);*
 - ✓ QP.4.11/01: *Korektivne mjere (izdanje/verzija 01/02);*
 - ✓ QP.4.12/01: *Preventivne mjere (izdanje/verzija 01/02);*
 - ✓ QP.4.13/01: *Upravljanje zapisima (izdanje/verzija 01/03);*
 - ✓ QP.4.14/01: *Interne provjere (izdanje/verzija 02/02);*
 - ✓ QP.4.15/01: *Preispitivanje od strane rukovodstva (izdanje/verzija 01/02);*

- ✓ QP.5.2/01: *Stručno osposobljavanje osoblja* (izdanje/verzija 01/02);
- ✓ QP.5.4/01: *Validacija metoda kalibracije* (izdanje/verzija 01/02);
- ✓ QP.5.4/02: *Procjena i izražavanje mjerne nesigurnosti* (izdanje/verzija 01/02);
- ✓ QP.5.4/03: *Upravljanje podacima* (izdanje/verzija 01/02);
- ✓ QP.5.5/01: *Korišćenje i održavanje opreme* (izdanje/verzija 01/02);
- ✓ QP.5.6/01: *Sljedivost mjerenja* (izdanje/verzija 01/02);
- ✓ QP.5.8/01: *Rukovanje predmetima za kalibraciju* (izdanje/verzija 01/02);
- ✓ QP.5.9/01: *Obezbjedenje povjerenja u kvalitet rezultata kalibracija* (izdanje/verzija 01/02);
- ✓ QP.5.10/01: *Izdavanje uvjerenja o kalibraciji* (izdanje/verzija 01/02).

- *Uputstvo:*

- ✓ *QI.4.3/01-01: Uputstvo za unošenje teksta u obrasce dokumenata sistema menadžmenta kvalitetom.*

Na pomenutoj sjednici Odbora za kvalitet, usvojena je nova verzija *Poslovnika o kvalitetu* (izdanje/verzija 03/03).

Redovna nadzorna posjeta glavnih i tehničkih ocjenjivača iz ATCG-a i HAA je sprovedena od 15. do 17. septembra 2014. godine. Nadzor je obavljen u Laboratoriji za masu i Laboratoriji za dužinu. Utvrđeno je pet neusaglašenosti u Laboratoriji za masu, a u roku od mjesec dana su sprovedene korektivne mjere kojima su otklonjene neusaglašenosti. Na osnovu Izvještaja o sprovedenim korektivnim mjerama, Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) i Hrvatska akreditacijska agencija (HAA) su u novembru 2014. godine, donijeli odluke o proširenju akreditacionog opsega Laboratorije za masu - za kalibraciju tegova slobodnih nazivnih masa od 1 mg do 50 kg. U toku nadzorne posjete ocjenjivača iz ATCG-a i HAA, u Laboratoriji za dužinu nisu utvrđene neusaglašenosti koje mogu dovesti u sumnju rezultat mjerenja iz područja akreditacije.

Na sjednici Odbora za kvalitet od 19.09.2014. godine, usvojena je i dokumentacija sistema menadžmenta kvalitetom u Laboratoriji za električne veličine, što predstavlja realizovanje dijela aktivnosti za njenu pripremu te Laboratorije za akreditaciju:

- *Tehničke procedure:*

- ✓ QP.5.4/01-LEQ: *Tehnička procedura za kalibraciju kalibratora (izvora napona, struje i otpornosti);*
- ✓ QP.5.4/02-LEQ: *Tehnička procedura za kalibraciju multimetara;*
- ✓ QP.5.4/03-LEQ: *Tehnička procedura za kalibraciju mjernih kliješta.*

- *Uputstva:*

- ✓ OI/LEQ/01: *Uputstvo za rukovanje digitalnim multimetrom FLUKE 8508A;*
- ✓ OI/LEQ/02: *Uputstvo za rukovanje kalibratorom FLUKE 5520A;*
- ✓ QI.5.6/00-02: *Uputstvo za među-provjeru kalibratora FLUKE 5520A u Laboratoriji za električne veličine;*
- ✓ QI.5.6/00-03: *Uputstvo za među-provjeru digitalnog multimetra FLUKE 8508A u Laboratoriji za električne veličine.*

Prijava za akreditovanje za kalibraciju mjerila/etalona iz oblasti metrologije pritiska, električnih veličina, kao i vremena i frekvencije prema standardu MEST EN ISO/IEC 17025:2011: *Opšti zahtjevi za kompetentnost laboratorija za ispitivanje i laboratorija za etaloniranje*, predata je 10.11.2014. godine, Hrvatskoj akreditacionoj agenciji (HAA), a 12.12.2014. godine Akreditacionom tijelu Crne Gore (ATCG). U toku 2014. godine, započete su aktivnosti u cilju unapređenja **Laboratorije za male zapremine**, kao i pripreme za akreditaciju.

7. OCJENJIVANJE USAGLAŠENOSTI MJERILA SA PROPISANIM, METROLOŠKIM ZAHTJEVIMA

Predstavnici Zavoda za metrologiju su u toku 2014. godine realizovali veliki broj aktivnosti u pogledu ocjenjivanja usaglašenosti mjerila sa propisanim metrološkim zahtjevima. Naime, prije stavljanja mjerila na tržište, preduzimaju se *zaštitne mjere*, što znači da se na tržište može staviti mjerilo samo ako je na propisan način pregledano i žigosano, dakle ovjereno, odnosno ako je za njega izdato **uvjerenje o odobrenju tipa mjerila, i/ili uvjerenje o ovjeravanju mjerila**. Ovakve mjere se sprovode jer je država odgovorna za vjerodostojnost mjerenja koja utiču na transparentnost ekonomskih transakcija, zdravlje i bezbjednost ljudi.

7.1 Odobrenje tipa mjerila

Nakon sprovedenog ispitivanja, kojim se potvrđuje da je ispitivani tip mjerila usklađen sa propisanim metrološkim zahtjevima i da je mjerilo podesno za upotrebu u određenom vremenskom periodu, Zavod za metrologiju izdaje *Uvjerenje o odobrenju tipa mjerila*. U toku 2014. godine, obrađeno je 62 zahtjeva i izdato je 49 Uvjerenja o odobrenju tipa mjerila (tabela 2.).

Tabela 2. Uvjerenja o odobrenju tipa mjerila

Red. br.	Vrsta mjerila	Mjerilo	Službena oznaka
1.	Mjerila mase	Elektromehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-03-023
2.		Elektromehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-03-024
3.		Automatska protočna vaga sa neprekidnim sabiranjem	MNE-M-05-005
4.		Vaga sa automatskim funkcionisanjem	MNE-M-05-006
5.		Vaga sa sabiranjem pojedinačnih količina opterećenja	MNE-M-05-007
6.		Elektronski mjerni i pokazni uređaj	MNE-M-00-010
7.	Mjerila dužine	Automatsko mjerilo nivoa tečnosti u nepokretnim rezervoarima	MNE-DZ-08-003
8.		Mjerilo debljine stabala i oble građe	MNE-D-04-001

Tabela 2. Uvjerenja o odobrenju tipa mjerila (nastavak)

Red. br.	Vrsta mjerila	Mjerilo	Službena oznaka
9.	Mjerila dužine	Taksimetar	MNE-D-12-006
10.		Taksimetar	MNE-D-12-007
11.		Taksimetar	MNE-D-12-008
12.	Mjerila pritiska	Sprava za mjerenje TG i TNG-a	MNE-Z-05-012
13.		Sprava za mjerenje TG	MNE-Z-05-010 dopuna
14.		Protočno mjerilo zapremine tečnosti u mjernom sistemu (mjerna instalacija)	MNE-Z-15-007
15.		Gasomjer sa mjehovima	MNE-Z-18-001
16.		Gasomjer sa rotacionim klipom	MNE-Z-18-002
17.		Korektor zapremine	MNE-Z-19-001
18.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-020
19.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-021
20.		Vertikalni vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-022
21.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-023
22.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-024
23.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-015 dopuna
24.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-025
25.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-026
26.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14/015 dopuna
27.		Volumetrijski vodomjer	MNE-Z-14-027
28.		Volumetrijski vodomjer	MNE-Z-14-028
29.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-029
30.		Mjerila brzine vozila u saobraćaju	Manometar za mjerenje pritiska u pneumaticima
31.	Mjerila električne energije	Mjerilo brzine vozila u saobraćaju	MNE-B-01-006
32.		Strujni mjerni transformator	MNE-T-01-001
33.		Strujni mjerni transformator	MNE-T-01-002
34.		Strujni mjerni transformator	MNE-T-01-003
35.		Strujni mjerni transformator	MNE-T-01-004
36.		Strujni mjerni transformator	MNE-T-01-005
37.		Strujni mjerni transformator	MNE-T-01-006
38.		Strujni mjerni transformator	MNE-T-01-007
39.		Strujni mjerni transformator	MNE-T-01-008
40.		Strujni mjerni transformator	MNE-T-01-009
41.		Strujni mjerni transformator	MNE-T-01-010
42.		Strujni mjerni transformator	MNE-T-01-011
43.		Strujni mjerni transformator	MNE-T-02-001
44.		Strujni mjerni transformator	MNE-T-01-001 dopuna

Tabela 2. Uvjerenja o odobrenju tipa mjerila (nastavak)

Red. br.	Vrsta mjerila	Mjerilo	Službena oznaka
45.	Mjerila električne energije	Strujni mjerni transformator	MNE-T-01-008 Dopuna
46.		Naponski mjerni transformator	MNE-T-04-001
47.		Naponski mjerni transformator	MNE-T-04-004
48.		Naponski mjerni transformator	MNE-T-04-002
49.		Naponski induktivni mjerni transformator	MNE-T-04-003

7.2 Ovjeravanje mjerila

Ovjeravanje mjerila je postupak koji obuhvata pregled i žigosanje, odnosno izdavanje uvjerenja o ovjeravanju mjerila, pri čemu se konstatuje i potvrđuje da je mjerilo usklađeno sa propisanim metrološkim zahtjevima. Aktivnosti Zavoda za metrologiju u oblasti ovjeravanja mjerila u periodu 01.01.2014. do 31.12.2014. godine, ilustrovane su tabelom 3. Realizovano je 1033 zahtjeva za ovjeravanje mjerila, pri čemu je utrošeno 14001 godišnjih žigova u obliku naljepnice, 4372 godišnja žiga u obliku naljepnice sa mjesečnom podjelom i 893 zaštitnih žigova u obliku naljepnice. U toku 2014. godine izdato je 2083 Uvjerenja o ovjeravanju mjerila.

Tabela 2. Mjerila koja su ovjerena u periodu 01.01.2014. do 31.12.2014. godine

Mjerila	Pregledano [kom]	Ovjereno [kom]	Odbijeno [kom]
Vage klase tačnosti I sa neautomatskim funkcionisanjem	1	1	0
Vage klase tačnosti II sa neautomatskim funkcionisanjem	81	81	0
Vage klase tačnosti III sa neautomatskim funkcionisanjem do 9000 kg	1539	1535	4
Vage klase tačnosti III sa neautomatskim funkcionisanjem, preko 9000 kg („Kamionske vage“)	66	66	0
Vage sa automatskim funkcionisanjem	5	5	0
Vage na transportnoj traci	1	1	0
Garnitura tegova klase tačnosti M ₁ (10 mg do 500 g)	1 (18 tegova)	1 (18 tegova)	0
Garnitura tegova klase tačnosti M ₁ (1 g do 10 kg)	1 (17 tegova)	1 (17 tegova)	0
Garnitura tegova klase tačnosti M ₁ (500 g do 5 kg)	1 (6 tegova)	1 (6 tegova)	0
Tegovi klase tačnosti M ₁ od 20 kg	204	204	0
Tegovi klase tačnosti M ₁ od 500 kg	56	56	0
Garnitura tegova klase tačnosti M ₂ (10 g do 500 g)	1 (8 tegova)	1 (8 tegova)	0

Tabela 3. Mjerila koja su ovjerena u periodu 01.01.2014. do 31.12.2014. godini (nastavak)

Mjerila	Pregledano [kom]	Ovjereno [kom]	Odbijeno [kom]
Tegovi klase tačnosti M ₂ od 500 g	5	5	0
Tegovi klase tačnosti M ₂ od 1 kg	1	1	0
Tegovi klase tačnosti M ₂ od 2 kg	3	3	0
Tegovi klase tačnosti M ₂ od 5 kg	4	4	0
Vodomjeri	16288	16213	75
Magnetno induktivni mjerači protoka	2	2	0
Sprave za tečna goriva (TG)	1623	1623	0
Sprave za tečni naftni gas (TNG)	86	85	1
Mjerni sistemi za tečnosti koje nijesu voda	41	41	0
Rezervoari	33	33	0
Automatska mjerila nivoa tečnosti u nepokretnim rezervoarima	89	89	0
Brojila električne energije	7474	7472	2
Mjerni transformatori	1299	1299	0
Mjerila za ispitivanje mjera zaštite u elektrotehnici	12	12	0
Osnovni časovnici kod telefonskih centrala	11	10	1
Manometri za mjerenje pritiska u pneumaticima motornih vozila	87	85	2
Manometri za mjerenje krvnog pritiska	88	87	1
Manometri (industrija, laboratorije, itd.)	12	8	4
Mjerne letve	18	18	0
Mjerila dužine opšte namjene	3	3	0
Etilometri	100	99	1
Mjerila za kontrolu brzine vozila u pokretu	57	50	0
Taksimetri	1619	1608	11
Mjerila zaštite od zračenja	1	1	0

8. KALIBRACIJA MJERILA I ETALONA

Kalibracija je skup postupaka kojima se, u određenim uslovima, uspostavlja odnos između vrijednosti veličina koje pokazuje neko mjerilo ili mjerni sistem ili vrijednosti koje prikazuje neka materijalizovana mjera ili referentni materijal i odgovarajućih vrijednosti izraženih etalonima. U tabelama 4. i 5., navedeni su podaci o kalibracijama koje su realizovane u laboratorijama Zavoda za metrologiju, za potrebe stranaka (eksterne kalibracije) i Zavoda (interne kalibracije).

Tabela 4. Eksterne kalibracije realizovane u laboratorijama Zavoda za metrologiju

Red. br.	Laboratorija	Broj zahtjeva	Mjerilo/etalon	Kom.	Uvjerjenje o kalibraciji (kom.)
1.	Laboratorija za masu	49	Analitička vaga	23	23
2.			Precizna vaga	41	41
3.			Vaga klase tačnosti III	7	7
4.			Automatska vaga	3	3
5.			Tegovi E ₂	57	41
6.			Tegovi F ₁	14	5
7.			Tegovi F ₂	1	1
8.			Tegovi M ₁	19	19
9.			Tegovi M ₂	9	9
Ukupno:				174	149
10.	Laboratorija za temperaturu	21	Stakleni termometri punjeni tečnošću	14	14
11.			Indikatorski termometri- digitalni	23	23
12.			Platinski otpornički termometar	1	1
13.			Indikatorski termometri-mehanički	2	2
Ukupno:				40	40
14.	Laboratorija za dužinu	8	Planparalelne granične mjere	3	1
15.			Pomično mjerilo	8	8
16.			Mjerni lenjir	1	1
17.			Mjerna traka	1	1
Ukupno:				13	11
18.	Laboratorija za vrijeme i frekvenciju	8	Štoperice	6	6
19.			Tahotester	1	1
20.			Tajmoskop	1	1
Ukupno:				8	8
21.	Laboratorija za pritisak	16	Manometar	29	29
22.			Manovakuummetar	3	6
Ukupno:				32	35
23.	Laboratorija za električne veličine	4	Multimetar	3	3
24.			Višefunkcijsko mjerilo	1	1
25.			Strujna kliješta	1	1
26.			Etalon otpornosti	1	1
Ukupno:				6	6

Tabela 4. Eksterne kalibracije realizovane u laboratorijama Zavoda za metrologiju u toku 2014. godine (nastavak)

Red. Br	Laboratorija	Broj zahtjeva	Mjerilo/etalon	Kom.	Uvjerjenje o kalibraciji (kom.)
27.	Laboratorija za zapreminu	5	Radna etalon mjerna posuda	9	9
28.			Rotametar za mjerenje protoka vode	12	12
Ukupno:				21	21
UKUPNO:				294	270

Tabela 5. Interne kalibracije realizovane u laboratorijama Zavoda za metrologiju

Red. br.	Laboratorija	Broj zahtjeva	Mjerilo/etalon	Kom.	Uvjerenje o kalibraciji (kom.)
1.	Laboratorija za masu	4	Tegovi E ₂	29	2
2.			Tegovi F ₁	32	5
3.			Tegovi M ₁	1	1
4.			Vaga klase tačnosti II	2	2
Ukupno:				64	10
5.	Laboratorija za temperaturu	8	Digitalni indikatorski termometar sa Pt 100 sondom	18	18
6.			Stakleni termometri	9	9
7.			Platinski otpornički termometar Pt 100	1	1
8.			Indikatorski digitalni higrometar	1	1
Ukupno:				29	29
9.	Laboratorija za dužinu	5	Komparator za planparalelne granične mjere	1	1
10.			Planparalelne granične mjere	98	3
11.			Komparator za mjerne lenjire	1	1
12.			Mikrometar	1	1
Ukupno:				101	5
13.	Laboratorija za pritisak	1	Kalibrator	2	2
Ukupno:				2	2
14.	Laboratorija za električne veličine	3	Kalibrator	1	1
15.			Etaloni otpornosti	7	7
16.			Izvor jednosmjernog napona	1	1
Ukupno:				9	9
Ukupno:				205	55

9. PROVJERA ISPUNJENOSTI PROPISANIH USLOVA ZA OVLAŠĆIVANJE LICA ZA VRŠENJE PRIPREME MJERILA ZA OVJERAVANJE

U toku 2014. godine, na zahtjev Ministarstva ekonomije, Komisije sastavljene od zaposlenih iz Zavoda za metrologiju, procjenjivale su ispunjenost uslova za ovlašćivanje lica za pripremu mjerila za ovjeravanje i izdavale stručna mišljenja o ispunjavanju tih uslova. Ministarstvo ekonomije je nakon dostavljanja mišljenja Zavoda za metrologiju, ocijenilo ispunjenost propisanih uslova i odlučilo o davanju ovlašćenja za pripremu mjerila za ovjeravanje, odnosno izdalo Rješenje o ovlašćenju za sljedeća lica:

- NEDELJKOVIĆ d.o.o, Podgorica, *Rješenje Ministarstva ekonomije o ovlašćenju za pripremu sprava za mjerenje tečnih goriva i sprava za mjerenje tečnog naftnog gasa za ovjeravanje, broj 0904-148/4 od 11.02.2014. godine;*
- PETROL SERVIS d.o.o, Kotor, *Rješenje Ministarstva ekonomije o ovlašćenju za pripremu sprava za mjerenje tečnih goriva i sprava za mjerenje tečnog naftnog gasa za ovjeravanje, broj 0904-242/4 od 14.02.2014. godine;*
- TEHNOPETROL CG d.o.o, Podgorica, *Rješenje Ministarstva ekonomije o ovlašćenju za pripremu sprava za mjerenje tečnih goriva i sprava za mjerenje tečnog naftnog gasa za ovjeravanje, broj 0904-226/4 od 25.02.2014. godine;*
- AMO d.o.o, Podgorica, *Rješenje Ministarstva ekonomije o ovlašćenju za pripremu taksimetara za ovjeravanje, broj 0904/372/4 od 18.02.2014. godine;*
- ŽAR-EX TOURS d.o.o, Budva, *Rješenje Ministarstva ekonomije o ovlašćenju za pripremu taksimetara za ovjeravanje, broj 0904-992/4 od 28.04.2014. godine;*

- LIBELA d.o.o, Podgorica, *Rješenje Ministarstva ekonomije o ovlaštenju za mjerila mase za ovjeravanje, broj 0904-765/4 od 26.03.2014. godine;*
- LIBRO d.o.o, Nikšić, *Rješenje Ministarstva ekonomije o ovlaštenju za pripremu vodomjera za ovjeravanje, broj 01-1436/4 od 04.07.2014. godine;*
- VODOVOD i KANALIZACIJA d.o.o, Herceg Novi, *Rješenje Ministarstva ekonomije o ovlaštenju za pripremu vodomjera za ovjeravanje, broj 01-1185/4 od 07.07.2014. godine;*
- VODOVOD i KANALIZACIJA d.o.o, Podgorica, *Rješenje Ministarstva ekonomije o ovlaštenju za pripremu vodomjera za ovjeravanje, broj 01-2399/4 od 03.11.2014. godine.*

Izdana su stručna mišljenja o ispunjavanju uslova za pripremu određenih vrsta mjerila za ovjeravanje, u postupku ovlaštenja sljedećih lica, za koja je Ministarstvo ekonomije izdalo Rješenje o ODBIJANJU ovlaštenja:

- LIBELA d.o.o, Podgorica, *Rješenje Ministarstva ekonomije o odbijanju ovlaštenja za mjerila mase za ovjeravanje, broj 0904-250/4 od 28.02.2014. godine;*
- VODOVOD i KANALIZACIJA d.o.o, Podgorica, *Rješenje Ministarstva ekonomije o odbijanju ovlaštenja za pripremu vodomjera za ovjeravanje, broj 01-1831/4 od 18.08.2014. godine;*
- VODOVOD i KANALIZACIJA d.o.o, Budva, *Rješenje Ministarstva ekonomije o odbijanju ovlaštenja za pripremu vodomjera za ovjeravanje, broj 01-2250/4 od 31.10.2014. godine.*

Zahtjev Ministarstva ekonomije za stručno mišljenje u postupku ovlaštenja privrednog društva VODOVOD i KANALIZACIJA d.o.o, Budva, za pripremu vodomjera za ovjeravanje, prenesen je u 2015. godinu, s obzirom da je zahtjev primljen i zaveden u pisarnici Zavoda za metrologiju dana 24.12.2014. godine. Zahtjev će biti realizovan u prvoj polovini januara 2015. godine.

10. KONTROLA PRETHODNO UPAKOVANIH PROIZVODA

U sklopu bilateralne saradnje Republike Slovenije i Crne Gore, odnosno saradnje Urada Republike Slovenije za meroslovje (MIRS) i Zavoda za metrologiju, u septembru 2014. godine, održana je obuka u oblasti kontrole prethodno upakovanih proizvoda za zaposlene iz Zavoda za metrologiju i glavnog metrološkog inspektora iz Uprave za inspekcijske poslove. Poseban akcenat stavljen je na praktičan rad na terenu u prostorijama proizvođača vina, kao i uvoznika u skladištu veleprodaje prethodno upakovanih proizvoda. Obuka je obuhvatila provjeru adekvatnosti postupka interne kontrole količina prethodno upakovanih proizvoda, odnosno pregled:

- označavanja prethodno upakovanih proizvoda;
- mjerne opreme odnosno mjernih instrumenata;
- dokumentacije o vršenju interne kontrole količina i njeno sprovođenje u praksi, odnosno odgovarajućih garancija o količini uvezenih proizvoda, koje mora obezbijediti uvoznik ukoliko sam ne vrši mjerenja;
- stvarnog sadržaja prethodno upakovanih proizvoda sa uzorkovanja koji se određuje referentnom metodom u pregled.

Obuka u primjeni referentne metode ispitivanja prethodno upakovanih proizvoda deklariranih po masi i zapremini obuhvatila je:

- uzorkovanje;
- razarajuće i nerazarajuće ispitivanje količina prethodno upakovanih proizvoda;
- određivanje gustine upakovanog proizvoda na terenu.

Sprovedena obuka i rad na terenu su ukazali na potrebu pružanja pomoći proizvođačima i uvoznicima u pogledu usvajanja, odnosno razumijevanja i jedinstvenog tumačenja odredbi Pravilnika o prethodno upakovanim proizvodima („Sl. list CG“, br. 56/11) i drugih metroloških propisa u oblasti prethodno upakovanih proizvoda, a u cilju uspostavljanja adekvatne interne kontrole količina prethodno upakovanih proizvoda. U tom smislu utvrđene su smjernice za izradu vodiča za primjenu Pravilnika o prethodno upakovanim („Sl. list CG“, br. 56/11), koji će biti koristan kako za službenike Zavoda, tako i za inspekcijske organe i druge zainteresovane strane u ovoj oblasti, kao što su ponuđači mjerne ili programske opreme koja se koristi u procesu pakovanja i kontrole, ali i potrošači kojima se mora obezbijediti povjerenje u stvarnu količinu kupljenog prethodno upakovanog proizvoda.

11. ISPITIVANJE I ŽIGOSANJE PREDMETA OD DRAGOCJENIH METALA

Jedna od najstarijih aktivnosti za zaštitu potrošača je kontrola predmeta od dragocjenih metala. Monitoring djelovanja sistema proizvođača i uvoznika, radi utvrđivanja usklađenosti predmeta od dragocjenih metala u prometu sa državnim regulativom u Crnoj Gori, dao je sljedeće rezultate:

- U toku 2014. godine, u Zavodu za metrologiju je žigosano 13780 g (2876 komada) predmeta od zlata i 168475 g (24472 komada) predmeta od srebra.
- Žigosani predmeti od zlata su finoće 750/1000 u količini 4046 g (403 komada), odnosno finoće 585/1000 u količini 9734 g (2473 komada).
- Žigosani predmeti od srebra su finoće 925/1000 u količini 168475 g (24472 komada).

U toku 2014. godine, Zavod za metrologiju je izdao 8 **Rješenja o određivanju znaka proizvođača predmeta od dragocjenih metala** i 13 **Rješenja o određivanju znaka uvoznika predmeta od dragocjenih metala**.

Zavod za metrologiju je toku u 2014. godine, realizovao upravne postupke po službenoj dužnosti, oduzimanje znaka proizvođača/uvoznika predmeta od dragocjenih metala u slučaju 2 privredna subjekta.

U cilju što boljeg uspostavljanja sistema kontrole predmeta od dragocjenih metala i ocjenjivanja usklađenosti predmeta od dragocjenih metala u prometu, ostvarena je međuinstitucionalna saradnja Zavoda za metrologiju sa Upravom za inspeksijske poslove.

U toku 2014. godine, na osnovu predviđene tehničke specifikacije, u okviru programa IPA 2011: *Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije u Crnoj Gori*, Odjeljenju za dragocjene metale, isporučena je sljedeća oprema:

- ❖ XRF spektrometar i odgovarajući softver za nedestruktivnu analizu legura od dragocjenih metala (proizvođač: Bruker, Model: M1 Mistral);
- ❖ Laptop (HP Probook), odgovarajući softver i štampač (HP laser jet M401);
- ❖ Referentni materijali optimalne homogenosti, koji su namijenjeni za kalibraciju XRF spektrometra.

Nabavka opreme i sprovedene obuke osoblja, omogućile su unapređenje aktivnosti u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala u Crnoj Gori u cilju zaštite potrošača, odnosno utvrđivanja usklađenosti predmeta od dragocjenih metala, koji se nalaze u prometu, sa državnim regulativom. Realizovane su i mnogobrojne aktivnosti u cilju uspostavljanja sistema kvaliteta u skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2011 u **Laboratoriji za ispitivanje predmeta od dragocjenih metala**. Stvaranje standardizovanog sistema obezbjeđuje potvrdu povjerenja u rezultate mjerenja kao i poboljšanje organizacije rada u pomenutoj Laboratoriji.

12. PRIHOD

Za sprovođenje postupka ovjeravanja mjerila, odobrenja tipa mjerila, kalibracije, ekspertiza, određivanja znaka proizvođača, znaka uvoznika, pregleda i žigosanja predmeta od dragocjenih metala, plaćaju se naknade u skladu sa Uredbom o visini i načinu plaćanja naknada iz oblasti metrologije („Sl. list CG“, br. 73/10), odnosno Uredbom o visini i načinu plaćanja naknada iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala („Sl. list CG“, br. 34/11). Ukupan prihod od naknada uplaćenih u toku 2014. godine iznosi **386.426,46 €**.

13. OBUKA ZAPOSLENIH

U toku 2014. godine, u okviru EURAMET- WELMEC-ove grupe - *Focus Group on Facilitating National Metrology Infrastructure Development (Radne grupe za olakšavanje razvoja nacionalne metrološke infrastrukture)*, organizovane su obuke zaposlenih iz Zavoda za metrologiju u Hrvatskoj, Grčkoj, Turskoj, Bosni i Hercegovini, i Srbiji:

- **Radionica: „Primjena MID-a (Direktive o mjerilima) i novi zakonodavni okvir“**, Hrvatska, od 26. do 27. februara 2014. godine (2 službenika);
- **Seminar: „Mjerenje DC & AC otpornosti i struje i DMM poređenje“**, Grčka, od 07. do 11. aprila 2014. godine (2 službenika);
- **Seminar i radionica o principima podizanja svijesti javnosti o značaju metrologije**, Njemačka, 17. i 18. septembra 2014. godine (1 službenik);
- **Trening iz oblasti mase**, Turska, od 13. do 17. oktobra 2014. godine (3 službenika);
- **Radionica o potencijalnim istraživačkim projektima**, Hrvatska, 12. novembar 2014. godine (2 službenika);
- **Radionica o sprovođenju međulaboratorijskih poređenja u oblasti hemije**, Bosna i Hercegovina, od 18. do 19. novembra 2014. godine (2 službenika);
- **Radionica: „Principi strateškog menadžmenta“**, Srbija, od 04. do 12. decembra 2014. godine (2 službenika);
- **Radionica: „Priprema za poređenje digitalnih multimetara“**, Turska, od 08. do 09. decembra 2014. godine (2 službenika).

U toku 2014. godine u okviru programa IPA 2011: *Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije u Crnoj Gori*, realizovane su sljedeće obuke za zaposlene iz Zavoda za metrologiju:

- **Seminar o procesu programiranja**, Budva, od 20. do 21. januara 2014. godine (1 službenik);
- **Obuka za rad na uređaju za mjerne trake i lenjire BMG 300**, Podgorica 21. januara 2014. godine (2 službenika);
- **Priprema Laboratorije za vrijeme i frekvenciju za akreditaciju**, Zavod za metrologiju, Podgorica, 3 petodnevne obuke u periodu od 03. marta do 01. avgusta 2014. godine (2 službenika);
- **Priprema Laboratorije za električne veličine za akreditaciju** (primjena obezbijeđene opreme (strujna kliješta), preispitivanje postojećih tehničkih procedura, izrada nove dokumentacije), Zavod za metrologiju, Podgorica, 3 petodnevne obuke u periodu od 24. marta do 26. septembra 2014. godine (2 službenika). <<Mock>> akreditacija u okviru programa IPA 2011 je uspješno realizovana tokom treće posjete eksperta.
- **Obuka za rad u Laboratoriji za zapreminu - kalibracija i rezultati ispitivanja pipeta i tikvica**, Zavod za metrologiju, Podgorica, od 10. do 13. juna 2014. godine (3 službenika);
- **Obuka za upotrebu XRF instrumenata**, Zavod za metrologiju, Podgorica, 17. i 18. juna 2014. godine (2 službenika);
- **Obuka za upotrebu XRF instrumenata**, Njemačka, 30. juna i 01. jula 2014. godine (1 službenik);
- **Obuka za upotrebu XRF instrumenata (Precious metals lab-Lectures and hands-on training on XRF spectrometer Mistral M1, "Bruker")** - u Zavodu za metrologiju, Podgorica, od 01. do 05. septembra 2014. godine (2 službenika).
- **Seminar: „Priprema novih definicija osnovnih jedinica SI sistema“**, Zavod za metrologiju, Podgorica, 25. septembar 2014. godine (12 službenika);
- **Obuka osoblja Laboratorije za temperaturu za rad na isporučenoj opremi**, Podgorica, od 26. do 30. oktobra 2014. godine (2 službenika). Osim kalibracije klimatske komore i kalibracije zračnog senzora i senzora za vlagu u Laboratoriji za temperaturu, obuka je obuhvatila i rad na terenu. Posjećeni su Centar za ekotoksikološka ispitivanja i Farmegra d.o.o. i tom prilikom su izvršene kalibracije dvije peći, jedne sušnice i pet kombinovanih senzora za praćenje uslova okoline (temperature i vlage).
- **Obuka zaposlenih iz Laboratorije za dužinu**: kalibracija mjernog uređaja za kalibraciju mjernih traka i lenjira primjenom laserskog interferometra, priprema nacrt procedure za kalibraciju uređaja primjenom laserskog interferometra, procjena mjerne nesigurnosti, itd., Podgorica, 01. do 05. decembra 2014. godine (2 službenika).

U okviru bilateralne saradnje Crne Gore i Republike Slovenije, organizovane su sljedeće obuke:

- **Obuka iz oblasti kontrole predhodno upakovanih proizvoda**, Zavod za metrologiju, Podgorica, od 22. do 26. septembra 2014. godine (4 službenika);
- **Obuka iz oblasti kontrole ovjeravanja mjerila brzine vozila u pokretu**, Zavod za metrologiju, Podgorica od 30. septembra do 03. oktobra 2014. godine (3 službenika);
- **Uspostavljanje sistema kontrole kvaliteta predmeta od dragocjenih metala**, Zavod za metrologiju, Podgorica od 30. septembra do 03. oktobra 2014. godine (3 službenika);
- **Obuka iz oblasti ovjeravanja taksimetara**, Zavod za metrologiju, Podgorica, od 07. do 10. oktobra 2014. godine (4 službenika).

U okviru saradnje Zavoda za metrologiju i Urada Republike Slovenije za meroslovje (MIRS), kao i saradnje sa Udrugom hrvatskih laboratorija (CROLAB), Akreditacionim tijelom Crne Gore i Biroom za metrologija iz Makedonije, u toku 2014. godine, za zaposlene iz Zavoda za metrologiju, organizovane su i sljedeće obuke:

- **Obuka iz oblasti pregleda mjerila za kontrolu brzine vozila u saobraćaju**, Urad Republike Slovenije za meroslovje, Slovenija, od 08. do 12. oktobra 2014. godine (2 službenika);
- **Obuka iz oblasti pregleda mjerila jonizujućih zračenja**, Urad Republike Slovenije za meroslovje, Slovenija, od 08. do 10. decembra 2014. godine (2 službenika);
- **Seminar: „Upravljanje dokumentacijom“**, CROLAB seminar, Hrvatska, 17. april 2014. godine (3 službenika);
- **Seminar: „Kako (ne) pisati nesukladnosti“**, CROLAB seminar, Hrvatska, 12. decembar 2014. godine (8 službenika);
- **Seminar: „Obezbjeđenje rezultata kvaliteta“**, u organizaciji PTB, HAA, HMI, Hrvatska, od 06. do 7. oktobra 2014 . godine (2 službenika);

- **Priprema za učešće u EURAMET-ovim projektima**, Zavod za metrologiju, Podgorica, od 23. do 30. oktobra 2014. godine (2 službenika).

Zaposleni iz Zavoda za metrologiju, u toku 2014. godine obučavani su i u Upravi za kadrove, prema odgovarajućem planu obuke državnih službenika i namještenika:

- **„Ocjenjivanje državnih službenika i namještenika“**, Podgorica, 30. januara 2014. godine (2 službenika);
- **„Kancelarijsko poslovanje“**, Podgorica, 25. marta 2014. godine (3 službenika);
- **„Program obuke za sticanje i unapređivanje znanja i vještina za uvođenje u posao“**, Podgorica, april 2014., kao i maj 2014. godine (3 službenika);
- **„Pravno tehnička pravila za izradu propisa sa smjernicama za usklađivanje propisa sa pravnim poretkom Evropske unije“**, Podgorica, 15. maja 2014. godine (5 službenika);
- **„Motivacija zaposlenih“**, Podgorica, 05. juna 2014. godine (3 službenika);
- **„Od ideje do uspješno realizovanog projekta“**, Podgorica, 05. juna 2014. godine (1 službenik).
- **„Podizanje nivoa bezbjednosne kulture“**, Podgorica, 19. septembra 2014. godine (1 službenik);
- **„Izrada kadrovskog plana“**, Podgorica, 26. decembra 2014. godine (3 službenik).

Zaposleni iz Zavoda za metrologiju su obučavani i iz oblasti javnih nabavki, u organizaciji Uprave za javne nabavke. Predavanja su organizovana u Podgorici, 05. decembra 2014. godine, u okviru **„Programa stručnog osposobljavanja i usavršavanja iz oblasti javnih nabavki“**.

Predstavnici Zavoda za metrologiju su učestvovali na XVIII savjetovanju o kvalitetu, SQM 2014 (Tivat, 22. i 23. septembra 2014. godine) i VIII međunarodnom savjetovanju za kvalitet ICQME 2014 (Tivat, 24. i 25. septembra 2014. godine), koje je organizovao **Centar za kvalitet, Mašinskog fakulteta u Podgorici, Univerziteta Crne Gore**.

U okviru XVIII savjetovanja o kvalitetu, SQM 2014, 22. septembra 2014. godine, održan je okrugli sto pod nazivom: **„Aktuelnosti u crnogorskom Zavodu za metrologiju“**, na kome su prezentovane aktuelnosti u oblasti metrološke sljedivosti u Crnoj Gori, odnosno rada laboratorija Zavoda, sa posebnim akcentom na akreditaciju i mjerne mogućnosti laboratorija Zavoda. Prezentirane su takođe, aktuelnosti iz oblasti zakonske metrologije, odnosno ovjeravanja mjerila, kao i kontrole predmeta od dragocjenih metala, a predstavljeno je i učešće Zavoda za metrologiju u procesima evropskih integracija.

14. PROPISI IZ OBLASTI METROLOGIJE

Zaposleni u Zavodu za metrologiju su u toku 2014. godine, pripremali stručnu osnovu za izradu nacrtu propisa iz oblasti metrologije, tako da je:

- u skladu sa članom 14 stav 4 Zakona o metrologiji („Sl. list CG“, br. 79/08), donešen Pravilnik o nepomičnim rezervoarima („Sl. list CG“, br. 02/14);
- započeta izrada nacrtu Pravilnika o metrološkim zahtjevima za mjerila za kontrolu brzine vozila, a očekuje se da će se nakon dodatnih konsultacija i izmjena, nacrt proslijediti Ministarstvu ekonomije u II kvartalu 2015. godine.

15. ČLANSTVO U MEĐUNARODNIM I REGIONALNIM ORGANIZACIJAMA

Zavod za metrologiju predstavlja Crnu Goru u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama, kao i organizacijama u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala. U okviru svoje nadležnosti, Zavod za metrologiju sprovodi aktivnosti u cilju ispunjavanja člana 77 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih članica sa jedne strane i Crne Gore, sa druge strane.

U toku 2014. godine, predstavnici Zavoda za metrologiju su učestvovali na EK-CG Pododboru i sektorskom unaprijeđenom stalnom dijalogu za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, kao i u radu dvije radne grupe za pripremu pregovora Crne Gore sa Evropskom unijom: radnoj grupi za pregovaračko poglavlje 1 – Sloboda kretanja robe i poglavlje 28 – Zaštita potrošača i zdravlja.

Zavod za metrologiju je punopravni član **Evropskog udruženja Nacionalnih metroloških instituta, EURAMET-a** od 7. juna 2011. godine. Imenovani su predstavnici Zavoda za sljedeće tehničke komitete EURAMET-a: TC – EM: Tehnički komitet za elektricitet i magnetizam (*Electricity and Magnetism*), TC – IM: Tehnički komitet za interdisciplinarnu metrologiju (*Interdisciplinary Metrology*), TC – F: Tehnički komitet za protok (*Flow*), TC – M: Tehnički komitet za masu i srodne veličine (*Mass and related Quantities*), TC - Q: Tehnički komitet za kvalitet (*Quality*), TC – L: Tehnički komitet za dužinu (*Length*) i TC - Tehnički komitet za termometriju (*Thermometry*).

Status punopravnog člana, obavezuje Zavod za metrologiju i predstavnike Zavoda, da prisustvuju sjednicama Generalne skupštine, kao i da učestvuju u radu tehničkih komiteta.

VIII Generalna skupština organizacije EURAMET, održana je u Cavtatu, od 03. do 05. juna 2014. godine. U okviru Generalne skupštine, delegati punopravnih članica EURAMET-a, razmotrili su i usvojili izvještaje o radu predsjedavajućeg EURAMET-a i sekretara EURAMET-a, izvršili su izbor novog predsjedavajućeg, kao i novih članova Borda direktora. Razmotreni su i usvojeni finansijski izvještaji za 2013. godinu i predstavljen je budžet za narednu godinu. Predsjedavajući Tehničkih komiteta EURAMET-a prikazali su rezultate rada i istraživanja u periodu od prethodne Generalne skupštine, kao i buduće planove za istraživanje. Predstavnicima regionalnih i međunarodnih metroloških organizacija: NCSL International, COOMET i APMP, kao i CEN/CENELEC-a, EURACHEM-a i EUROLAB-a, koji učestvuju u radu Generalne skupštine EURAMET-a kao gosti po pozivu, prezentirali su svoje aktivnosti, ciljeve, planove i programe. Predstavnik Međunarodnog biroa za tegove i mjere (BIPM-a) je predstavio izvještaj o radu za 2013. godinu.

Razmotren je status Evropskog istraživačkog programa u oblasti metrologije (EMRP), kao i status Evropskog istraživačkog i inovativnog programa (EMPIR). Prezentirani su rezultati istraživanja u oblasti energije, kao i zaštite zdravlja ljudi. U okviru Generalne skupštine, 04. juna 2014. godine, održan je i simpozijum posvećen uticaju metrologije na razvoj društva, nauku, standardizaciju i inovacije, kao i metrološkim izazovima u oblasti nanotehnologije.

Predstavnicima Zavoda za metrologiju u toku 2014. godine, učestvovali su u radu EURAMET-ovih Tehničkih komiteta: za termometriju (TC-T), masu i srodne veličine (TC-M), dužinu (TC-L), kao i elektricitet i magnetizam (TC-EM).

U okviru EURAMET-a, 2008. godine je osnovana **Radna grupa za olakšavanje razvoja nacionalne metrološke infrastrukture** (Focus Group on Facilitating National Metrology Infrastructure Development), koja je u toku 2014. godine funkcionisala kao zajednička radna grupa EURAMET-a i WELMEC-a. Zadatak ove grupe je planiranje treninga iz oblasti metrologije, organizovanje međulaboratorijskih poređenja za potrebe metroloških institucija iz Crne Gore, Srbije, Makedonije, Bosne i Hercegovine i Albanije, kao i uključivanje nacionalnih metroloških instituta u EMRP i EMPIR. Realizaciju planiranih aktivnosti finansirala je **PTB Technical Cooperation (Njemačka)** u okviru regionalnog projekta **Promotion of regional cooperation in South East Europe in the field quality infrastructure** (Unapređenje regionalne saradnje u zemljama jugoistočne Evrope u oblasti infrastrukture kvaliteta). Veoma važne obuke iz oblasti metrologije za zaposlene iz Zavoda za metrologiju u toku 2014. godine organizovane su u okviru pomenute Radne grupe.

Zavod za metrologiju je dopisni član **Međunarodne organizacije za zakonsku metrologiju OIML** od novembra 2007. godine. OIML obezbjeđuje članicama uputstva za definisanje nacionalnih i regionalnih zahtjeva koji se odnose na proizvodnju i upotrebu mjerila koja se upotrebljavaju u zakonskoj metrologiji.

U januaru 2009. godine, Zavod za metrologiju je postao pridruženi član **Evropske kooperacije u zakonskoj metrologiji WELMEC**, čiji su ciljevi: razvijanje međusobnog povjerenja između organa za zakonsku metrologiju u Evropi, usklađivanje aktivnosti u zakonskoj metrologiji, kao i razmjena informacija između zainteresovanih strana. WELMEC savjetuje Evropsku komisiju i Savjet u vezi sa primjenom i daljim razvojem relevantnih metroloških direktiva, tako da praćenje rada WELMEC-ovih radnih grupa omogućava informacije značajne za usklađivanje nacionalnog zakonodavstva za legislativom Evropske unije. Predstavnicima Zavoda imaju pravo učešća u radu radnih grupa (WG, WELMEC Working Groups). Punopravno članstvo u WELMEC-u je uslovljeno prijemom Crne Gore u Evropsku uniju.

XXX sjednica Odbora organizacije WELMEC održana je u Sarajevu od 14. do 16. maja 2014. godine. Na sjednici su razmotreni i usvojeni izvještaji predsjedavajuće WELMEC-a i sekretarijata WELMEC-a, kao i finansijski izvještaj za 2013. godinu. Prihvaćen je predlog budžeta organizacije za 2014. godinu i odlučeno je da se članarine za 2015. godinu smanje za 5 %. Na sjednici su saopštene i informacije o saradnji WELMEC-a sa organizacijama: EURAMET, EA, OIML i NoBoMet. Razmotreni su rezultati rada WELMEC-ovih radnih grupa i usvojena su dokumenata koja se odnose na različite vrste zakonskih mjerila. U metrološkoj zajednici veoma važno pitanje predstavlja promjena postojeće definicije kilograma i usvajanje nove, zbog čega se u tom cilju sprovode istraživanja u različitim evropskim nacionalnim metrološkim institutima. Najnoviji rezultati predmetnog istraživanja su saopšteni članovima Odbora organizacije WELMEC. Predstavljene su i planirane izmjene evropske legislativne koja se odnosi na mjerila (mjerne instrumente) i vage sa neautomatskim funkcionisanjem.

Crna Gora je od 1. avgusta 2011. godine pridružena članica **Generalne Konferencije za tegove i mjere CGPM**. Navedeno članstvo prethodi prijavi za punopravno članstvo u **Međunarodnom birou za tegove i mjere BIPM**. Pridruženo članstvo CGPM-u omogućilo je da Zavod za metrologiju 19. oktobra 2011. godine, potpiše **CIPM MRA** odnosno **CIPM Aranžman o međusobnom priznavanju**.

Na 25. Sjednici Generalne konferencije za tegove i mjere, koja je održana u Versaju od 18. do 20. novembra 2014. godine, razmotreni su izvještaji predsjednika Međunarodnog komiteta za tegove i mjere (CIPM-

a), direktora Međunarodnog biroa za tegove i mjere (BIPM-a), kao i predsjedavajućih radnih grupa za oblast mase i srodnih veličina, dužine, termometrije, akustike, ultrazvuka i vibracija, elektriciteta i magnetizma, fotometrije i radiometrije, hemije i biologije, jonizujućeg zračenja, vremena i frekvencije, kao i jedinica SI sistema. Razmatrana je Strategija razvoja Međunarodnog biroa za tegove i mjere (BIPM-a), program rada za period 2016 – 2019. godina, kao i ostala značajna pitanja za funkcionisanje Međunarodnog biroa za tegove i mjere (BIPM-a). Posebna pažnja je posvećena istraživanjima koja treba da imaju za rezultat redefinisane osnovnih jedinica SI sistema, a organizovana je i radna grupa za utvrđivanje neophodnih sredstava za donaciju Međunarodnom birou za tegove i mjere (BIPM-u). Na 25. Sjednici Generalne Konferencije za tegove i mjere (CGPM) izvršen je i izbor novih članova Međunarodnog komiteta za tegove i mjere (CIPM), čija je osnovna uloga promovisanje uniformne upotrebe mjernih jedinica u svijetu. Dio Sjednice je bio posvećen i analizi uloge CIPM MRA odnosno CIPM Aranžmana o međusobnom priznavanju, u razvoju metroloških institucija.

Zavod za metrologiju se i 2013. godine uključio u proslavu **20. maja, svjetskog dana metrologije**. Odštampan je poster koji je metrološka zajednica ove godine posvetila ulozi mjerenja u globalnim energetske izazovima.

Zavod za metrologiju je od 2012. godine, član **Međunarodnog udruženja službi za analizu IAAO**.

16. METROLOŠKI GLASNIK

Krajem 2014. godine, odštampan je peti broj službenog glasila Zavoda za metrologiju pod nazivom „METROLOŠKI GLASNIK“, koji pruža potrebne informacije o nacionalnim propisima iz oblasti metrologije i kontrole predmeta od dragocjenih metala, izdatim uvjerenjima o odobrenju tipa mjerila, donešenim rješenjima o znaku proizvođača, rješenjima o određivanju znaka uvoznika itd.

IZVJEŠTAJ O RADU AKREDITACIONOG TIJELA CRNE GORE ZA 2014. GODINU

Mart, 2015.

1. UVOD

Zakonodavni okvir koji uređuje oblast akreditacije u Crnoj Gori propisan je Zakonom o akreditaciji („Sl. list CG“ br. 54/09). Zakon o akreditaciji je u nacionalno zakonodavstvo transponovao najvažnije odredbe iz Uredbe (EC) 765/2008, a koje se odnose na oblast akreditacije. Ovim Zakonom uređuje se osnivanje i djelatnost Akreditacionog tijela Crne Gore (u daljem tekstu: ATCG), način i postupak akreditacije kao i druga pitanja od značaja za akreditaciju. Podzakonski akt ovog zakona, Odluka o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore („Sl. list RCG“, br.21/0), bliže uređuje djelatnosti, organe i način funkcionisanja nacionalnog akreditacionog tijela.

ATCG je osnovano od strane Vlade Crne Gore kao jedino nacionalno akreditaciono tijelo koje obavlja poslove akreditacije vodeći se principima nezavisnosti, nepristrasnosti i objektivnosti. Odgovornosti i zadaci ATCG-a su jasno razdvojeni od odgovornosti i zadataka drugih nacionalnih organa. ATCG je neprofitna organizacija i radi izbjegavanja sukoba interesa nema vlasnička prava ili druge finansijske ili upravljačke interese u tijelima za ocjenjivanje usaglašenosti. Opšta akta koja regulišu poslovanje ATCG-a, Godišnji Program rada, Izvještaj o radu, Registar akreditovanih tijela sa obimima akreditacija i druge relevantne informacije su dostupne javnosti. ATCG svoju djelatnost obavlja u skladu sa Zakonom o akreditaciji, Odlukom o osnivanju, Statutom Akreditacionog tijela Crne Gore, kao i internim pravilima i procedurama ATCG (12 internih pravila i 7 procedura). Takođe, ATCG svoju djelatnost obavlja poštujući zahtjeve standarda *MEST EN ISO/IEC 17011:2010 – Ocjenjivanje usaglašenosti – Opšti zahtjevi za akreditaciona tijela koja akredituju tijela za ocjenjivanje usaglašenosti*, i poštujući pravila evropskih i međunarodnih organizacija iz oblasti akreditacije (EA, ILAC i IAF).

U radu upravljačkih, stručnih i savjetodavnim tijela ATCG-a uključeni su i učestvuju predstavnici zainteresovanih strana.

ATCG vodi i ažurira Registar akreditovanih tijela za ocjenu usaglašenosti. Zaključno sa 2013. godinom, u Registru je bilo upisano ukupno dvadeset (20) tijela za ocjenu usaglašenosti akreditovano od strane ATCG-a, od kojih petnaest (15) pripadaju grupi ispititnih laboratorija, jedno grupi laboratorija za etaloniranje, tri (3) grupi kontrolna tijela i jedno (1) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda.

Zaključno sa 2013. godinom, ATCG je imalo 8 (osam) stalno zaposlenih izvršioaca i registrovanih 9 vodećih ocjenjivača, 17 tehničkih ocjenjivača i 17 tehničkih eksperata.

ATCG učestvuje u radu Evropske kooperacije za akreditaciju (EA) i njen je punopravni član od novembra 2011. godine, pridruženi je član Međunarodne organizacije za akreditaciju laboratorija (ILAC) od 2009. godine i ima intenzivnu saradnju sa akreditacionim tijelima u regionu, sa kojima je potpisalo bilateralne sporazume o saradnji (Srbija - ATS, Bosna i Hercegovina - BATA, Makedonija - IARM, Hrvatska - HAA i Albanija - DA).

ATCG nije potpisalo multilateralni sporazum sa EA (EA MLA) kojim bi se i formalno potvrdilo da je sistem akreditacije u Crnoj Gori ekvivalentan i na istom nivou sa sistemima akreditacije u državama članicama EU čija su nacionalna akreditaciona tijela potpisnice ovog sporazuma. Iako je ATCG predano radilo na svim aspektima neophodnim za potpisivanje EA MLA sporazuma, iz razloga nedostatka odgovarajućih finansijskih resursa potrebnih za ove namjene podnošenje aplikacije za potpisivanje EA MLA je prolongirano.

Prvenstveno zbog ekonomske krize, visina sredstva koja je na godišnjem nivou bila opredjeljivana iz Budžeta Crne Gore za potrebe rada ATCG-a bilježi konstantan opadajući trend, što dovodi u pitanje nesmetan rad ATCG-a i njegovu finansijsku stabilnost.

2. CILJEVI U 2014. GODINI

Programom rada ATCG za 2014.godinu, definisani su sljedeći opšti ciljevi:

1. Priprema i podnošenje aplikacije za MLA
2. Povećanje broja akreditovanih tijela u oblasti laboratorija, kontrolnih tijela i sertifikacionih tijela
3. Kontinuirani nadzor nad radom akreditovanim organizacijama
4. Podizanje nivoa kompetencije i jačanje administrativnih kapaciteta ATCG
5. Aktivna komunikacija sa EA i ILAC i učešće u radu skupštine i komiteta EA i ILAC
6. Jačanje saradnje sa akreditacionim tijelima u regionu

3. REALIZACIJA PLANIRANIH AKTIVNOSTI

3.1. Međunarodna saradnja

ATCG ima status Punopravnog člana Evropske Kooperacije za Akreditaciju - EA (od novembra 2011. godine). U toku 2014. godine, predstavnici ATCG-a su prisustvovali sjednicama i učestvovali u radu Generalne Skupštine EA (april 2014-Poljska i novembar 2014-Holandija). Takođe, predstavnici ATCG su prisustvovali sjednicama i učestvovali u radu EA MAC Komiteta (maj 2014-Republika Češka i oktobar 2014-Belgija). Međutim, isključivo zbog nedostataka finansijskih sredstava, predstavnici ATCG-a u toku 2014. godine nijesu bili u mogućnosti da prisustvuju sjednicama i učestvuju u radu tehničkih komiteta EA (EA LC – za laboratorije, EA IC – za kontrolna tijela, EA CC – za sertifikaciona tijela, EA HHC – za horizontalna pitanja uključujući i pitanja akreditacije za

potrebe notifikacije) što je imalo negativan uticaj u smislu praćenja aktuelnih dešavanja na području evropske akreditacije i može biti potencijalna prepreka za buduće potpisivanje multilateralnog sporazuma sa EA (EA MLA). ATCG je tokom 2014. godine u kontinuitetu i blagovremeno ispunjavalo i druge obaveze koje proističu iz punopravnog članstva u EA, kao što su npr. plaćanje članarine, dostavljanje informacija o radu, učešće u razvoju i donošenju dokumenata EA, i sl.

ATCG ima status Pridruženog člana Međunarodne kooperacije za akreditaciju laboratorija - ILAC (od aprila 2009. godine). Predstavnik ATCG-a je prisustvovao sjednici i učestvovao u radu Generalne Skupštine ILAC/IAF (oktobar 2014-Kanada). Pored navedenog, ATCG je tokom 2014. godine u kontinuitetu i blagovremeno ispunjavalo i druge koje proističu iz pridruženog članstva u ILAC, kao što su npr. plaćanje članarine, dostavljanje informacija o radu, učešće u razvoju i donošenju dokumenata ILAC i sl.

3.2. Podnošenje aplikacije za potpisivanje MLA

Najznačajniji cilj svih nacionalnih akreditacionih tijela zemalja EU i zemalja kandidata je potpisivanje i održavanje multilateralnog sporazuma sa EA, tzv. EA MLA. Konačno potpisivanje sporazuma EA MLA je ujedno priznanje da je nacionalni sistem akreditacije u potpunosti kompatibilan sa evropskim, tj. na istom nivou sa sistemima akreditacije drugih država članica EU. Istovremeno, potpisivanjem sporazuma EA-MLA, sertifikati koje izdaju tijela za ocjenu usaglašenosti akreditovana od strane nacionalnog akreditacionog tijela potpisnika EA MLA su priznati na čitavoj teritoriji EU kao relevantni i pouzdani.

Iako je Programom rada ATCGa za 2014. godinu bilo planirano podnošenje aplikacije za potpisivanje sporazuma EA MLA, ova aktivnost nije realizovana prevashodno zbog nedostatka finansijskih sredstava potrebnih za ove namjene. Sa druge strane, ATCG je u toku 2014. godine realizovalo brojne značajne aktivnosti i sprovelo potrebne pripremne radnje koje bi dovele do podnošenja aplikacije u narednom periodu. Podnošenje aplikacije za potpisivanje MLA je kao aktivnost ušla u Program rada ATCG-a za 2015. godinu, kojeg je usvojio Upravni odbor ATCG-a na sjednici održanoj 26.12.2014. godine.

3.3. Regionalna saradnja

U toku 2014. godine, a na osnovu prethodno potpisanih bilateralnih sporazuma o saradnji, ATCG je nastavilo saradnju sa nacionalnim akreditacionim tijelima zemalja regiona (Srbije, Makedonije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Albanije). Saradnja je uključivala razmjenu informacija, iskustva, ocjenjivača, organizovanje zajedničkih skupova, obuka i sl.

Dana 23.12.2014.godine, ATCG je potpisalo Bilateralni sporazum o saradnji sa nacionalnim akreditacionim tijelom Republike Moldavije – MOLDAC, koji će omogućiti dalje intenziviranje saradnje dva nacionalna akreditaciona tijela.

3.4. Ocjenjivanje i nadzorno ocjenjivanje organizacija

U toku 2014. godine, a u skladu sa Planom nadzornih posjeta i ponovnog ocjenjivanja akreditovanih organizacija, ATCG je sprovelo sedamnaest (17) nadzornih posjeta u cilju praćenja kompetentnosti akreditovanih tijela za ocjenu usaglašenosti i održavanja njihove akreditacije, kao i tri (3) ocjenjivanja za potrebe reakreditacije.

U toku 2014. godine ATCG je akreditovalo dva nova tijela za ocjenjivanje usaglašenosti:

- Zavod za metrologiju Crne Gore, mart 2014. godine (područje akreditacije: kalibracija mjerila mase, temperature i dužine)
- Forenzički Centar - Uprava policije Crne Gore (područje akreditacije: hemijska ispitivanja kokaina)

U decembru 2014. godine, jedno akreditovano tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti (ispitna laboratorija) je odustalo od akreditacije, pa joj je shodno tome i oduzet status akreditovane organizacije.

Zaključno sa krajem 2014. godine, u nacionalnom sistemu akreditacije postoji ukupno dvadesetjedno (21) tijelo za ocjenu usaglašenosti akreditovano od strane ATCG, od kojih petnaest (15) pripadaju grupi laboratorija za ispitivanje, dva (2) pripadaju grupi laboratorija za kalibraciju, tri (3) pripadaju grupi kontrolnih tijela i jedno (1) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda.

Takođe, na samom završetku 2014. godine u postupku akreditacije se nalaze dva (2) tijela za ocjenu usaglašenosti koje pripada grupi ispitnih laboratorija, dok je nekoliko organizacija pokazalo interesovanje i najavilo skoro podnošenje zahtjeva za akreditaciju.

3.5. Podizanje nivoa kompetencije i jačanje kapaciteta ATCG

3.5.1. Mendžment i zaposleni

U junu 2014, došlo je do promjene jednog člana Upravnog odbora.

U toku 2014. godine nije bilo promjene u vezi sa osobljem ATCGa. ATCG ima 8 stalno zaposlenih, koji zadovoljavaju zahtjeve definisane Pravilnikom o sistematizaciji i organizaciji radnih mjesta.

3.5.2 Rad Komisija i Tehničkih komiteta

U toku 2014, Komisija za akreditaciju je detaljno razmatrala Izvještaje o ocjenjivanju akreditovanih organizacija i shodno Pravilima akreditacije predlagala odgovarajuće odluke.

Komisije za prigovore i žalbe u prethodnom periodu nijesu zasijedale, jer nije bilo prigovora i žalbi na rad ATCGa.

Komisija za praćenje ocjenjivača je imenovala nove ocjenjivače, tehničke eksperte, tehničke ocjenjivače i kandidate za tehničke ocjenjivače, za potrebe akreditacije novih akreditovanih organizacija ili najavljenih novih šema akreditacije

3.5.3 Obezbjedenje kvaliteta

U novembru 2014. godine sprovedena je interna provjera sistema kvaliteta ATCGa (provjeru su izvršili interni provjerivači ATCGa), koja je pokazala zadovoljavajuću stabilnost uspostavljenog sistema kvaliteta. Mjere koje su preduzete kao korektivne i preventivne akcije proistekle iz predhodne interne provjere (sprovedene decembra 2013. godine) bile su predmet posebne pažnje preispitivanja od starnе rukovodstva sprovedenog u okviru sjednice Upravnog odbora od 27. marta 2014. godine.

3.5.4. Obuke za potrebe Akreditacionog tijela

Kompetentnost zaposlenih ATCGa se stalno poboljšava odlaskom na seminare i obuke u zemlji i inostranstvu. Tako su zaposleni u ATCG tokom 2014. godine učestvovali na različitim seminarima i obukama koji su se organizovali u okviru projekata predpristupne pomoći IPA, zatim iz projekta koje organizuje Njemačka vlada i PTB i sl. Zaposleni u ATCG učestvovali su na sledećim obukama, sastancima i seminarima:

- Seminar na temu sertifikacije u neregulisanom području, Madrid 21.-22.01.2014. godine, na kojem je učestvovao jedan predstavnik ATCG-a (u okviru projekta regionalna IPA 2011)
- Okrugli sto akreditacionih tijela jugoistočne evrope, Skoplje 19.02.2014. godine, na kojem su učestvovala dva predstavnika ATCG-a (u okviru projekta regionalna IPA 2011)
- Obuka na temu revizije standarda EN 15189, Istanbul 27.-28.02.2014. godine, na kojoj su učestvovala dva predstavnika ATCG-a (u okviru projekta PTB)
- Obuka na temu revizije standarda EN ISO/IEC 17020, Atina 08-09.04.2014. godine, na kojoj su učestvovala dva predstavnika ATCG-a (u okviru projekta PTB)
- Obuka na temu revizije standarda EN ISO/IEC 17065, Beograd 06-07.04.2014 godine, na kojoj su učestvovala dva predstavnika ATCG-a (u okviru projekta PTB)
- Okrugli sto na temu rezultata PT šema sprovedenih u okviru regionalne IPA 2011, Skoplje 09.05.2014. godine, na kojem su učestvovala dva predstavnika ATCG-a (u okviru projekta regionalna IPA 2011)
- Okrugli sto na temu revizije standarda EN ISO/IEC 17065, Milano 27-28.05.2014. godine, na kojem su učestvovala dva predstavnika ATCG-a (u okviru projekta regionalna IPA 2011)
- Konferencija na temu kvaliteta goriva, Sarajevo 28.-29.05.2014.godine, na kojem je učestvovao jedan redstavnik ATCG-a
- Okrugli sto na temu CE-oznake, Podgorica 11.09.2014. godine, na kojem je učestvovao jedan redstavnik ATCG-a
- Obuka na temu referentnih laboratorija iz oblasti bezbjednosti hrane, Tirana 4.-5.11.2014. godine, na kojoj je učestvovao jedan redstavnik ATCG-a (u okviru projekta PTB)
- Obuka na temu primjene standarda EN ISO/IEC 17065 u vezi sa geografskim porijeklom robe, Podgorica 17-21.11.2014. godine, na kojoj je učestvovao jedan redstavnik ATCG-a
- Javna debata na temu slobodnog protoka roba, Podgorica 19.11.2014. godine, na kojoj je učestvovao jedan redstavnik ATCG-a (u organizaciji MVP i britanske ambasade)

3.5.5. Informacioni sistem

U 2014. godini nije bilo usavršavanja web sajta ATCG-a (www.atcg.co.me), prevashodno zbog nedostatka sfinansijskih redstava. Međutim, iako skromnog dizajna, postojeći web sajt sadrži potrebne informacije i upućuje zainteresovane strane u oblast akreditacije tijela za ocjenu usaglašenosti akreditovanih od strane ATCG-a. U toku 2014. godine, ATCG nije uspjelo da izvrši nabavku softvera za generisanje i upravljanje dokumentacijom sistema kvaliteta usled nedostatka finansijskih sredstava i kašnjenja IPA projekta.

3.5.6 Odnosi sa javnošću

Na prigodan način, uz prisustvo dijela javnosti i medijskim putem propraćena je dodjela sertifikata o akreditaciji novim tijelima za ocjenu usaglašenosti.

3.6. Saradnja sa organima državne uprave

U toku 2014. godine saradnja ATCG-a sa organima državne uprave se odvijala direktno ili posredstvom nadležnog Ministarstva ekonomije. Saradnja sa državnim organima se ostvarivala uključivanjem ATCG u aktivnosti i obaveze koje se tiču procesa pristupanja EU a odnose se na akreditaciju i ocjenjivanje usaglašenosti, kao i prilikom donošenja novih zakonskih i podzakonskih akata.

ATCG je učestvovalo i dalo svoj doprinos u pripremi Strategije Crne Gore za primjenu pravne tekovine u oblasti slobode kretanja robe 2014-2018, koja je usvojena na sjednici Vlade Crne Gore od 16.10.2014. godine.

Na 44. sjednici održanoj 27.03.2014, Upravni Odbor ATCG je usvojio prijedlog dokumenta "Strategija razvoja akreditacije u Crnoj Gori 2015-2018" i odgovarajući "Akcioni plan za 2015". Navedena dokumenta su usvojena na sjednici Vlade Crne Gore od 20.11.2014. godine.

U cilju potpune harmonizacije zakonodavnog okvira sa odredbama Regulative (EC) 765/2008 koje se odnose na oblast akreditacije, nadležno Ministarstvo ekonomije je u saradnji sa ATCG pripremilo nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akreditaciji. Izmjene i dopune se uglavnom odnose na definicije, kao i na politiku prekogranične akreditacije. Nakon dobijanja pozitivnog mišljenja od strane EC (DG Enterprise), Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 27.11.2014. godine utvrdila Predlog Zakona i prosljedila ga Skupštini Crne Gore na donošenje.

3.7. Saradnja sa ostalim zainteresovanim stranama

ATCG je u toku 2014. godine sarađivao sa ostalim institucijama Infrastrukture kvaliteta, prvenstveno sa Zavodom za metrologiju Crne Gore i Institutom za standardizaciju Crne Gore. Kao rezultat dobre saradnje proistekla je i akreditacija laboratorija Zavoda za metrologiju Crne Gore od strane ATCG-a kao i najava podnošenja zahtjeva za akreditaciju Crnogorskog sertifikacionog tijela čiji je osnivač Institut za standardizaciju Crne Gore.

U toku 2014. godine jedan broj organizacija je pokazao interesovanje za akreditaciju, a predstavnici ATCG su upoznali i objasnili tok procesa akreditacije zainteresovanim tijelima za ocjenu usaglašenosti.

IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2014. GODINU

Mart, 2015.

Tokom 2014. godine Institut za standardizaciju Crne Gore (u daljem tekstu: Institut) bio je opterećen izazovom da su Budžetom dodijeljena sredstva za realizaciju postavljenih planova i programa rada znatno umanjena u odnosu na potrebna. I pored toga, Institut je uspio realizovati aktivnosti u cilju ispunjavanja obaveza koje proističu iz Odluke o osnivanju Instituta, Programa rada i plana donošenja crnogorskih standarda za 2014. godinu i Ugovora o obezbjeđenju sredstava, zaključenog između Vlade Crne Gore (u svojstvu Osnivača) i Instituta.

Institut je u 2014. godini donio 2.263 crnogorskih standarda (MEST) i srodnih dokumenata, čime je za više od 13% nadmašen broj standarda predviđen Planom i programom rada Instituta za 2014. godinu. Blizu 6% ovih standarda predstavljaju harmonizovani standardi koji prate direktive "Novog pristupa" i omogućavaju njihovo transponovanje.

Intenzivirana je saradnja sa tijelima državne uprave po raznim pitanjima koje se odnose na oblast standardizacije i primjene standarda. Održano je više sastanaka sa predstavnicima ministarstava, a posebno sa onima koja su zadužena za transpoziciju EU tehničkog zakonodavstva i njegovu implementaciju. Takođe, unaprijeđeni su postojeći vidovi saradnje sa ostalim crnogorskim institucijama infrastrukture kvaliteta.

Realizacija planiranih aktivnosti za 2014. godinu

Aktivnosti jačanja nacionalne standardizacije, saradnja sa državnim i ostalim subjektima u Crnoj Gori, kao i učešće u međunarodnoj i evropskoj standardizaciji, glavne su karakteristike poslovanja Instituta za standardizaciju Crne Gore za 2014. godinu. U skladu sa premisom transparentnog poslovanja, Institut je blagovremeno i ažurno informisao javnost o aktuelnostima i procesima u vezi crnogorske standardizacije.

Programom rada i planom donošenja crnogorskih standarda za 2014. godinu bilo je predviđeno da se u toku 2014. godine donese 2.000 crnogorskih standarda. Institut je tokom prošle godine donio ukupno 2.263 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, odnosno oko 13,15% više od planiranog. Osim toga, krajem prošle godine pripremljeno je i stavljeno na javnu raspravu dodatnih 409 nacrt crnogorskih standarda.

U skladu sa Planom i programom rada, Institut je tokom 2014. godine donio 127 crnogorskih standarda kojima su preuzeti harmonizovani standardi (standardi koji prate i omogućavaju transponovanje direktiva "Novog pristupa"). To znači da od ukupnog broja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata koji su donešeni u 2014. godini, oko 5,6% čine harmonizovani standardi.

a) informisanje javnosti o crnogorskim standardima

U postupku donošenja crnogorskih standarda u 2014. godini, javnost je putem internet portala Instituta bila informisana o crnogorskim standardima u pripremi, o javnim raspravama u vezi sa nacrtima crnogorskih standarda kao i o donešenim crnogorskim standardima.

b) prodaja standarda

Institut je tokom 2014. godine prodao 315 standarda, a Institut je sve šire prepoznat kao referentno mjesto za informisanje o standardima i srodnim dokumentima. Neke od zainteresovanih strana koje su kod Instituta izvršile nabavku standarda su: Institut za crnu metalurgiju, Zavod za metrologiju Crne Gore, Institut za javno zdravlje, Tržišna inspekcija, Institut za transport, Zavod za građevinske materijale, geotehniku i hemijske analize (ZIGMA), Institut za biologiju mora, Vatrooprema i dr.

Međunarodna saradnja

Boreći se sa činjenicom da su budžetom opredijeljena sredstva znatno manja od onih potrebnih, Institut je i tokom 2014. godine uspio održavati saradnju kako sa međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju, tako i sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država.

a) Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO)

Kao pridruženi član ISO (Correspondent member od 1. jula 2007. godine), Institut je pratio rad dva komiteta ISO koji definišu politike standardizacije – COPOLCO (Committee on consumer policy) i DEVCO (Committee on developing countries matters), kao i rad tehničkih komiteta ISO. Bez obzira na status pridruženog člana, Institutu je omogućeno aktivno učešće u radu četiri stručna tijela ISO i to sa pravom odlučivanja/glasanja (koje inače imaju samo punopravni članovi). Ovakav uspjeh Instituta predstavlja sublimaciju dobrih višegodišnjih rezultata i uspješne saradnje sa ISO.

U periodu 8-12. septembra 2014. godine u Rio de Žaneiru, Brazil, održana je 37. Generalna skupština ISO, seminar o malim i srednjim preduzećima, kao i dan posvećen zemljama u razvoju. Zbog nedostatka finansijskih sredstava, delegacija Instituta nije prisustvovala ovom važnom zasjedanju.

b) Međunarodna elektrotehnička komisija (IEC)

Članstvom u IEC (Associate member od 01. januara 2009. godine) Institut je stekao mogućnost aktivnog učešća u radu stručnih tijela ove organizacije, kao i pravo pristupa cjelokupnoj bazi standarda i srodnih dokumenata IEC.

Na taj način stvorena je pretpostavka za preuzimanje međunarodnih standarda iz oblasti elektrotehnike na nacionalni nivo, u skladu sa državnim interesima, dok je našim korisnicima omogućeno da u prostorijama Instituta ostvare uvid u tekst IEC standarda i da, ukoliko to žele, izvrše njihovu kupovinu.

Zbog nedostatka finansijskih sredstava, delegacija Instituta nije prisustvovala 78. Generalnom zasijedanju IEC koje je održano sredinom novembra 2014. godine u Tokiju, Japan.

c) Evropska organizacija za standardizaciju (CEN)

Od sticanja članstva u CEN (Affiliate member od 1. juna 2008. godine), Institut konstantno prati rad stručnih tijela CEN, što, između ostalog, podrazumijeva delegiranje i aktivno učešće predstavnika Crne Gore u cilju iznošenja i zastupanja nacionalnih stavova u postupku donošenja evropskih standarda. Daljim razvojem stručnih tijela Instituta za standardizaciju Crne Gore (nacionalnih tehničkih komiteta), vršiče se postepeno preispitivanje i reizbor stručnih tijela CEN čiji će se rad pratiti, a shodno prioritetima crnogorske privrede i društva.

U periodu 10-12. juna 2014. godine delegacija Instituta pratila je rad 41. Generalne skupštine CEN, odnosno učestvovala na Trećem evropskom samitu u oblasti standardizacije, koji je u organizaciji CEN/CENELEC i Turskog instituta za standarde (TSE) održan u Istanbulu, Turska.

d) Evropski komitet za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (CENELEC)

Kao član CENELEC (Affiliate member od 1. jula 2009. godine), Institut prati i učestvuje u radu stručnih tijela CENELEC. Takođe, stečeno je i pravo delegiranja i aktivnog učešća predstavnika Crne Gore u cilju iznošenja i zastupanja nacionalnih stavova u postupku donošenja evropskih standarda. Stoga je 10-12. juna 2014. godine delegacija Instituta učestvovala u zasijedanju 54. Generalne skupštine CENELEC koja je održana u Istanbulu, Turska.

e) Evropski institut za telekomunikacione standarde (ETSI)

Početkom decembra 2014. godine Institut i Evropski institut za telekomunikacione standarde (ETSI) potpisali su Memorandum o razumijevanju. Na osnovu ovoga, Institut je postao nacionalno tijelo za standarde u zemljama članicama ETSI, te stekao pravo pristupa bazi standarda i srodnih dokumenata ETSI. Na taj način, u skladu sa državnim interesima, stvorena je pretpostavka za preuzimanje evropskih standarda iz oblasti telekomunikacija na nacionalni nivo, dok je našim korisnicima omogućeno da u prostorijama Instituta ostvare uvid u tekst ETSI standarda i da, ukoliko to žele, izvrše njihovu kupovinu.

f) Saradnja sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država

Na osnovu ranijih sporazuma o poslovno-tehničkoj saradnji, tokom 2014. godine nastavljena je dobra poslovna saradnja sa nacionalnim institucijama za standardizaciju Srbije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Slovenije, Hrvatske i Albanije. Saradnja se ostvarivala kroz razmjenu informacija, znanja, iskustava, eksperata, kao i zajednički rad po raznim pitanjima u oblasti standardizacije.

Slijedeći dosadašnju dobru saradnju sa nacionalnim tijelima za standardizaciju, februara 2014. godine u Istanbulu, Institut je potpisao Sporazum o poslovno-tehničkoj saradnji sa Institutom za standarde Republike Turske (TSE). Potpisivanjem ovog Sporazuma podići će se nivo saradnje i komunikacije između tijela za standardizaciju, a sve u cilju eliminisanja tehničkih barijera u trgovini između Crne Gore i Turske, kao i povećanja nivoa sigurnosti i očuvanja životne sredine. Sporazum je baziran na pravilima i principima koje su usvojile evropske i međunarodne organizacije za standardizaciju, a saradnja će se odnositi na razmjenu informacija, iskustva i zajednički rad u oblastima standardizacije i ocjene usaglašenosti.

Važan segment saradnje sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država predstavljaju ugovorni odnosi koje Institut za standardizaciju Crne Gore ima sa institutima iz Njemačke (DIN), Velike Britanije (BSI) i Francuske (AFNOR). Ova ugovorna saradnja omogućava zainteresovanim stranama da u prostorijama Instituta ostvare uvid u tekst njemačkih, britanskih, odnosno francuskih standarda i da, ukoliko to žele, preko Instituta izvrše njihovu nabavku u papirnoj formi.

U periodu 25-27. septembra 2014. godine u Tivtu je održana III Balkanska konferencija o standardizaciji. Organizator ove Konferencije bio je Institut za standardizaciju Crne Gore, a pored predstavnika zemlje domaćina, učestvovali su i predstavnici nacionalnih tijela za standardizaciju Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije, Makedonije, Albanije, Bugarske, Turske, uključujući i g-dina Franciska Verderu Mari, direktora za strateška partnerstva pri CEN/CENELEC, kao i predstavnike Kosovske agencije za standardizaciju, koji su imali svojstvo gosta-posmatrača. Ova Konferencija predstavlja još jedan dokaz jačanja međusobnog povjerenja i saradnje nacionalnih tijela sa standardizaciju iz Jugoistočne Evrope imajući u vidu zajedničko nastojanje u vezi primjene savremenih i efikasnih rješenja, kako bi se unaprijedila saradnja sa zainteresovanim stranama, te širilo znanje o standardizaciji i potrebi o primjeni standarda.

g) Komisija Codex Alimentarius

Komisija Codex Alimentarius (Codex Alimentarius Commission – CAC) je međunarodna organizacija za hranu čiji su osnivači dvije organizacije Ujedinjenih nacija i to: Organizacija za hranu i poljoprivredu (FAO) i Svjetska zdravstvena organizacija (WHO). Osnovni zadatak CAC je donošenje standarda i drugih dokumenata (uputstava, pravila dobre prakse itd.) iz oblasti hrane radi zaštite zdravlja potrošača i olakšavanja međunarodne trgovine hranom.

Da bi se omogućila stalna veza sa državama članicama, CAC je u saradnji sa nacionalnim vladama pojedinih država osnovala Codex Alimentarius kontaktne tačke. Imajući u vidu da je Odlukom o osnivanju Institut prepoznat kao Codex Alimentarius kontaktna tačka u Crnoj Gori, nakon podnošenja prijave i obezbjeđenja potrebne prateće dokumentacije, Institut za standardizaciju je od 15. decembra 2008. godine zvanično priznat od strane CAC kao kontaktna tačka za Crnu Goru.

Poslovi podrške državnoj upravi

Shodno Odluci o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore, jedna od djelatnosti Instituta je saradnja sa organima državne uprave koja, osim uobičajenih vidova saradnje na polju razmjene informacija i edukacije, obuhvata i obavezu Instituta da organima državne uprave daje osnovu (u vidu pružanja informacija o postojećim standardima) prilikom izrade tehničkog zakonodavstva.

Proces usklađivanja nacionalnog tehničkog zakonodavstva sa evropskim zakonodavstvom potrebno je sprovoditi na način koji će sa jedne strane omogućiti nadležnim organima državne uprave efikasnu i efektivnu transpoziciju direktiva „Novog“ i „Starog“ pristupa u nacionalno zakonodavstvo, a sa druge strane obezbijediti pravovremeno ispunjavanje jednog od 6+3 kriterijuma za punopravno članstvo Instituta za standardizaciju Crne Gore u evropskim organizacijama za standardizaciju (CEN i CENELEC). Dakle, poslovi harmonizacije tehničkog zakonodavstva zahtijevaju koordiniranu akciju nadležnih državnih organa i Instituta za standardizaciju Crne Gore.

Tokom 2014. godine predstavnici ISME bili su aktivni učesnici:

- Okruglog stola na temu "Društvena odgovornost i jedinice lokalne samouprave", koji su organizovali Ministarstvo održivog razvoja i turizma i stručno tijelo Instituta ISME/TK 007: Društvena odgovornost;
- Radionice u okviru procesa revizije Nacionalne strategije održivog razvoja Crne Gore 2014-2020, koju je organizovalo Ministarstvo održivog razvoja i turizma;
- Programa za afirmaciju sertifikovanja šuma (PEFC sertifikacija) u državama Balkana – na primjeru BiH i Crne Gore, koji je, u saradnji sa PEFC Italija, Upravom za šume Crne Gore i Institutom za šumarstvo, organizovalo Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja;
- Radne grupe za Poglavlje 1, koja se bavila revizijom Programa pristupanja Crne Gore (PPCG) i usklađivanjem rokova za usvajanje nacionalnih propisa u okviru Poglavlja 1;
- Sastanaka u vezi izrade nacrtu Zakona o životnoj sredini, za koji je zaduženo Ministarstvo održivog razvoja i turizma.

Projekti tehničke pomoći

Crnogorska delegacija, uključujući dva predstavnika Instituta, početkom juna 2014. godine bila je u studijskoj posjeti francuskim ministarstvima ekonomije, trgovine i zdravlja, kao i Institutu za standardizaciju Francuske (AFNOR). Pomenuta posjeta bila je odlična prilika za razmjenu iskustva i diskusiju o raznim pitanjima koja se odnose na: standardizaciju i primjenu standarda, EU direktive "Novog pristupa", "CE" označavanje, slobodan protok robe, bezbjednost proizvoda i prava potrošača, procedure notifikacije, kriterijume za punopravno članstvo u CEN/CENELEC itd.

Studijska posjeta je realizovana kroz projekat "Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije u Crnoj Gori" i uz podršku francuskog Adetef.

Ostalo

Prepoznajući prioritetne oblasti za standardizaciju, koje su od interesa za Crnu Goru, a na osnovu interesovanja zainteresovanih strana, Institut je tokom 2014. godine osnovao Tehnički komitet ISME/TK 016: Kodifikacija jezika. S druge strane, donešeno je rješenje da se Tehničkom komitetu ISME/TK 005: Upravljanje ljudskim resursima, odredi status mirovanja.